

*Osakeyhtiölain varojenjako-
koskevien säännösten muuttaminen*

Lausuntotiivistelmä

*Osakeyhtiölain varojenjako
koskevien säännösten muuttaminen*

Lausuntotiivistelmä

ISSN 1458-7149

ISBN 978-952-466-927-6 (nid.)

ISBN 978-952-466-928-3 (PDF)

Oikeusministeriö

Helsinki 2009

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
29.9.2009

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Lausuntotiivistelmä	
Juha Jokinen, Jyrki Jauhiainen		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Osakeyhtiölain varojenjako koskevien säännösten muuttaminen. Lausuntotiivistelmä			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä			
<p>Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:13 -asiakirjan (oikeusministeriön muistio) pohjalta järjestettiin kesän ja syksyn 2009 aikana lausuntokierros, johon annetut vastaukset on tiivistetty tähän lausuntotiivistelmään.</p> <p>Oikeusministeriön muistiossa ehdotettiin osakeyhtiölain konsernitilinpäätöksen erityissäännöksen kumoamista. Ehdotusta kannattaa valtaosa lausunnonantajista. Säännöksen kumoamiseen suhtautuvat varauksellisesti tai kielteisesti osa elinkeinotoiminnan sääntelystä vastaavista ministeriöistä, poliisi- ja veroviranomaiset, rahoitusalan yritysten etujärjestö, osa ammattijärjestöistä sekä pienten ja keskisuurten yritysten tilintarkastajat.</p> <p>Oikeusministeriön muistiossa ehdotettiin myös osakeyhtiölain maksukykyä koskevan säännöksen tarkistamista. Ehdotusta kannattavat tai sen hyväksyvät elinkeinoelämän järjestöt, erillisen lausunnon antaneet yhtiöt ja pankit, eräät taloushallinnon ammattijärjestöt ja tilintarkastajat, osakesäästäjät sekä poliisiviranomaiset, yhtiöitä valvovat viranomaiset, yliopistot ja kuntien etujärjestö. Valtiovarainministeriö pitää ehdotusta ongelmallisempänä verotuksen kannalta kuin veroviranomaiset. Ehdotukseen suhtautuvat varauksellisesti tai sitä vastustavat eräät ministeriöt, valtaosa tilintarkastajista sekä lakimieskunta.</p> <p>Viimeiseksi oikeusministeriön selvityksessä ehdotettiin osakeyhtiölain varojenjaossa jaettavaa määrää koskevan säännöksen sanamuodon täsmentämistä. Ehdotusta kannattaa suurin osa lausunnon antajista. Ehdotukseen suhtautuvat varauksellisesti tai vastustavat sitä yliopistot, osa lakimieskunnasta sekä kuntien edustajat.</p>			
Avainsanat: (asiasanat) osakeyhtiö, osakeyhtiölaki, osuuskunta, osuuskuntalaki, konserni, tilinpäätös, konsernitilinpäätös, maksukyky, maksukykytesti, tase, tasetesti, jaettava määrä			
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 15/42/2007			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:25		ISSN 1458-7149	ISBN 978-952-466-927-6 (nid.) 978-952-466-928-3 (PDF)
Kokonaissivumäärä 76	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum
29.9.2009

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Juha Jokinen, Jyrki Jauhiainen	Typ av publikation Remissammandrag	
	Uppdragsgivare Justitieministeriet	
	Datum då organet tillsattes	
Publikation (även den finska titeln) Ändring av aktiebolagslagens bestämmelser om utbetalning av medel. Remissammandrag (Osakeyhtiölain varojenjako koskevien säännösten muuttaminen. Lausuntotiivistelmä)		
Publikationens delar		
<p>Referat</p> <p>I våren 2009 gav justitieministeriet ut dokumentet Justitieministeriets utlåtanden och utredningar 2009:13 (promemorian) sände det ut på remiss som avslutades i juli. Svaren på propositioner i promemorian är sammanfattade i detta remissammandrag.</p> <p>I promemorian föreslogs det att aktiebolagslagens specialbestämmelse om upprättandet av koncernbokslut ska upphävas. Majoriteten av besvarare stödde förslaget. En del av ministerier, polis och skattemyndigheter, en intresseorganisation för företagen inom finansieringsbransch och revisorer för små och medelstora företag förhåller sig med reservation eller negativt till förslaget.</p> <p>I promemorian föreslogs det också att bestämmelsen i aktiebolagslagen om att solvenstest skulle förtydligas. Förslaget är stött eller godkänt av intresseorganisationer för näringslivet, bolag och banker som uttryckte sig i sin egen namn, vissa yrkesorganisationer inom ekonomiförvaltning och revisorer, aktiebesparare, polismyndigheter, myndigheter utövande tillsyn över bolag, universiteten samt skattemyndigheter. Finansministeriet anser förslaget mer problematiskt för beskattningen än skattemyndigheter. Vissa ministerier, majoriteten av revisorer samt advokater förhåller sig negativt eller med reservation till förslaget.</p> <p>Till sist föreslogs det i promemorian att förtydligandet av aktiebolagslagens bestämmelse om utbetalningsbart belopp. Majoriteten av besvarare på frågan stöder eller godkänner förslaget. Universiteten, en del av advokater samt intresseorganisation för kommunerna förhåller sig negativt eller med reservation till förslaget.</p>		
Nyckelord aktiebolag, aktiebolagslagen, andelslag, andelslagslagen, koncern, bokslut, koncernbokslut, solvens, solvenstest, balansräkning, balanstest, utdelningsbart belopp		
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren) JM 15/42/2007		
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2009:25	ISSN 1458-7149	ISBN 978-952-466-927-6 (häft.) 978-952-466-928-3 (PDF)
Sidoantal 76	Språk finska	Pris Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet	Förlag Justitieministeriet	

SISÄLLYS

1. YHTEENVETO.....	9
1.1 Varojenjaon edellytyksenä olevan konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kumoaminen tai rajoittaminen (OYL 8:9.2 §).....	9
1.2 Maksukyvyn arviointi varojenjaon yhteydessä (OYL 13:2.2 §).....	10
1.3 Jaettavien varojen määritelmän tarkentaminen (OYL 13:5 §).....	10
2. OYL 8:9.2 § KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMINEN VAROJENJAOSSA.....	11
2.1 Lausunnonantajien yksityiskohtaiset kommentit.....	11
2.1.1 Konsernitilinpäätösvelvollisuuden kumoaminen kaikkien konsernien osalta.....	11
2.1.2 Konsernitilinpäätösvelvollisuuden kumoaminen alakonsernien emoyhtiöiden osalta.....	22
2.1.3 Muut lausuntopalautteen yleiset kannanotot.....	24
2.1.3.1 Konsernitilinpäätösvelvollisuuden kumoaminen suurten konsernien osalta.....	24
2.1.3.2 Konsernitilinpäätösvelvollisuuden kumoaminen keskikokoisten .. konsernien osalta.....	27
2.1.3.3 Konsernitilinpäätösvelvollisuuden kumoaminen pienten konsernien osalta.....	28
2.2 Yhteenveto lausuntopalautteesta.....	32
3. OYL 13:2.2 § MAKSUKYVYN ARVIOINNIN SELVENTÄMINEN.....	34
3.1 Lausunnonantajien yksityiskohtaiset kommentit.....	34
3.1.1 Vastuu maksukyvyn arvioinnista sekä arvioinnin ajallinen selventäminen.....	34
3.1.2 Maksukyvyn sisällön selventäminen laissa.....	54
3.2 Yhteenveto lausuntopalautteesta.....	59
3.2.1 Vastuu maksukyvyn arvioinnista sekä arvioinnin ajallinen selventäminen.....	59
3.2.2 Maksukyvyn sisällön selventäminen laissa.....	62
4. OYL 13:5 § JAETTAVA MÄÄRÄ.....	62
4.1 Lausunnonantajien yksityiskohtaiset kommentit.....	62
4.2 Yhteenveto lausuntopalautteesta.....	68
LIITE.....	69

1. Yhteenveto

1.1 Varojenjaon edellytyksenä olevan konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kumoaminen tai rajoittaminen (OYL 8:9.2 §)

Oikeusministeriön selvityksessä ehdotettiin osakeyhtiölain konsernitilinpäätöksen laatimista koskevan säännöksen kumoamista kokonaisuudessaan¹.

Ehdotusta kannatti suuri osa lausunnonantajista, erityisesti yhtiöt ja yritysten etujärjestöt, valvontaviranomaiset, eräät taloushallinnon palveluiden ja muiden yritysten käyttämien palveluiden tuottajien etujärjestöt, osa pankeista, kuntien etujärjestö, yksi ammattijärjestö ja yliopistot. Myönteisesti asiaan suhtautuvien lausunnon antajien yleinen käsitys on, että säännöksen kumoamisella voidaan vähentää menettelytapavaatimuksia ja hallinnollisia kustannuksia erityisesti suurissa konserneissa.

Oikeusministeriön muistiossa ehdotettiin OYL:n konsernitilinpäätöksen laatimista koskevan säännöksen kumoamista kokonaisuudessaan. Ehdotusta kannatti suuri osa lausunnonantajista, erityisesti yhtiöt ja yritysten etujärjestöt, valvontaviranomaiset, eräät taloushallinnon palveluiden ja muiden yritysten käyttämien palveluiden tuottajien etujärjestöt, osa pankeista, kuntien etujärjestö, yksi ammattijärjestö ja yliopistot. Myönteisesti asiaan suhtautuvien lausunnon antajien yleinen käsitys on, että säännöksen kumoamisella voidaan vähentää menettelytapavaatimuksia ja hallinnollisia kustannuksia erityisesti suurissa konserneissa. Säännöksen kumoamiseen suhtautui varauksellisesti tai kielteisesti osa elinkeino toiminnan sääntelystä vastaavista ministeriöistä, poliisi- ja veroviranomaiset, rahoitusalan yritysten etujärjestö, osa ammattijärjestöistä sekä pienten ja keskisuurten yritysten tilintarkastajat. Verohallinnon ja valtiovarainministeriön mielestä nykyinen vaatimus pitää säilyttää, koska verotus voi tulevaisuudessa kohdistua konserniin. Poliisiviranomaiset pelkäävät tietojensaannin vaikeutuvan. sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK katsovat, että asiaa on käsitelty OYL:n uudistuksen yhteydessä eikä riittäviä syitä muutokselle ole esitetty. Eräät ministeriöt sekä pienten ja keskikokoisten yhtiöiden tilintarkastajien mukaan konsernitilinpäätöksestä pienelle ja keskisuurelle yritykselle aiheutuvat kustannukset ovat vähäinen murto-osa arviomuistiossa suurten konsernien osalta esitetystä arviosta. Eräät ministeriöt sekä pienten ja keskikokoisten yhtiöiden tilintarkastajat pitävät ehdotusta epäselvänä ja ovat sitä mieltä, että yhtiön sidosryhmien suojan taso saattaisi tosiasiallisesti laskea.

Suurten konsernien tilintarkastajat ehdottivat arviomuistiosta poiketen, että vain alakonsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta luovuttaisiin². Eräissä lausunnoissa näkemykset jakautuivat myös pienten ja suurten konsernien konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kesken.

¹ Tarkoittaisi OYL 8:9.2 §:n kumoamista.

² Tarkoittaisi OYL 8:9.2 §:n muuttamista esimerkiksi seuraavasti: Emoyhtiön on ~~****~~ laadittava konsernitilinpäätös, jos se jakaa varoja osakkeenomistajille tai on julkinen osakeyhtiö. Konsernitilinpäätöstä ei kuitenkaan tarvitse laatia, jos yhtiö on vapautettu konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n 4 momentin perusteella.

1.2 Maksukyvyn arviointi varojenjaon yhteydessä (OYL 13:2.2 §)

Oikeusministeriön muistiossa ehdotettiin myös, että yhtiön hallituksen tulisi arvioida yhtiön maksukyky varojenjakopäätöksen tekoajankohdan lisäksi myös ennen päätöksen täytäntöönpanoa. Arviossa tulisi olla seikat, joiden perusteella maksukykyä on arvioitu. Arvio tulisi ottaa toimintakertomukseen, hallituksen kokouksen pöytäkirjaan tai erilliseen päivätyyn ja allekirjoitettuun asiakirjaan, joka olisi säilytettävä luotettavalla tavalla.

Ehdotusta kannattivat tai sen hyväksyivät elinkeinoelämän järjestöt, erillisen lausunnon antaneet yhtiöt ja pankit, eräät taloushallinnon ammattijärjestöt ja tilintarkastajat, osakesäästäjät sekä poliisiviranomaiset, yhtiöitä valvovat viranomaiset, yliopistot ja kuntien etujärjestö. Valtiovarainministeriö piti ehdotusta ongelmallisempänä verotuksen kannalta kuin veroviranomaiset. Ehdotusta kannattaneet ja hyväksyvät tahot perustelivat kantaansa sillä, että ehdotus selventäisi yhtiön toimijoiden vastuusuhteita ja edistäisi velkojien suojaa.

Ehdotukseen suhtautuvat varauksellisesti tai sitä vastustavat eräät ministeriöt, valtaosa tilintarkastajista sekä lakimieskunta. Vastustavien tahojen keskeinen peruste on se, että ehdotus ei ole tarpeen, se ei selvennä tai muuta vallitsevaa oikeustilaa, sekä se, että muutos johtaisi erilaisissa käytännön varojenjakotilanteissa vaikeisiin ongelmiin.

Lisäksi lausunnonantajat ottivat kantaa maksukykyssäännöksen sisällön selventämiseen. Tätä kannattavat osa ministeriöistä, osa veroviranomaisista, osa yrityksistä, eräät taloushallintoalan ammattijärjestöt sekä osakesäästäjät. Sisällön selventämiseen suhtautuvat varauksellisesti tai vastustaen eräät ministeriöt, pankit, eräät yritykset ja elinkeinoelämää edustavat järjestöt sekä lakimieskunta. Varauksellisesti tai vastustaen suhtautuvien yleinen peruste on huoli siitä, että sisältöä ei pystyittäisi määrittelemään riittävän tarkasti ja säännöksestä saattaisi tulla joustamaton.

Yksittäiset lausunnonantajat ottivat kantaa myös muihin maksukyvyn arviointiin liittyviin asioihin, kuten arvioinnin suorittajaan, ajankohtaan, dokumentointiin ja sen julkistamisesta sekä arvioinnin laiminlyönnin seurauksiin.

Oikeusministeriön kyselyssä kysyttiin vastaajien suhtautumista osuuskuntalain varojenjakosäännösten muuttamiseen osakeyhtiölakia vastaavaksi. Eräitä taloushallinnon ammattilaisia lukuun ottamatta muut asiasta lausuneet kannattavat tai eivät ainakaan vastusta asiaa.

1.3 Jaettavien varojen määritelmän tarkentaminen (OYL 13:5 §)

Oikeusministeriön selvityksessä ehdotettiin jaettavaa määrää koskevan sanamuodon täsmentämistä seuraavasti: Jollei maksukykyä koskevasta 2 §:stä muuta johdu, yhtiö saa jakaa vapaata omaa pääomaa vain, jos yhtiön sidotulle omalle pääomalle jää varojen jakamisen jälkeen täysi kate.

Ehdotusta kannatti suurin osa lausunnon antajista, muun muassa veroviranomaiset, pankit, yhtiöt ja yritysten etujärjestöt, tilintarkastajat, osakesäästäjät sekä eräät taloushallinnon ammattijärjestöt. Perusteena on se, että ehdotettu sanamuoto vastaa paremmin valitsevaa yhtiö- ja kirjanpitokäytäntöä.

Ehdotukseen suhtautuvat varauksellisesti tai vastustavat sitä yliopistot, osa lakimieskunnasta sekä kuntien edustajat. Yleisenä perusteena on se, että ongelmat on voitu välttää tulkinnalla, ehdotus aiheuttaisi yhtiöissä hämmennystä ja ehdotuksen yksityiskohdissa on parannettavaa.

2. OYL 8:9.2 § Konsernitilinpäätöksen laatiminen varojenjaossa

2.1 Lausunnonantajien yksityiskohtaiset kommentit

2.1.1 Konsernitilinpäätösvelvollisuuden kumoaminen kaikkien konsernien osalta

Kannatus. Valtioneuvoston kanslia/Omistajaohjausosasto, Työ- ja elinkeinoministeriö / Työelämä- ja markkinaosasto (ei vastusta), Finanssivalvonta (ei huomautettavaa), Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Turun yliopisto, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Kuntaliitto, Suomen Lakimiesliitto, Suomen Yrittäjät, Osuuspankkikeskus, Skandinaviska Enskilda Banken, Airaksinen-Rasinaho, Alma Media, Wärtsilä.

Varaukset. Sisäasiainministeriö/Poliisiosasto, Sosiaali- ja terveysministeriö, Keskusrikospoliisi, Verohallitus, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Finanssialan Keskusliitto.

Vastustus. Valtiovarainministeriö, HTM-tilintarkastajat ry, Tuokko Tilintarkastus.

Kannattajat

Valtioneuvoston kanslia / Omistajaohjausosasto (VNK/OOO) pitää muutoksia perusteltuina, koska näin vähennetään tarpeettomia menettelytapavaatimuksia ja vähennetään yhtiöille aiheutuvia kustannuksia.

Työ- ja elinkeinoministeriö / Työelämä- ja markkinaosasto (TEM/TMO) ei vastustanut oikeusministeriön ehdotusta alustavien kommenttien antamisen jälkeen käydyissä keskusteluissa (ks. myös kohdat 2.1.2 ja 3.1.2).

Finanssivalvonta (FIVA) on arvioinut alakonsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta sekä vakavaraisuusvalvonnan että arvopaperimarkkinoiden tiedonantovelvollisuuden näkökulmasta. Finanssivalvonnalla ei ole esitettyyn lainmuutokseen mitään huomautettavaa. FIVA toteaa kuitenkin, että rahoitus- että vakuutustoimintaa koskevissa erityislajeissa (121/2007, 521/2008) ei ole mahdollisuutta jättää konsernitilinpäätöstä laatimatta sillä perusteella, että kyseessä on kirjanpitolain (1336/1997) mukainen ns. pieni konserni.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto (LUT) ja Turun yliopisto (TY) kannattavat OYL 8:9.2 §:n kumoamista kokonaisuudessaan, koska säännös on kansallinen ja eräissä tapauksissa konsernitilinpäätösdirektiivin vastainen tiukennus suhteessa KPL 6:1 §:ään. TY:n mukaan konsernitilinpäätöksestä ei saada laatimistaakkaa vastaavaa informaatiohyötyä. LUT ja TY katsovat, että varojenjako emoyhtiöstä ei ole sellainen erityinen toimenpide, joka pelkästään sellaisenaan edellyttäisi konsernitilinpäätöksen laatimista tilanteessa, jossa siihen ei kirjanpitolain mukaan ole velvollisuutta, koska varojenjako perustuu aina emoyhtiön omaan tilinpäätökseen. TY huomauttaa, että sillä, laatiiko emoyhtiö konsernitilinpäätöksensä KPL 6 luvun aineellisia säännöksiä vai kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja soveltaen, ei ole asiassa sinänsä merkitystä. TY:n mukaan merkitystä ei ole myöskään sillä, onko emoyhtiö yksityinen yhtiö vai julkinen yhtiö tai käydäänkö yhtiön osakkeilla julkista kauppaa vai ei. Lisäksi KPL 6:1 §:n ratkaisu pienten konsernien emoyhtiöt konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta vapauttamisesta on tietoinen ja perusteltu. OYL:n säännös vesittää vapautuksen kaikkien osakeyhtiömuotoisten emoyhtiöiden osalta. LUT:n ja TY:n mukaan säännöksen kumoaminen alentaa yhtiöiden kustannuksia. LUT nimeää tällaisiksi tilanteiksi ainakin ne, joissa konsernitilinpäätös on pitänyt laatia vain ja ainoastaan siitä syystä, että emoyhtiö jakaa varoja.

Muiden muistiossa käsiteltyjen asioiden osalta TY ei ensinnäkään kannata vaihtoehtoa, jonka mukaan konsernitilinpäätöksen laatimiselta voisi välttyä, jos emoyhtiö esittää tilinpäätöksessään tai erillisessä laskelmassa taseen erät arvostettuna käypään arvoon kirjanpitolaisissa sallituissa puitteissa sekä esittää selvityksen konsernin sisäisistä transaktioista. Mikäli säännöksellä haluttaisiin lisätä informaatiota osakeyhtiölain 13 luvun 2 §:n säännöksen soveltamisen helpottamiseksi, se olisi perusteltu, jos se koskisi kaikkia yhtiötä, ollen näin osa maksukykyisyysarviota. Vaatimuksen sitominen siihen satunnaiseen seikkaan, että varoja jakava yhtiö on jokin toisen yrityksen emoyhtiö, asettaisi yhtiöt eriarvoiseen asemaan ilman kestäväää oikeuspoliittista perustetta. Toiseksi TY katsoo OYL 5:3.2 §:n 1 kohdan, OYL 5:21 §:n ja KPL 6:1.4 §:n 2 kohdan perusteella, että vähemmistöosakkeenomistajilla on jo nyt laintasoinen oikeus vaatia konsernitilinpäätöksen laatimista.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK (STTK) pitää muutoksia perusteltuina. STTK pitää positiivisena sitä, että muutoksilla voidaan parantaa Suomen mahdollisuutta olla konsernien emoyhtiöiden sijoittautumismaana. Esitetyt uudistukset eivät STTK:n arvion mukaan oleellisesti heikennä velallisten tai muiden intressitahojen tiedonsaantimahdollisuuksia

Suomen Asianajajaliiton (SAL) mukaan on perusteltua luopua konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta tilanteissa, joissa emoyhtiö jakaa varoja, eikä emoyhtiöllä olisi KPL:n mukaan velvollisuutta laatia tilinpäätöstä. Tällaisella konsernitilinpäätöksellä ei käytännössä ole juurikaan oikeusvaikutuksia, sillä konsernitilinpäätös ei rajoita voittonjakoa. Esitetty OYL 8:9.2 §:n kumoaminen johtaisi myös siihen, ettei julkisella osakeyhtiöllä olisi velvollisuutta aina laatia konsernitilinpäätöstä. Tätä muutosta ei ole perusteltu, mutta sitä voidaan pitää perusteltuna.

Suomen Kuntaliiton (Kuntaliitto) mukaan kunnan tytäryhteisökonsernien osalta riittävää on, että konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus määräytyy kirjanpitolain perusteella.

Suomen Lakimiesliitto (SLML) kannattaa ehdotusta ja katsoo, että varojenjako emoyhtiöstä ei ole sellainen erityinen toimenpide, joka pelkästään sellaisenaan edellyttäisi konsernitilinpäätöksen laatimista tilanteessa, jossa siihen ei kirjanpitolain mukaan ole velvollisuutta, koska varojenjako perustuu aina emoyhtiön omaan tilinpäätökseen. SLML pitää oletettavana, että säännöksen kumoaminen alentaa yhtiöiden kustannuksia ainakin niissä tilanteissa, joissa konsernitilinpäätös on pitänyt laatia vain ja ainoastaan siitä syystä, että emoyhtiö jakaa varoja.

Suomen Yrittäjät (SY) on nano-, mikro- ja keskikokoisia yrityksiä edustava järjestö, joka on vastannut oikeusministeriön kyselyyn. SY kannattaa konsernitilinpäätöksen poistamista kaikenkokoisilta konserneilta, perustellen asiaa seuraavasti:

- Konsernitilinpäätös ei ole välttämätön konsernien emoyhtiöiden varojenjaon yhteydessä
- Konsernitilinpäätöksellä ei ole merkitystä emoyhtiön johdon myöhemmän vastuuarvioinnin kannalta
- Ehdotuksen jälkeen osakkeenomistajat ja velkojat saavat riittävät tiedot ylä- ja alakonsernien emoyhtiöiden varojenjaosta
- Ehdotuksesta aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta
- Muu syy (olkaa hyvä ja perustelkaa): Konsernin emoyhtiön jakokelpoiset varat määräytyvät erillistilinpäätöksen, ei konsernitilinpäätöksen perusteella. Konsernitilinpäätöksellä voi siten olla merkitystä lähinnä yhtiön maksukykyisyyden arvioinnissa. Maksukykyarvio on kuitenkin kokonaisuus eikä konsernitilinpäätökselle voida siinä antaa itsearvoista asemaa.

SY pitää ongelmallisena sitä, että emoyhtiö tekisi konsernitilinpäätöksen laatimista koskevan nimenomaisen päätöksen. SY ei myöskään toivo vähemmistöosakkeenomistajan vaatimusta alakonsernitilinpäätöksen laatimista koskevaa määräaikaa osakeyhtiö- tai kirjanpitolakiin.

SY arvioi kaikkien ehdotettujen muutosten (myös tase- ja maksukykytesti) vaikutusta kokonaisuutena seuraavasti: Yrityksille aiheutuvan hallinnollisen taakan vähentämisen näkökulmasta osakeyhtiölain konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta on syytä luopua. Tässä kohdin voidaan viitata muistiossa esiintuotuihin mainitun pykälän kumoamista koskeviin perusteluihin. Maksukykyarviota koskeva dokumentointivaatimus olisi yhtiöille uusi lainsäädännössä asetettu velvoite, mutta tämän ei muistiossa esitettyjen perustelujen nojalla voida katsoa aiheuttavan yhtiölle merkittävästi lisääntyvää hallinnollista taakkaa. Huolena voidaan [pitää sitä], että velvoite saattaa jäädä epäselväksi ja epämääräiseksi, ellei maksukykyarvion sisältöä kyetä millään tavalla selkiyttämään (ks. edellä lausuttu).

Osuuspankkikeskus (OPK) kannattaa ehdotusta, koska varojenjaossa konsernitilinpäätössäännösten tuottamat hyödyt sidosryhmille ovat käytännössä epäselvät ja vähäiset. Tämä koskee myös osuuskuntia. Yhteisöainsäädännön konsernitilinpäätöksen laatimis-

velvollisuus varojen jakotilanteessa perustuu aikaan, jolloin konsernin oma pääoma rajoitti emoyhtiön voitonjakoa. Tämä voitonjakorajoitus on poistettu osakeyhtiölaista, joten konsernitilinpäätöstä ei enää tällä perusteella ole tarpeen laatia. Varojen jaon edellytyksenä olevaa maksukykyisyyttä voidaan arvioida luotettavasti myös ilman määrämuotoista ja täydellistä konsernitilinpäätöstä. Konsernitilinpäätöksen laadinta vaatii usein merkittävän työpanoksen ja aiheuttaa näin ollen turhia kustannuksia.

OPK:n mukaan ehdotettu muutos ei myöskään lisää velkojan riskiä verrattuna nykytilanteeseen. Mikäli velkoja pitää tarpeellisenä rajoittaa velallisen tai velallisen kanssa samaan konserniin kuuluvan muun yhtiön varojen jakoa, varojen jakoa rajoitetaan luotosopimukseen otettavilla kovenanttiehdoilla. Velkojan näkökulmasta tarkasteltuna konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus ei ole tarpeellinen.

Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) ab (publ):n Helsingin sivukonttori on vastannut oikeusministeriön kyselyyn. SEB on rahoituslaitos, jonka asiakkaista suurin osa on suuria yrityksiä. SEB:n asiakkaat käyttävät varojenjaon määrittämisessä sekä erillistä konsernitilinpäätöstä, ja nämä asiakkaat myös dokumentoivat maksukykyä koskevan arvioinnin. Vain pienessä osassa (0-24 %) rahoitussopimuksia on varojenjakoa koskeva erityisehto.

SEB kannattaa ehdotusta kaikissa konserneissa, perustellen asiaa seuraavasti:

- Ehdotuksen jälkeen osakkeenomistajat ja velkojat saavat riittävät tiedot ylä- ja alakonsernien emoyhtiöiden varojenjaosta
- Ehdotuksesta aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta
- Ehdotus vähentää yhtiöiden halukkuutta siirtää toimintojaan ulkomaille

SEB hyväksyy emoyhtiön yhtiökokouksen tekemän nimenomaisen konsernitilinpäätöksen laatimista koskevan päätöksen.

Airaksinen ja Rasinaho (A-R) katsovat, että ehdotus konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kumoamisesta on perusteltu. He perustelevat asiaa toteamalla, että vaikka konsernin taloudellisen aseman määrittämisestä ja konsernitilinpäätöksen laatimista ei voida kategorisesti luokitella merkityksettömäksi varojenjaon yhteydessä (vrt. esimerkiksi tilanne, jossa tytäryhtiöosakkeet on arvostettu selvästi virheellisesti), konsernitilinpäätöksen laatimisen kustannukset alakonserneissa ja vastaavissa tilanteissa, joissa yhtiö olisi kirjanpitolain mukaisesti vapautettu konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta, yleensä selvästi ylittävät konsernitilinpäätöksestä saatavat hyödyt.

Alma Media on moniportaisen, suureksi luokiteltavan pörssinoteeratun konsernin emoyhtiö. Konsernin emoyhtiöt omistavat valtaosan tytäryhtiöistä yli 90 %:sesti. Alma Media ei pidä kumoamista ongelmallisena tai vastusta sitä missään konsernissa. Alma Media kannattaa osakeyhtiölain konsernitilinpäätöstä koskevan säännöksen kumoamista kaikenkokoisilta konserneilta, perustellen asiaa seuraavasti:

- Konsernitilinpäätös ei ole välttämätön konsernien emoyhtiöiden varojenjaon yhteydessä
- Ehdotuksesta aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta

- Muu syy (olkaa hyvä ja perustelkaa): Muutos korostaa erillisyhtiön tytäryhtiö-osakkeiden arvostuksen arviointia nykyistä enemmän, mikä on erityisen toivottavaa

Alma Media pitää ongelmallisena sitä, että emoyhtiö tekisi nimenomaisen päätöksen konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämisestä. Sen sijaan Alma Median mukaan vähemmistöosakkeenomistajan tulisi tehdä konsernitilinpäätöksen laatimista koskeva vaatimus (6 kuukautta).

Alma Media arvioi ehdotusta ja sen vaikutuksia yleisesti seuraavasti:

- Ehdotus laskee hallinnollisia kustannuksia (hallinnon ylläpito ml. pöytäkirjat ja dokumentointi, alakonsernitilinpäätöksen laatimiskustannukset sekä kasvaneet tilintarkastuskustannukset). Hyöty alakonsernien konsernitilinpäätöksistä on vähäinen, koska johdon seuranta on jo muutoin järjestetty ja tämä vaihe; alakonsernin konsernitilinpäätös tehdään usein vain lainsäädännöllisistä syistä.
- Ehdotuksessa ja perusteluissa keskitytään tällä hetkellä pohtimaan konsernitilinpäätöksen laatimista tai sen tekemättä jättämistä. Erityisen tärkeä tässä kohdin on myös pohtia erillisyhtiön, tässä erityisesti alakonsernin emoyhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteita emoyhtiön tytäryhtiöosakkeiden arvostuksen näkökulmasta. Nimittäin mikäli annetaan tarkempia säännöksiä Suomen kirjanpitolaissa IFRS säännösten tapaan erillisyhtiön tytäryhtiöosakkeiden ja -tyttären lainasaamisten arvonalennusten arviointiin, saavutetaan tällä arvioinnilla yleensä sama lopputulos kuin tekemällä teknisesti alakonsernitilinpäätös. Erillisyhtiön omaisuuserien tasearvot kun eivät saa ylittää omaisuuserien käypää arvoa. Riskiä varojen jaossa ei kasvata alakonsernitilinpäätöksen laatimatta jättäminen, vaan ennen kaikkea tytäryhtiöosakkeiden ja tytäryhtiölle annettujen lainojen yliarvot alakonsernin emoyhtiön omassa taseessa. Kun tähän kiinnitetään enemmän huomioita, ei alakonsernitilinpäätös enää anna lisäarvoa, varsinkin, kun vielä on tehty rahavirtaennusteet tulevilta vuosilta maksukykytestin näkökulmasta.
- Osakeyhtiölaissa mainittu lisäsäännös konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta on hyvä poistaa ja kiinnittää suurempi huomio erillisyhtiöiden tasearvojen arvonalennusten testaamiseen, erityisesti tytäryhtiöosakkeiden ja lainasaamisten testaamiseen.

Wärtsilä on moniportaisen, suureksi luokiteltavan ja pörssinoteeratun konsernin emoyhtiö. Wärtsilä kannattaa muistiossa esitettyä vaihtoehtoa, koska asian säätely voidaan hyvin jättää kirjanpitolain säännösten varaan. Wärtsilä ei pidä konsernitilinpäätöstä välttämättömänä, eikä konsernitilinpäätös antaisi juurikaan lisäarvoa konsernin 100-prosentisesti omistaman emoyhtiön varojenjaon yhteydessä. Nykyiset säännökset teettävät vain tarpeetonta työtä ja ylimääräisiä kustannuksia.

Wärtsilän mukaan emoyhtiöltä ei pitäisi vaatia nimenomaista päätöstä konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämisestä. Sen sijaan Wärtsilän mukaan kirjanpitolakiin olisi hyvä saada määräaika, johon mennessä vähemmistöomistajan on esitettävä alakonsernitilinpäätöksen laatimista koskeva vaatimus yhtiölle. Määräaika voi olla sen tilinkauden päätymiseen mennessä, jota konsernitilinpäätös koskee.

Wärtsilä toteaa vaikutusten arvioinnin osalta, että konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta koskevalla muutoksella on mahdollisuus säästää yhtiöiden kuluja huomattavasti. Muutos ei vähennä tiedonsaantia olennaisesti eikä lisää sijoittajien riskiä. Muilla ehdotuksilla ei ole suurta vaikutusta suuntaan tai toiseen, eivätkä ne ehdotetussa muodossa lisää kustannuksia.

Varaukset

Sisäasiainministeriö/Poliisiosasto (SM/PO) ja Keskusrikospoliisi (KRP) kiinnittävät lausunnoissaan huomiota siihen, että konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden avulla voidaan pyrkiä muun muassa taloudellisen rikollisuuden ennalta estämiseen ja selvittämiseen. Taloudelliseen rikollisuuteen liittyy usein kirjanpidon ja tilinpäätöksen vääristelyä sekä perusteettomien vero- ja muiden taloudellisten etujen tavoittelua. SM/PO ja KRP jatkavat, että konsernitilinpäätöksen tarkoitus on antaa kuva koko yritysrhmästä, eli siitä, miltä kokonaistulos näyttää ja minkälainen koko yritysrhmän taloudellinen tilanne. Yritysrhmässä voi esimerkiksi yhdellä yhtiöllä olla varsinainen liiketoiminta ja toisella paljon velkaa. Tällöin konsernitilinpäätös paljastaa esimerkiksi juuri nuo tytäryhtiön velat. Toisaalta voidaan todeta, että kun emo- ja tytäryhtiöt yhdistetään säännösten mukaan matemaattisesti toisiinsa, on mahdollista, että lainvastainen menettely on tapahtunut juuri tytär- tai emoyhtiön kirjanpidossa. Tällöin konsernitilinpäätös ei välttämättä tue väärinkäytösten ilmituloa tai paljasta niitä.

Lähtökohtaisesti SM/PO ja KRP säilyttäisivät konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden nykymuotoisena. Mikäli voimassa olevan osakeyhtiölain 8 luvun 9 §:n 2 momentti kuitenkin ehdotetulla tavalla kumottaisiin, niin korvaavalla sääntelyllä tulisi huolehtia siitä, ettei viranomaisten, osakkeenomistajien, velkojien ja muiden sidosryhmien tiedonsaantimahdollisuudet heikkene uudistuksen seurauksena. Muistion mukaan Suomen lainsäädäntö suosii jo nyt alakonsernien emoyhtiöiden sijoittamista ulkomaille, mikä jo sinällään vaikeuttaa tietojen saamista. Myös konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden poistamisen yhtenä argumenttina oleva konsernille syntyvä kustannussäästö vaikuttaa varsin ristiriitaiselta perusteelta. KRP kysyy, tulisiko taloudellisen toimijan tahdonvaltaisesti luoman organisaatorakenteen aiheuttamien kustannusten välttämiseksi sallia lainsäädännöllä jotain, josta voi aiheutua ongelmia?

Oikeusministeriö on pyytänyt SM/PO:a täsmentämään, miten konsernitilinpäätöksellä rajoitetaan talousrikollisuutta tai helpotetaan rikollisuuden selvittämistä. SM/PO toteaa, että konserni muodostaa yhden taloudellisen kokonaisuuden. Tämän kokonaisuuden todellisesta taloudellisesta asemasta ja tilasta on mahdollista saada käsitys konsernitilinpäätöksen perusteella, ei emoyrityksen tilinpäätöksen perusteella. Mitä enemmän konserniyritysten välillä on erilaisia liiketapahtumia, sitä vaikeampaa todellisen kuvan saaminen ilman laadittua konsernitilinpäätöstä on. SM/PO viittaa konsernitilinpäätöksen tueksi oikeusministeriön selvitykseen (s. 53) sisältyviin konsernin sisäisten erien eliminoinnista. SM/PO:n mukaan emoyhtiön velkojien kannalta konsernitilinpäätöksen merkitys korostuu tilanteissa, joissa emoyhtiöllä on tytäryhtiöihin kohdistuvia vastuuta. SM/PO kysyy kustannusnäkökulmasta, onko perusteltua siirtää kustannusvastuu konsernitilinpäätöksen laadinnasta poliisille, jos tällainen tulisi rikostutkintaa varten takautuvasti laatia. Toiseksi konsernitilinpäätöksen avulla voidaan arvioida konsernin maksukykyisyyttä, vaikkakin emoyhtiön kohdalla suoritettu arvio on lainmukainen pääsään-

tö, jos emoyhtiö jakaa varoja. SM/PO kysyy myös, onko emoyhtiön tilinpäätös edellä mainittuine lisätietoineen riittävä ja antaako se oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön tuloksen muodostumisesta (sisältäen yksinomaan konsernin sisäisiä eriä tms.).

Oikeusministeriö on pyytänyt SM/PO:a arvioimaan, että jos konsernitilinpäätösvaatimus kumottaisiin, mitä konsernitilinpäätökseen sisältyviä tietoja jouduttaisiin hankkimaan muulla tavoin rikostutkintaa varten sekä arvioimaan vaatimuksen kumoamisen vaikutuksia rikostutkinnan kustannuksiin ja siihen tarvittavaan aikaan. SM/PO viittaa kysymykseensä siitä, siirtyisikö kustannus konsernitilinpäätöksen laadinnasta poliisille niissä tapauksissa, joissa konsernitilinpäätös olisi saatava muodostettua talousrikostutkintaa varten. Toiseksi SM/PO kysyy, onko konsernitilinpäätöstä tarkoituksenmukaista tehdä pitkän ajan kuluttua mahdollisesti puutteellisten tietojen varassa. SM/PO päättää, että muutoksella olisi tietyissä tapauksissa merkittävä rikostutkintaa vaikeuttava vaikutus.

Oikeusministeriö on myös tiedustellut, mitä konsernitilinpäätökseen sisältyviä tietoja, joita ei sisälly yksittäisten yhtiöiden kirjanpitoon ja tilinpäätökseen, poliisi tarvitsisi. SM/PO katsoo, että konsernitilinpäätös kuvaa usein velallisyhtiön tilannetta merkittävästi paremmin kuin pelkkä erillistilinpäätös. Konsernitilinpäätöksen avulla on mahdollista saada parempi kuva konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on lausunut oikeusministeriön muistioista yleisellä tasolla, eivätkä STM:n tarkastelun kohteena ole olleet erityisesti vakuutusyritykset. Näin STM:n lausunnossa ei arvioitu erikseen vakuutusyhtiölain 8 luvun 20 §:n 3 momentin muutostarvetta. STM muistuttaa, että konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta koskeva kysymys on ollut esillä aiemmin. STM katsoo, että selvityksen perusteella ei ole ilmennyt olennaisesti uusia seikkoja, joiden perusteella laatimisvelvollisuudesta tulisi luopua, ainakaan ennen Solvenssi 2 -sääntelyn voimaan saattamista. STM huomauttaa näin olevan erityisesti, kun maksukykytestin sisältöä ei ehdoteta tarkennettavan nykyistä yksityiskohtaisemmin. Konsernitilinpäätöksellä voidaan edelleen katsoa olevan merkitystä arvioitaessa osinkoa maksavan emoyhtiön maksukykyä (ks. HE 13/2008 vp, s. 84). STM:n mukaan sinällään vakuutusyhtiölain perustelut vastannevat voimassa olevan osakeyhtiölain perusteluja ja on mahdollista, että myös vakuutusyhtiöitä koskevat varojenjakosäännökset arvioidaan uudelleen, mikäli osakeyhtiölain varojenjakosäännökset muuttuvat.

STM katsoo, että konsernitilinpäätöksen sisältö on määritelty, maksukykytestin sisältöä ei. Tältä osin oikeusministeriö on pyytänyt STM:ä täsmentämään lausuntoaan. STM:n vastauksen lähtökohtana on se, että konsernitilinpäätöksen laatiminen on tarpeellista emoyhtiön maksukykyisyyden selvittämiseksi, joten sen laatimatta jättäminen vaikeuttaa maksukykyisyyden selvittämistä tai vähintään sen todentamista. Konsernitilinpäätös on tilintarkastuksen kohteena ja sen saa pyydettäessä. Jos konsernitilinpäätöstä ei laadita, ulkopuolisen on vaikeampaa saada käsitystä maksukykyisyydestä ja konsernin taloudellisesta tilasta. STM:n mukaan on siis vaikeaa hahmottaa, miten johto voisi välittää oikean ja riittävän kuvan muutoin kuin laatimalla konsernitilinpäätöksen tai konsernitilinpäätöstä muistuttavan selvityksen. Jos kyseessä ei ole vakiomuotoinen selvitys "konsernitilinpäätös", esille nousee se, miten se vaikuttaa esimerkiksi tilintarkastajien vastuuseen. Lähtökohtana on, ettei vakioimattomien selvitysten vastuuta voi jakaa samalla

tavalla. Tältä osin STM yhtyy pääosin työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehen muistiossa esitettyihin näkemyksiin.

STM:n mukaan konsernitilinpäätöksen luopumisella ei välttämättä käytännössä olennaisesti vähennettäisi yritysten hallinnollista taakkaa, koska laatimisvelvollisuus johtuu myös kirjanpitolain säännöksistä. Koska on mahdollista, että OYL 8:9.2 § poikkeuksellisesti muodostaisi tarpeettoman hallinnollisen taakan varojenjakotilanteessa ja maksukykyisyyden arvioiminen olisi mahdollista ilman konsernitilinpäätöksen laatimista, STM pitää OYL 8:9.2 §:n kumoamista hyväksyttävänä edellyttäen, että hallituksen arvio maksukykyistä julkistetaan toimintakertomuksessa tai sen yhteydessä julkistettavassa erillisessä asiakirjassa. On kuitenkin ilmeistä, että konsernitilinpäätöksen laatimatta jättäminen korostaa hallituksen ja toimitusjohtajan vastuuta varojenjaon määrittelemisen osalta.

Verohallituksen mukaan konsernitilinpäätöksen merkitys saattaa kuitenkin kasvaa tulevaisuudessa verolainsäädännön mahdollisten muutosten seurauksena. Siksi Verohallitus toteaa, että konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus saattaisi olla perusteltua säilyttää. Oikeusministeriö on esittänyt Verohallitukselle täydentävän kysymyksen verolainsäädännön muutoksista sekä näiden toteutumisen ajankohdista. Verohallitus on vastauksessaan todennut, että tällä hetkellä konsernirakenne otetaan verotuksessa huomioon konserniavustusjärjestelmän avulla. Konserniavustuslaki mahdollistaa konserniyhtiöiden välisen avoimen tuloksentasauksen verotuksessa laissa asetettujen edellytysten täytyessä. Konserniavustusjärjestelmää on pidetty ongelmallisena siitä huolimatta, että Euroopan yhteisöjen tuomioistuin totesi järjestelmän EY-oikeuden mukaiseksi. Verohallituksen mukaan onkin mahdollista, että järjestelmästä luovutaan, jolloin mietittäväksi tulee uusi järjestelmä, jolla konsernirakenne voidaan ottaa huomioon verotuksessa.

Verohallituksen täydentävän vastauksen mukaan Euroopan komissio pitää lisäksi tärkeänä verotuksellisten esteiden poistamista kansainvälisesti toimivilta yrityksiltä. Tähän tavoitteeseen liittyy hanke yhteisestä yritysveropohjasta (Common Consolidated Corporate Tax Base, CCCTB). Tässä järjestelmässä konsernin tulos laskettaisiin yhteisten sääntöjen mukaan, ja tämä tulo jaettaisiin sitten konserniyhtiöiden asuinvaltioille verotettavaksi. Verohallituksella ei kuitenkaan ole tietoa verolainsäädännön mahdollisten muutosten ajankohdasta tai tarkemmasta sisällöstä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:n (SAK) mukaan konsernitilinpäätöksen laatimisen kustannuksista esitettyihin arvioihin on syytä suhtautua varauksella. Uusi osakeyhtiölaki on ollut voimassa vasta alle kolme vuotta. Lausuntopyyntönsä tavoitteena on kerätä tietoa varojenjakokäytännöistä ja selvittää säännösten muutostarvetta. SAK:n mielestä tässä vaiheessa ei ole esitetty riittäviä perusteluja muutokselle. Lausuntokierroksen aikana kerättyjen tietojen pohjalta voidaan tarkemmin arvioida muutostarvetta. SAK varaa mahdollisuuden lausua asiasta tarkemmin syksyllä uuden lausuntokierroksen yhteydessä.

Finanssialan Keskusliitto (FK) suhtautuu varauksellisesti erityisesti ehdotukseen konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta luopumiseksi. Konsernitilinpäätöksellä on katsottu olevan merkitystä oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin oikeudellisesta ja taloudellisesta asemasta sidosryhmille, niihin mukaan lukien velkojat. Vaikka

vastakkaisiakin perusteita informaation arvosta on esitetty, FK:n mukaan on joka tapauksessa ennen hankkeen eteenpäin viemistä varmistauduttava siitä, ettei velkojen etuja tiedonsaannin supistumisen kautta heikennetä tai vaaranneta. FK:n lausunnossa velkojilla tässä yhteydessä on tarkoitettu lähinnä sopimusperusteisia velkoja.

Oikeusministeriö on pyytänyt FK:a täsmentämään, vaarantavatko ehdotukset heidän mielestään velkojen tietojen saannin, sekä tiedustellut korvaavien toimenpiteiden luonnetta. Vastauksena tarkennuspyyntöön FK toteaa, että lausunnossa on painottunut se muistiossakin (esim. s. 65) todettu näkökulma, jonka mukaan "konsernitilinpäätöksen perusteella alakonsernin emoyhtiön velkojat ja vähemmistöosakkeenomistajat voivat saada enemmän asemansa arvioimiseksi tarpeellista tietoa alakonsernin emoyhtiön taloudellisesta asemasta". FK:n mukaan tiedonsaannin vaarantumisella ei ole tarkoitettu muuta. FK sulje pois sitä mahdollisuutta, että maksukyvyn arvioimista koskevan säännösten kautta mahdollisuudet riittävien tietojen saantiin täyttyisivät, vaikka vaatimus konsernitilinpäätöksen laatimisesta poistettaisiinkin. FK:lla ei ole ehdotuksia muunlaisiksi toimenpiteiksi.

Vastustajat

Valtiovarainministeriö (VM) katsoo, että konsernitilinpäätös sisältää muuta kuin varojenjakaon liittyvää informaatiota koko konsernin taloudellisesta asemasta esimerkiksi yhtiön velkojille. Lisäksi, vaikka verotus perustuu erillistilinpäätökseen, konsernitilinpäätös antaa informaatiota myös yrityksen verotuksen toimittamiseen, kuten tietoa konserniyhtiöiden välisistä ostoista ja myynneistä sekä niiden siirtohinnoittelusta. Siirtohinnoittelua koskevien säännösten soveltamisessa konsernitilinpäätöksellä on olennainen rooli, koska jo tilikartta on tällöin laadittu siten, että konserniyhtiöiden väliset ostot ja myynnit voidaan selvittää erikseen muista ostoista ja myynneistä. Yhtiö joutuu tuottamaan muodossa tai toisessa vastaavia tietoja, vaikka konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus poistuisi. Lisäksi konsernitilinpäätös on toimitettava veroviranomaisille tappioiden vähentämisen poikkeuslupaa haettaessa. Tämä saattaa vähentää ehdotetun muutoksen toteuttamisesta johtuvia säästöjä. VM:n mukaan jatkovalmistelussa, ennen kuin hallituksen esitys annetaan, tulisi analysoida säännöksen merkitys myös verotietojen ja verojärjestelmän toimivuuden kannalta.

VM:n mukaan konsernitilinpäätöksen merkitys saattaa kuitenkin kasvaa tulevaisuudessa verolainsäädännön mahdollisten muutosten seurauksena. VM täsmentää, että nykyisestä konserniavustusjärjestelmästä saatetaan luopua lähivuosina ja korvata se uudella konserniverotusjärjestelmällä, jossa nykyisen kaltainen konsernitilinpäätös olisi merkityksellinen. Joissakin valtioissa konsernitilinpäätöstä käytetään myös alikapitalisointisäännöksiin liittyvän pääoman määrän tarkasteluun, jossa yhtiöiden tilannetta verrataan konserniin. Näin VM katsoo, että konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta ei tule luopua.

HTM-tilintarkastajat ry ei kannata ehdotusta, koska yhdistyksen mukaan kustannussäästöperuste ei sovellu tähän, kun kyse on eri sidosryhmien intresseistä. Yhdistyksen jäsenten tarkastamissa pienissä konserneissa konsernitilinpäätöksen sekä laatimis- (kirjanpito-) että tilintarkastuskustannus ovat yhteensä lähempänä 800–2.000 euroa.

HTM-tilintarkastajat ry:n mukaan muistion perustelut ontuvat pahasti, jos lainsäädännöstä jätetään pois sekä konsernitilinpäätös että myös tilintarkastajan toimesta tapahtuva maksukykyisyyden arviointi. Toisin kuin muistiossa kirjoitetaan, näiden poisjättäminen ei ole merkittävä tekijä paremman kilpailukyvyyn saavuttamiseen, eikä johda merkittäviin kustannussäästöihin, eikä lisää yrityksen velanmaksu- tai osingonjakokykyä. Sen sijaan se heikentää tietojen saantia merkittävästi. Todellisuudessa velkojen asema heikenee, jos ainoa koottu tieto olisi muistiossa mainitut emoyhtiön liitetietoihin sisällytettävät kovin suppeat tiedot konserniyhtiöistä, jotka eivät edes sisältäisi tietoja konsernin välisistä rahoitustiedoista, velkojen ja saatavien määrästä.

HTM-tilintarkastajat ry huomauttaa, että todellisuudessa IFRS-standardien mukaan laadittava tilinpäätös voi olla mm. arvostusten ja jaksotusten osalta jopa alttiimpi kaunistelulle kuin perinteisten kansallisten kirjanpitosäännöstemme mukaan laadittava tilinpäätös, kun otetaan huomioon maksukyky-käsitteen sisältö.

HTM-tilintarkastajat ry katsoo, että varojenjaon vaikutuksen huomioon ottaminen velkojan asemaan sopimusperusteisesti koskisi vain osaa velkojista. Konsernitilinpäätössäännöstö on syntynyt nimenomaisesti velkojen suojaksi. Muistiossa esitetty velkojan aseman turvaaminen varojenjaossa sopimusperusteisesti ei käsityksemme mukaan sovellu perusteeksi alakonsernin emoyhtiön konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämiselle.

HTM-tilintarkastajat ry:n jäsen on lähestynyt oikeusministeriötä omissa nimissään sähköpostilla. Jäsenen mukaan ainakin pienissä yhtiöissä konsernitilinpäätös voidaan välttää joko jättämällä varojenjakoa tekemättä tai purkamalla vältettävissä olevat konsernirakenteet. Riippumatta muista perusteluista konsernitilinpäätöksen puuttuminen joka tapauksessa heikentää velkojien suojaa välillisesti lisäämällä riskiä vääriin johtopäätöksiin yrityksen maksukykyä. Konsernitilinpäätöksen mukanaolo helpottaa myös tilintarkastajaa maksukykyä arvioinnissa ja muussa kokonaisarviointissa ja vaikuttaa siten muiden tarkastustoimenpiteiden vähenevän tarpeen vuoksi myös tilintarkastuskustannuksia alentavasti. Suomessa taloushallintokulttuurin yleinen taso eri säännöksineen on kansainvälisesti korkeampi kuin lähes missään muualla. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta tinkiminen merkitsisi osaltaan tämän taloushallintokulttuurin purkamista. Jäsenen mukaan IFRS-standardien käypien arvojen mukaista yliarvostamista tapahtuu lähinnä noususuhdanteessa. Jäsen haluaa lisäksi täsmentää, että konsernitilinpäätöksen merkitys ei määräydy konsernin koon vaan konsernikohtaisten olosuhteiden mukaan, joten pienessäkin konsernissa konsernitilinpäätöksellä voi olla suuri merkitys.

Tuokko Tilintarkastuksen (Tuokko) mukaan viimeaikaisia lainmuutoksia on perusteltu kansainvälisyydellä ja kustannussäästöillä. Tuokko ei kannata ehdotusta, koska kyse on eri sidosryhmien intresseistä ja kustannussäästö ei ole vakuuttava peruste. Tuokon mukaan on vaikea uskoa, että kustannussäästöillä parannettaisiin alakonsernien emoyhtiöiden kilpailuedellytyksiä. Tuokko perustelee kantaansa sillä, että alakonsernin konsernitilinpäätöksen kustannussäästöperuste on käytännössä erittäin teoreettinen ja myös vaikeasti selvitettävissä. Asiaan vaikuttavat ratkaisevasti mm. taloushallinnon järjestelmät, tietotekniikan ratkaisut, konserniliiketapahtumien kirjauskäytäntö, konsernin omistussuhteet kuten myös se, miten pääkonsernin konsernitilinpäätös laaditaan. Alakonsernin konsernitilinpäätöstä voidaan sitä paitsi käyttää hyväksi pääkonsernin konsernitilinpäätöstä laadittaessa, mikä osaltaan helpottaa ja tuo säästöjä pääkonsernin konsernitilinpä-

töksen laadinnassa. Käytännössä suoria kustannussäästöjä ei myöskään synny, koska kyseessä ovat kiinteät hallintohenkilökunnan palkkamenot. Alakonsernin konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämisellä ei ole mahdollista irtisanoa yhtään toimihenkilöä

Tuokko toteaa, että varojenjaon vaikutuksen huomioon ottaminen velkojan asemaan sopimusehdoissa koskee vain osaa velkojista, ei tavarantoimittajia, vakuutusyhtiöitä tai verottajaa. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että konsernitilinpäätössääntö on syntynyt velkojien suojaksi. Tuokko katsoo, että konserni muodostaa yhden taloudellisen kokonaisuuden, myös alakonsernista puhuttaessa. Tämän kokonaisuuden todellisesta taloudellisesta asemasta ja tilasta saa käsityksen vain laaditun konsernitilinpäätöksen perusteella, ei emoyrityksen tilinpäätöksen perusteella. Mitä enemmän konserniyritysten välillä on erilaisia liiketapahtumia, sitä vaikeampaa todellisen kuvan saaminen ilman laadittua konsernitilinpäätöstä on. Tuokko toteaa, että nykyinen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö ei velkojien suojan kannalta katsottuna ole muuttanut tilannetta, ei ainakaan parempaan suuntaan. Tuokon mukaan lisäksi konsernitilinpäätössääntelyn (1980) jälkeen tilinpäätöskäytäntöön on kuitenkin tullut reaali maailmasta irrallisia tekijöitä, joista merkittävin on tulkinnanvaraisten käsitteiden, kuten käyvän arvon, todennäköisen luovutushinnan ja uudelleen-arvostusten esittäminen tilinpäätösinformaatiossa. Konsernissa nämä arvostukset perustuvat konsernijohdon näkemykseen. Tiedonantovelvollisuuksien kehittymistä koskevaan käsitykseen Tuokko yhtyy. Tuokon mukaan muistiosta ei käy selville, miksi konsernitilinpäätöksen laatimatta jättäminen johtaisi taloudellisen informaation ristiriitaisuuksien vähenemiseen ja taloudellisen tiedon laadulliseen paranemiseen.

Tuokon mukaan merkittävämpää kuin kustannussäästöistä puhuminen olisi tarkastella niitä tekijöitä, jotka yhä edelleen velkojaintressin näkökulmasta tarkasteltuna puoltavat alakonsernin konsernitilinpäätöksen laadintaa: alakonsernin emoyrityksen tilinpäätöksen antama taloudellinen informaatio saattaa olennaisesti poiketa siitä, mikä olisi alakonsernin konsernitilinpäätöksen antama informaatio johtuen mm. konsernirakenteesta, konsernin sisäisistä liiketapahtumista, tytäryhtiö-omistuksista, osakkuusyritysten vaikutuksesta, konserniyhtiöiden välisistä saamis- ja velkasuhteista, erilaisista arvostus- ja jaksotusperiaatteista, muuntoeroista, vähemmistöosuuksista, vastuusitoumuksista.

Velkojaintressin ja alakonsernin vähemmistönkin näkökulmasta tarkasteltuna ei olisi syytä luopua alakonsernin konsernitilinpäätöksen laadinta-velvoitteesta, vaan pikemmin olisi pohdittava alakonsernin konsernitilinpäätösinformaation täydentämistä sellaisten alakonsernin ja pääkonsernin välisten merkittävien liiketapahtumien vaikutuksella, jotka kohdistuvat alakonserniin, mutta jäävät alakonsernin konsernitilinpäätöksessä eliminoimatta. Tuokon mukaan alakonsernin velkojat saatetaan selvästi nykyistä huonompaan asemaan, jos alakonsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus poistetaan, koska alakonsernin tilinpäätöksellä on virallinen asema osana yhtiön tilinpäätöstä, mitä maksukyvyttömyydestillä ei ole.

2.1.2 Konsernitilinpäätösvelvollisuuden kumoaminen alakonsernien emoyhtiöiden osalta

Kannatus. Työ- ja elinkeinoministeriö/Työelämä- ja markkinaosasto (ks. kohta 2.1.1), Elinkeinoelämän Keskusliitto (ks. kohdat 2.1.3.1 ja 2.1.3.3), KHT-yhdistys, Deloitte & Touche, PricewaterhouseCoopers

Varaukset. Osakesäästäjien Keskusliitto.

Kannattajat

TEM/TMO toteaa alustavissa kommentteissaan, että ehdotuksen tavoite on kannatettava ja että tarpeettomat alakonsernitilinpäätökset voidaan karsia. TEM/TMO kuitenkin kysyy, olisiko tämän tavoitteen saavuttamiseksi riittävä keino säännös, jolla suomalaisten emoyhtiöiden alakonsernit olisi nimenomaisesti vapautetaan konsernitilinpäätöksen laatimista koskevasta vaatimuksesta tilanteessa, jossa ne osana laajempaa (90% omistettuina) konsernia tulevat konsernitilinpäätöksen piiriin. TEM/TMO ei sisäistänyt, mihin muistiossa pohdittu käypien arvojen ja sisäisten liiketoimien ilmoittamista koskeva sääntelyvaihtoehto perustuisi.

Elinkeinoelämän Keskusliitto EK (EK) on vastannut oikeusministeriön kyselyyn sekä lähettänyt sitä täydentävän erillisen lausunnon. EK pitää yleisesti oikeusministeriön muistiota sekä sen pohjalta laadittua kyselyä kattavana ja erittäin hyvin laadittuna. Ehdotettavat muutokset ovat EK:n mielestä tärkeitä yritysten kilpailukyvyyn säilyttämiseksi, tarpeettoman sääntelyn vähentämiseksi sekä osakeyhtiölain selkeyttämiseksi. EK ilmoittaa kyselyä täydentävässä lausunnossa kannattavansa osakeyhtiölain alakonsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kumoamista. Sen sijaan velkojien suoja ja muiden sidosryhmien tiedontarpeet puoltavat osittain konsernitilinpäätöksen laatimista varojen jakotilanteissa.

KHT-yhdistys ja Deloitte & Touche (Deloitte) katsovat, että konserniyritysten muodostamien alakonsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta osingonjakopäätöksen perustana voitaisiin luopua sillä edellytyksellä, että alakonsernin emoyhtiö ja sen tytäryritykset yhdistellään muualla EU-alueella laadittavaan konsernitilinpäätökseen ja kirjanpitolaki (esim. KPL 6:1.5 §) tai muu erityislainsäädäntö ei velvoita yhtiötä laatimaan vuosittaista konsernitilinpäätöstä. KHT-yhdistys ja Deloitte täsmentävät, että osakeyhtiölakiin tulee selkeästi kirjata nämä säännöt. Väliosingon jakamisen yhteydessä konsernin ylimmän tason emoyhtiön tulisi edelleen laatia erillistilinpäätöksen lisäksi konsernitilinpäätös.

KHT-yhdistyksen ja Deloitteen mukaan tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että konsernirakenteen ylimmällä emoyhtiöllä olisi velvollisuus laatia konsernitilinpäätös emoyhtiön varoja jaettaessa, ellei tämä konsernin ylimmän tason emoyhtiö muutoinkin jo laatisi kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n 5 momentin tai muun lainsäädännön nojalla vuosittaista konsernitilinpäätöstä. Konsernitilinpäätöksen laatimisesta ei pitäisi luopua myöskään niiden yhtiöiden osalta, joiden osakkeet eivät ole julkisen kaupan käynnin kohteena Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön alaisessa arvopaperipörssissä. KHT-yhdistyksen ja Deloitteen mukaan konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden

tulee säilyä julkisen kaupankäynnin kohteina olevissa yhtiöissä, myös alakonsernitilanteissa. Deloitte viittaa tältä osin MiFiD-direktiivien pääomavaadelaskelmiin. KHT-yhdistyksen ja Deloitteen mukaan heidän ehdotuksensa turvaa riittävällä tavalla myös alemman tason konserniyhtiöiden velkojien aseman, koska useimmiten ylimmän tason konsernin emoyhtiö vastaa myös käytännössä tytäryhtiöiden ja näiden muodostamien alakonsernien vastuista ja veloista.

KHT-yhdistys ja Deloitte toteavat, että julkisesti noteeraamattomien yhtiöiden muodostamien konsernien rakenteet ovat usein monitasoisia. Taloudellisen kokonaiskuvan saamiseksi tulisi lakiin sisällyttää edelleen vaatimus konsernitilinpäätöksen laatimisesta varojenjaon yhteydessä konsernin ylimmän tason emoyhtiön osalta. Deloitte täsmentää, että näin tulisi olla konsernin koosta riippumatta. KHT-yhdistyksen ja Deloitteen mukaan ylimmän tason emoyhtiön konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus turvaisi osaltaan velkojien suojaa ja edesauttaisi läpinäkyvyyttä maksukykyisyyssarvion perusteena olevan konsernikokonaisuuden kannalta.

KHT-yhdistyksen mielestä ja Deloitteen mielestä konsernitilinpäätöksen laatiminen on myös perusteltua hallituksen jäsenten vastuukysymysten kannalta. Vaikka konsernissa kunkin konserniyhtiön hallitus on juridisesti vastuussa vain edustamansa erillisyyhtiön päätöksenteosta, on konsernin emoyhtiön toiminnassa käytäntönä, että konsernin emoyhtiön hallituksen jäsenet joutuvat ottamaan kantaa kokonaisuutena konsernin maksukykyisyyteen tehdessään arviota emoyhtiön maksukykyisyydestä. Näin ollen KHT-yhdistys ja Deloitte katsovat, että ylimmän tason konsernitilinpäätöksen laatiminen on osa dokumentaatiota koskien hallituksen yleistä huolellisuusvelvoitetta.

Oikeusministeriö on pyytänyt Deloittea täsmentämään lausuntoaan koskien pieniä muita kuin luvanvaraista toimintaa harjoittavia yhtiöitä. Deloitte toteaa, että sen lausunnon tarkoituksena oli kuvata konsernitilinpäätösten laadintaan liittyvää viitekehystä myös yleisellä tasolla, osakeyhtiölakia laajemmin. Deloitte toteaa kannattavansa ehdotusta pienten yhtiöiden konsernitilinpäätösvelvoitteesta luopumisesta. Deloitteen mukaan se toi vastineessaan yleisellä tasolla esille erityisesti listayhtiön toimintaa osakeyhtiölain lisäksi säätelevät normit sekä sen, että julkisen edun kannalta merkittävien yhtiöiden tulee laatia konsernitilinpäätös jatkossakin. Tämä Deloitteen toteamus ei sinällään liity nyt vireillä olevaan oikeusministeriön muutosehdotukseen, joka koskee vain pienten, muuta kuin luvanvaraista rahoitus- ym. elinkeinoa harjoittavien emoyhtiöiden velvollisuutta laatia konsernitilinpäätös varojen jaon yhteydessä.

Deloitte toteaa luottolaitoslain ja osakeyhtiölain konsernitilinpäätöksen laatimisen (146 §) keskinäisestä suhteesta, että luottolaitoslain puitteissa toimivien yritysten alakonserneissa voi olla tilanne, jossa alakonsernin emoyhtiöllä on Finanssivalvonnan lupa sijoituspalvelutoiminnan harjoittamiselle. Sijoituspalvelutoimintaa koskevan lain mukaan luvanvaraisen yhtiön on raportoitava muun muassa vakavaraisuutta koskevat luvut konsernitilinpäätöksellä. Deloitteen mielestä tällöin on asianmukaista, että tällaiset raportoittavat luvut on laadittu osana virallista, tarkastettua ja vahvistettua tilinpäätöstä. Luottolaitostoiminta voidaan katsoa sellaiseksi julkisen edun kannalta merkittäväksi toiminnaksi, joka edellyttää konsernitilinpäätöksen laatimista jatkossakin. Mikäli alakonsernin emoyhtiöt eivät säätelisi osakeyhtiölain ja kirjanpitolain lisäksi muut konsernitilinpäätöstä koske-

vat normit, konsernitilinpäätöstä ei luonnollisestikaan tarvitsisi laatia osakeyhtiölain 8:9.2 §:n kumoamisen jälkeen.

PricewaterhouseCoopersin (PWC) vastauksen mukaan konsernitilinpäätös ei ole välttämätön konsernien emoyhtiöiden varojenjaon yhteydessä. OYL:n konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus on syytä kumota alakonsernitilanteissa, mutta se voitaisiin jättää kaikkiin (ylimpiin) emoyhtiöihin koosta riippumatta. Siten konsernitilinpäätös tulisi laadittavaksi jaettaessa varoja konsernista ulos, mutta ei jaettaessa varoja konsernin sisällä. PWC:n mukaan siltä osin, kuin konsernitilinpäätöksen laatimista ei kumota, sääntely tulisi säilyttää ennallaan. PWC perustelee tätä sillä, että muita vaihtoehtoja olisi vaikea toteuttaa ja valvoa.

PWC arvioi, että

- o Konsernitilinpäätöksistä aiheutuu suurissa konserneissa huomattavia kustannuksia ja viipeitä, jotka ainakaan alakonserneissa eivät ole asianmukaisessa suhteessa siihen, ettei varsinaista hyötyä saavuteta. Muiden ehdotusten osalta PWC toteaa, että ylimpien emoyhtiöiden konsernitilinpäätösten osalta nykyinen sääntely voisi jäädä voimaan riippumatta emoyhtiön/konsernin koosta. Osakeyhtiö- tai kirjanpitolaisissa voitaisiin säätää, että alakonsernitilinpäätös laadittaisiin vain vähemmistöosakkeenomistajan ko. tilikauden päättymiseen mennessä esittämästä vaatimuksesta. Ehdotettua muutosta olisi syytä päästä soveltamaan mahdollisimman pian, jo 31.12.2009 päättyvältä tilikaudelta, vaikka lakimuutoksen voimaantulo jostain syystä lykkääntyisikin vuodenvaihteen yli.

Varaukset

Osakesäästäjien Keskusliitto (OSKL) on pitänyt oikeusministeriön kyselyyn vastaamisen jälkeisissä keskusteluissa alakonsernitilinpäätöksen laatimatta jättämistä kaksipiippuisena ongelmana. OSKL:n mukaan sijoittajan kannalta on sen parempi, mitä enemmän tietoa osakkeenomistajalle annetaan. Jos kuitenkin alakonsernitilinpäätöksen antaminen aiheuttaa suhteettomia kustannuksia, sen laatimisvelvollisuus lienee perusteltu kumota. Kumoamisella saavutettavien etujen on oltava haittoja suurempia, ja tämä on punnittava tapauksittain. OSKL ei yksilöinyt etuja tai haittoja.

2.1.3 Muut lausuntopalautteen yleiset kannanotot

2.1.3.1 Konsernitilinpäätösvelvollisuuden kumoaminen suurten konsernien osalta

Kannatus. Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Yara Suomi, (Talousvastuu, ks. kohta 2.1.3.3).

Vastustus. Osakesäästäjien Keskusliitto, Suomen Taloushallintoliitto, Etelä-Savon Energia.

Kannattajat

EK kannattaa oikeusministeriön kyselyyn annetun vastauksen perusteella konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kumoamista suurilta ja keskikokoisilta konserneilta. EK perustelee tätä kyselyvastauksessaan seuraavasti:

- Konsernitilinpäätös ei ole välttämätön konsernien emoyhtiöiden varojenjaon yhteydessä
- Konsernitilinpäätös ei ole nykyisen yhtiöoikeudellisen sääntelyn aikana välttämätön konsernin tarjoaman organisaatiomuodon väärinkäyttämisen estämiseksi
- Konsernitilinpäätös tai käyvät arvot eivät kuvaa konsernin maksukykyä
- Ehdotuksen jälkeen osakkeenomistajat ja velkojat saavat riittävät tiedot ylä- ja alakonsernien emoyhtiöiden varojenjaosta
- Ehdotuksesta aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta
- Ehdotus vähentää yhtiöiden halukkuutta siirtää toimintojaan ulkomaille

EK toteaa yleisesti, että konsernirakenne ja yhtiöiden koko vaikuttavat saavutettavien säästöjen suuruuteen, mutta oletettavasti säästöt tulevat olemaan huomattavia. Alakonsernitilinpäätös ei anna sidosryhmille mitään olennaista lisätietoa. Tämän lisäksi alakonsernitilinpäätöksen laatimisella voi olla myös haitallisia vaikutuksia, koska se ei välttämättä anna todellista kuvaa yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Velkojien suoja ja muiden sidosryhmien tiedontarpeet puoltavat osittain sitä, että pienimmissä konserneissa (liikevaihto alle 1 MEUR) edellytettäisiin varojenjakotilanteessa konsernitilinpäätöksen laadintaa jatkossakin. Pienten konsernien osalta varojenjaon yhteydessä konsernilaskelma on kuitenkin kannatettava vaihtoehto.

Yara Suomi Oy (Yara) on vastannut oikeusministeriön kyselyyn. Yara jatkaa konsernin tytäryhtiönä entisen Kemira GrowHow'n toimintaa osana suurempaa kansainvälistä konsernia. Vastaajana on Yaran rahoituspäällikkö. Yara kannattaa ehdotusta tai hyväksyy ehdotuksen suurten konsernien osalta, perustellen asiaa seuraavasti:

- Konsernitilinpäätös ei ole välttämätön konsernien emoyhtiöiden varojenjaon yhteydessä
- Konsernitilinpäätös ei ole nykyisen yhtiöoikeudellisen sääntelyn aikana välttämätön konsernin tarjoaman organisaatiomuodon väärinkäyttämisen estämiseksi
- Ehdotuksen jälkeen osakkeenomistajat ja velkojat saavat riittävät tiedot ylä- ja alakonsernien emoyhtiöiden varojenjaosta
- Ehdotuksesta aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta
- Osakkeenomistajilla ja velkojilla on riittävästi muita oikeussuojakeinoja käytettävissä saatavaansa koskevien tietojen saamiseksi

Yara ei pidä ehdotusta ongelmallisena tai vastusta sitä minkään konsernin osalta. Tätä voidaan tulkita niin, että Yara ei ota kantaa muiden kuin suurten konsernien osalta. Yara myös kannattaa emoyhtiön yhtiökokouksen nimenomaisen tekemistä konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämisestä.

Vastustajat

OSKL vastustaa ehdotusta suurten konsernien osalta, perustellen asiaa seuraavasti:

- Ehdotuksen jälkeen konsernien osakkeenomistajat ja velkojat eivät saisi riittäviä tietoja ylä- ja alakonsernien emoyhtiöiden varojenjaosta
- Osakkeenomistajilla ja velkojilla ei ole riittävästi muita oikeussuojakeinoja käytettävissään saatavaansa koskevien tietojen saamiseksi
- Muu syy (olkaa hyvä ja perustelkaa): Kts. ed. kysymys

Suurten konsernien osalta OSKL kannattaa tai hyväksyy voimassa olevan sääntelyn säilyttämisen ennallaan, perustellen asiaa seuraavasti:

- Konsernitilinpäätös on nykymuotoisen yhtiöoikeudellisen sääntelyn aikana välttämätön edellä valitsemieni konsernien oikean ja riittävän kuvan antamiseksi taikka varojenjaon yhteydessä
- Konsernitilinpäätös on välttämätön konsernimuodon organisaatiomuodon väärinkäytösten estämiseksi
- Vaihtoehto antaa osakkeenomistajille ja velkojille määrällisesti eniten taloudellista tietoa
- Muut vaihtoehdot eivät anna edellä valitsemieni konsernien osakkeenomistajille ja velkojille riittäviä tietoja ylä- ja alakonsernien emoyhtiöiden varojenjaosta

Suomen Taloushallintoliitto (Taloushallintoliitto) edustaa kaikenkokoisia tilitoimistoja. Se vastustaa ehdotusta suurten konsernien osalta, perustellen asiaa seuraavasti:

- Ehdotuksesta ei aiheudu yhtiöille vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta taikka muista vaihtoehdoista
- Muu syy (olkaa hyvä ja perustelkaa): Ulkopuolisen sijoittajan intressi

Siltä osin, kuin Taloushallintoliitto vastustaa ehdotusta, se kannattaa tai hyväksyy osakeyhtiölakiin perustuvan konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden poistamisen käypien arvojen arvostuksen ja sisäisten liiketoimien ilmoittamisen perusteella, perustellen asiaa seuraavasti:

- Konsernitilinpäätöksen laatiminen ei ole nykymuotoisen yhtiöoikeudellisen sääntelyn aikana välttämätöntä edellä valitsemieni konsernien oikean ja riittävän kuvan antamiseksi taikka varojenjaon yhteydessä
- Vaihtoehdon tarkoittamat tiedot antavat osakkeenomistajille ja velkojille riittävät tiedot suurten ylä- ja alakonsernien emoyhtiöiden varojenjaosta
- Vaihtoehto on mahdollista toteuttaa lainsäädännöllisesti riittävän selvällä tavalla
- Vaihtoehdosta aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta
- Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta ei tule kuitenkaan poistaa kaikilta osakeyhtiöiltä (ks. kysymykset 2 ja 3)

Etelä-Savon Energia (ESE) on vastannut oikeusministeriön kyselyyn. ESE on yksiporaisen ja suureksi luokiteltavan konsernin emoyhtiö. ESE vastustaa konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kumoamista suurilta ja keskikokoisilta konserneilta, perustellen asiaa seuraavasti:

- Konsernitilinpäätös tai sitä vastaavat tiedot (erityisesti käyvät arvot ja sisäiset liiketoimet) ovat välttämättömiä konsernien emoyhtiöiden oikean ja riittävän kuvan antamiseksi taikka varojenjaon yhteydessä
- Ehdotuksen jälkeen konsernien osakkeenomistajat ja velkojat eivät saisi riittäviä tietoja ylä- ja alakonsernien emoyhtiöiden varojenjaosta

Näiltä osin ESE kannattaa tai hyväksyy voimassa olevan sääntelyn säilyttämisen ennal-
laan, koska:

- Konsernitilinpäätös on nykymuotoisen yhtiöoikeudellisen sääntelyn aikana välttämätön edellä valitsemieni konsernien oikean ja riittävän kuvan antamiseksi taikka varojenjaon yhteydessä
- Vaihtoehto antaa osakkeenomistajille ja velkojille määrällisesti eniten taloudellista tietoa
- Vaihtoehdon tarkoittamien tietojen antamisesta aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta tai käypien arvojen tietojen antamisesta
- Muita vaihtoehtoja on kirjanpidollisesti vaikea toteuttaa

2.1.3.2 Konsernitilinpäätösvelvollisuuden kumoaminen keskikokoisten konsernien osalta

Kannatus. Elinkeinoelämän Keskusliitto EK (ks. kohta 2.1.3.1), Osakesäästäjien Keskusliitto, Suomen Taloushallintoliitto, (Talousvastuu, ks. kohta 2.1.3.3, ja Yara, ks. kohta 2.1.3.1).

Vastustus. Etelä-Savon Energia (ks. kohta 2.1.3.1)

Kannattajat

OSKL kannattaa ehdotusta tai hyväksyy sen nano-, mikro- ja keskikokoisten konsernien osalta, perustellen asiaa seuraavasti:

- Ehdotuksesta aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta
- Muu syy (olkaa hyvä ja perustelkaa): Käytännössä vain suurissa yhtiöissä, joissa on paljon omistajia, konsernitilinpäätöksen puute saattaa edesauttaa sijoittajien pitoa pimennossa. Velvoite pitäisikin sitoa mieluiten omistajien lukumäärään kuin esim. liikevaihtoon.

OSKL kannattaa sitä, että emoyhtiön yhtiökokous tekee nimenomaisen päätöksen konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämisestä. OSKL ottaa lisäksi kantaa vähemmistöosakkeenomistajan vaatimukseen konsernitilinpäätöksen laatimisesta:

- Osakkeenomistajan vaatimus alakonsernitilinpäätöksen laatimisesta: Jos määräaika on sen tilikauden päättymiseen mennessä, jota konsernitilinpäätös koskee, niin asia menee jouhevasti samalla, kun normaalia tilinpäätöstä tehdään. MUTTA, jos tarve ilmeneekin vasta esim. yhtiökokouksessa, joka lain mukaan on pidettävä 6 kk kuluessa tilikauden päättymisestä, niin joskus saattaa olla tarvetta voida vaatia sitä myöskin jälkikäteen.

Taloushallintoliitto kannattaa ehdotusta tai hyväksyy sen seuraavien konsernien osalta:

- Keskikokoiset konsernit (liikevaihto 1.000.000 - 7.299.000 euroa ja henkilöstö 10 - 49 henkilöä)
- Mikrokonsernit (liikevaihto 200.000 - 999.999 euroa ja henkilöstö 3 - 9 henkilöä)
- Nanokonsernit (liikevaihto 0 - 199.999 euroa ja henkilöstö 1 - 2 henkilöä)

Taloushallintoliitto perustelee ehdotuksen kannatusta mainittujen konsernien osalta seuraavasti:

- Konsernitilinpäätös tai käyvät arvot eivät kuvaa konsernin maksukykyä
- Ehdotuksesta aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta
- Muu syy (olkaa hyvä ja perustelkaa): Konsernitilinpäätöksen lukuja tärkeämpää on informoida tilinpäätöksissä yrityksen vastuuasiat ja omaisuuden kuranttius

Taloushallintoliitto kannattaa tai hyväksyy vaihtoehdon soveltamisen yhtiöihin, jotka ovat kansallista kirjanpitolainsäädäntöä soveltavia yhtiöitä, jotka ilmoittavat taseen omaisuuseriä ja sisäisiä siirtohinnoja koskevat käyvän arvon mukaiset tiedot. Nämä yhtiöt voivat olla sellaisia yhtiöitä, jotka

- Eivät ylitä kirjanpitolain 3 luvun 9 §:n 2 momentissa asetettuja edellytyksiä eivätkä ole velvollisia valitsemaan tilintarkastajaa
- Eivät ylitä kirjanpitolain 3 luvun 9 §:n 2 momentissa asetettuja edellytyksiä mutta ovat velvollisia valitsemaan tilintarkastajan
- Ovat yksityisiä osakeyhtiöitä

Taloushallintoliitto arvioi yleisesti, että ehdotettujen muutosten myötä pk-yritysten kustannukset pienenevät. Taloushallintoliiton näkemyksen mukaan tärkeintä on, että tilinpäätöstä laadittaessa tunnistetaan saatavien arvostamisen sekä sisäisten liiketoimien informointi ja siirtohinnoittelun tärkeys.

2.1.3.3 Konsernitilinpäätösvelvollisuuden kumoaminen pienten konsernien osalta

Kannatus. Osakesäästäjien Keskusliitto (ks. kohta 2.1.3.2), Taloushallintoliitto (ks. kohta 2.1.3.2), Etelä-Savon Energia, Talousvastuu, (Yara, ks. kohta 2.1.3.1).

Vastustus. Elinkeinoelämän keskusliitto EK.

Kannattajat

ESE kannattaa konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kumoamista mikrokonserneilta, perustellen asiaa seuraavasti:

- Konsernitilinpäätös ei ole nykyisen yhtiöoikeudellisen sääntelyn aikana välttämättömän konsernin tarjoaman organisaatiomuodon väärinkäyttämisen estämiseksi
- Konsernitilinpäätöksellä ei ole merkitystä emoyhtiön johdon myöhemmän vastuuarvioinnin kannalta

ESE kannattaa sitä, että konsernin emoyhtiö tekee nimenomaisen päätöksen konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämisestä. Toimivalta päätöksestä kuuluisi yhtiökokoukselle.

Talousvastuu Oy on yksittäinen tilintarkastustoimisto, jonka asiakkaista suurin osa on mikroyrityksiä. Talousvastuu on vastannut oikeusministeriön kyselyyn. Talousvastuu kannattaa ehdotusta tai hyväksyy sen mikroyritysten osalta, perustellen asiaa seuraavasti:

- Ehdotuksen jälkeen osakkeenomistajat ja velkojat saavat riittävät tiedot ylä- ja alakonsernien emoyhtiöiden varojenjaosta
- Ehdotuksesta aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta

Talousvastuu ei pidä ehdotusta ongelmallisena tai vastusta sitä minkään konsernin osalta. Taustatietoja vasten tämä voidaan mahdollisesti tulkita myös niin, ettei Talousvastuu halua ottaa kantaa muiden konsernien osalta.

Talousvastuu arvioi yleisesti, että konsernitilinpäätös on epätarkoituksenmukaisen kallis mikroyrityksissä ja että konsernitilinpäätöksen tekemisestä tai tekemättä jättämisestä tulisi päättää emoyhtiön yhtiökokouksessa.

Vastustajat

EK vastustaa säännöksen kumoamista nano- ja mikrokonsernien osalta seuraavasti:

- Konsernitilinpäätös on nykymuotoisen yhtiöoikeudellisen sääntelyn aikana välttämätön konsernin tarjoaman organisaatiomuodon väärinkäyttämisen estämiseksi
- Konsernitilinpäätös tai sitä vastaavat tiedot kuvaavat konsernin maksukykyä
- Konsernitilinpäätöksessä tai sitä vastaavilla tiedoilla on merkitystä emoyhtiön johdon myöhemmän maksukykyä koskevan vastuuarvioinnin kannalta
- Ehdotuksesta ei aiheudu yhtiöille vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta taikka muista vaihtoehdoista
- Osakkeenomistajilla ja velkojilla ei ole riittävästi muita oikeussuojakeinoja käytettävissään saatavaansa koskevien tietojen saamiseksi

Oikeusministeriö on pyytänyt EK:a täsmentämään konsernitilinpäätöksen laatimisesta vapauttamisen vastustamisen perusteita pienten konsernien osalta. EK:n mukaan suurimmassa yrityksissä joudutaan laatimaan konsernitilinpäätös säännönmukaisesti – ei pelkästään varojenjakotilanteessa - ja tämän tuloksena syntyy informaatiota koko konsernin senhetkisestä taloudellisesta tilanteesta. Tämä tieto on luonnollisesti yrityksen velkojien ja sidosryhmien saatavilla. EK:n näkemyksen mukaan mikäli pienemmät yritykset vapautettaisiin täysin konsernitilinpäätöksen tai sen vaihtoehdoksi esitetyn konsernilaskelman laatimisesta, ei tällaista informaatiota yrityksen taloudellisesta tilanteesta tuotettaisi lainkaan, ja näin pienempien konsernien sidosryhmät olisivat tässä suhteessa isompia konserneja huonommassa asemassa

EK:n mukaan kysymys riittävästä tiedonsaannista koskee kaiken kokoisten yhtiöiden velkojien tarpeita yleisesti, mutta ongelmat tulevat toteutumaan tulevaisuudessa ainoastaan pienempien yhtiöiden kohdalla, mikäli niiden ei tule laatia minkäänlaista laskelmaa konsernitason tukemaan varojenjakopäätöstään. EK:n mukaan niin oman pääoman kuin vieraan pääoman näkökulma edellyttävät jonkinlaista konsernitason laskelmaa varojenjakotilanteesta.

Pienimpien konsernien osalta EK toteaa oikeusministeriön kyselyn Ehdotus 1:tä koskevan 3 kysymyksen ("Pidän ehdotusta ongelmallisena tai vastustan sitä valitsemieni yhtiöiden osalta") perusteluissaan seuraavaa: Erityisesti kolmannen vaihtoehdon "*Konsernitilinpäätös tai sitä vastaavat tiedot kuvaavat konsernin maksukykyä*" rastittamisen taustalla on ajatus, että konsernilaskelman avulla on mahdollista saada helpommin ja kevyemmin kattava kuva pk-yritysten taloudellisesta asemasta. Konsernilaskelman käyttöönotto pienempien yhtiöiden osalta voisi vähentää tehokkaasti näiden yritysten hallinnollista taakkaa ja tämän vuoksi onkin kannatettavaa, että konsernilaskelman käytökelpoisuutta selvitettäisiin erikseen vielä jatkossa.

Täydentävän lausunnon mukaan EK kannattaa osakeyhtiölain muuttamista siten, että *al konsernitilanteessa* ei vaadittaisi varoja jaettaessa al konsernitilinpäätöksen laadintaa. Sen sijaan *pienimmissä konserneissa (liikevaihto alle miljoona euroa)* velkojien suoja ja muiden sidosryhmien tiedontarpeet puoltavat osittain sitä, että varojenjakotilanteessa edellytettäisiin konsernitilinpäätöksen laadintaa jatkossakin. EK:n mukaan konsernilaskelma voisi toimia hyvänä vaihtoehtona konsernitilinpäätöksen laatimiselle pienten konsernien osalta. EK perustelee konsernilaskelmaa kyselyvastauksessaan seuraavasti:

- Konsernitilinpäätöksen laatiminen ei ole nykymuotoisen yhtiöoikeudellisen sääntelyn aikana välttämätöntä edellä valitsemieni konsernien oikean ja riittävän kuvan antamiseksi taikka varojenjaon yhteydessä
- Vaihtoehto on mahdollista toteuttaa lainsäädännöllisesti riittävän selvällä tavalla
- Vaihtoehdon tarkoittamien tietojen antamisesta aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin osakeyhtiölain mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisesta
- Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta ei tule kuitenkaan poistaa kaikilta osakeyhtiöiltä (ks. kysymys 2)

Oikeusministeriö on pyytänyt EK:a tarkentamaan konsernilaskelman sisältöä. Konsernilaskelma korvaisi täydellisen konsernitilinpäätöksen yksityiskohtaisine liitetietoineen. Laskelmaa laadittaessa tulisi ottaa huomioon ainakin seuraavat asiat: konsernin sisäiset tuotot, sisäiset kulut, sisäiset velat, sisäiset saamiset ja sisäinen voitonjako. Konsernilaskelman lopputuloksena tulisi esittää tilikauden tulos, jonka laskemisessa edellä mainitut asiakokonaisuudet on otettu huomioon.

EK:n mukaan yleisemmin esitettynä konsernilaskelmassa tulisi ottaa huomioon kaikki sellaiset keskeiset asiat, jotka liittyvät tilikauden tuloksen muodostumiseen konsernitasolla ja siitä tulisi käydä ilmi vieraan pääoman ja vapaan pääoman suhde konsernitasolla. Vaikka hallinnollisen taakan vähentäminen yrityksissä onkin erittäin tärkeä ja kannatettava tavoite, tulee kuitenkin muistaa myös konsernitilinpäätöksestä saatavan tiedon tärkeys yritykselle itselleen ja sen sidosryhmille. Konsernilaskelman tulisi olla tilintarkastuksen kohteena ja sen laatimisessa tulisi pitää lähtökohtana KPL 6:7 §:n 1 momentissa mainittua: "Konsernitilinpäätöksessä on esitettävä konsernin tulos sekä taloudellinen asema siten kuin konserniyritykset olisivat yksi kirjanpitovelvollinen. Konserniyritysten välisiin toimiin perustuvien konsernin sisäisten erien vaikutus eliminoidaan." Konsernilaskelmassa tulee sitten esittää se tulos ja se oma pääoma, mitä mainittujen eliminointien jälkeen jää jäljelle.

Oikeusministeriö pyysi EK:a täsmentämään, mikä olisi konsernilaskelman suhde erillistilinpäätöksessä vaadittaviin tietoihin, jotka liittyvät samaan konserniin kuuluviin yrityksiin ja omistusyhteisyrityksiin. EK:n mukaan osa näistä yksittäisistä tiedoista (mm. sisäiset velat ja sisäiset saamiset) käy ilmi yksittäisten konserniyritysten erillistilinpäätösten liitetiedoista, mutta konsernilaskelmaa varten tarvitaan laajempaa tietoa myös muista konserniyritysten välillä tapahtuneista liiketoimista tilikauden aikana (mm. konsernin sisäiset ostot ja myynnit, sisäiset katteet ja sisäinen voitonjako).

Oikeusministeriö pyysi EK:n näkemystä, mitä kustannuksia konsernilaskelman laatimisesta aiheutuisi verrattuna siihen, että KPL:n mukaan konsernitilinpäätöksen laatimisesta vapautettu emoyhtiö laatii erillistilinpäätöksen tai siihen, että tällainen emoyhtiö laatii myös konsernitilinpäätöksen. EK katsoo vastauksessaan, että jos laskentajärjestelmässä otetaan huomioon se, että konsernin sisäiset erät kirjataan juoksevassa kirjanpidossa omille tileilleen, merkittäviä lisäkustannuksia ei syntyisi verrattuna emoyhtiön erillistilinpäätöksen laatimiseen. EK:n käsityksen mukaan selvää kustannussäästöä konsernitilinpäätöksen laadintaan verrattuna aiheutuisi siitä, ettei tarvitsisi noudattaa kaikkia tilinpäätöksen esittämiseen liittyviä muotovaatimuksia, kuten esimerkiksi liitetietojen esittämistä ja tase-erittelyjen laatimista.

EK toteaa valmistelun tavasta ja aikataulusta, että säännösten valmistelua varten olisi hyödyllistä perustaa erityinen työryhmä, jonka jäsenet koostuisivat taloushallinnon ja yhtiöoikeuden ammattilaisista. EK korostaa sitä, että ennen kuin lopullisia ratkaisuja näiden asioiden osalta tehdään, tulee esitetyjä vaihtoehtoja näkemyksemme mukaan kuitenkin vielä testata taloushallinnon ammattilaisilla.

EK toteaa kyselyn kohdan 1.2.2 (Osakeyhtiölakiin perustuvan konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden poistaminen konsernilaskelman perusteella) kysymyksen 1 (Kannatan vaihtoehtoa tai hyväksyn sen, koska:) osalta seuraavaa: Edelliseen tarkennukseen viitaten EK pitää konsernilaskelmaa hyödyllisenä vaihtoehtona konsernitilinpäätöksen laatimiselle. ”*Vaihtoehto on mahdollista toteuttaa lainsäädännöllisesti riittävän selvällä tavalla*” -vaihtoehdon valitsemisen osalta on syytä kuitenkin todeta, että toimivan konsernilaskelman käyttöönotto edellyttää kuitenkin vielä laajapohjaista jatkovalmistelua. Jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon kattavasti kaikkien osapuolten mielipiteet ja kommentit, jotta konsernilaskelma palvelee nimenomaisesti konsernitilinpäätöstä kevyempänä, mutta myös informaatioarvoltaan riittävänä laskelmana. Kysymyksen 2 (Kannatan vaihtoehtoa tai hyväksyn sen yhtiöiltä, jotka:) osalta EK huomauttaa viitaten kysymykseen 1.a, että nyt vaihtoehtoina esitetyt yhtiöiden kokoluokat poikkeavat kysymyksen 1.a. kohdalla esitetyistä. Nyt kyseessä olevan kysymyksen vaihtoehdot on määritelty siten, että rajanveto keskikokoisten ja mikroyritysten välillä jää toteutumatta.

EK vastustaa vaatimusta siitä, että emoyhtiön pitäisi tehdä nimenomainen päätös koskien konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämistä. EK katsoo, että se ei olisi tarpeellinen eikä tavoitteena olevan sääntelyn selkeyttämisen kannalta edes hyvä vaihtoehto. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden poistaminen osakeyhtiölaista aiheuttaa, että tämä velvollisuus tulee ratkaistavaksi kirjanpitolain säännösten perusteella. Tämän vuoksi on tärkeää, että yhtiöoikeudessa ei säänneltäisi myöskään päätöksenteosta asian suhteen, vaan jätettäisiin velvollisuus määräytymään pelkästään kirjanpitolain säännös-

ten perusteella. Sen sijaan EK toivoo vähemmistöosakkeenomistajan vaatimusta koskevaa määräaika lakiin, ja tällainen määräaika olisi kuusi kuukautta ennen sen tilikauden päättymistä, jota tilinpäätös koskee.

2.2 Yhteenveto lausuntopalautteesta

Kannatus. Osakeyhtiölain konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kumoaminen on saanut kannatusta useilta lausunnon antajilta, erityisesti elinkeinoelämältä ja niitä avustavilta toimijoilta. Myönteisesti asiaan suhtautuvien lausunnon antajien yleinen käsitys on, että säännöksen kumoamisella voidaan vähentää menettelytapavaatimuksia sekä hallinnollisia kustannuksia erityisesti suurissa konserneissa. FIVA ei vastusta ehdotusta, mutta se huomauttaa, että rahoitus- ja vakuutustoimintaa koskevissa erityislajeissa on asiasta nimenomaiset säännökset.

Vastustus. Ehdotusta ovat ainakin lähtökohtaisesti vastustaneet SM/PO, VM, KRP, Verohallitus, HTM-tilintarkastajat ry sekä Tuokko. Osakeyhtiölain konsernitilinpäätöksen laatimista koskevan säännöksen kumoamiseen ovat suhtautuneet varauksellisesti STM (maksukyvyyn sääntelyyn liittyvine ehtoineen), SAK ja FK. Ehdotukseen varauksellisesti tai kielteisesti suhtautuvat toimijat näyttäisivät edustavan pitkälti ministeriöitä, vero- ja poliisiviranomaisia sekä pienten ja keskikokoisten yritysten tilintarkastajia.

Varauksellisesti ehdotukseen suhtautuvien ja sitä vastustavien tahojen perusteet eroavat toisistaan. Verolainsäädännöstä vastaava ministeriö ja veroviranomaiset perustavat käsityksensä mahdollisiin verolainsäädännön muutoksiin. Poliisin toiminnasta vastaava ministeriö ja poliisiviranomaiset pelkäävät tietojensaannin vaikeutuvan. STM ja SAK katsovat, että asiaa on käsitelty osakeyhtiölain uudistuksen yhteydessä eikä riittäviä syitä muutokselle ole esitetty. STM, SAK sekä pienten ja keskikokoisten yritysten tilintarkastajat kritisoivat kustannussäästöjen vähäistä määrää. Eräät ministeriöt sekä pienten ja keskikokoisten yritysten tilintarkastajat arvostelevat sääntelyä epäselväksi sekä sitä, että sidosryhmien suojan taso saattaa tosiasiallisesti laskea ehdotusten yhteisvaikutusten seurauksena. Tuokko huomauttaa lisäksi, että konsernitilinpäätössääntely on syntynyt velkojien suojaksi ja että velkojien aseman huomioiminen sopimusehdoissa hyödyttää vain osaa velkojista.

Alakonsernitilinpäätöksen laatiminen. TEM/TMO, EK sekä suurten yritysten tilintarkastajat ovat kannattaneet alakonsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden poistamisen tavoitetta varojenjaossa. Vaikka TEM/TMO ei ole alustavien kommenttien jälkeisissä keskusteluissa vastustanut oikeusministeriön muistion ehdotusta, TEM/TMO on esittänyt kysymyksen siitä, riittäisikö alakonsernitilinpäätösten laatimisvelvollisuudesta vapauttava nimenomainen säännös tilanteessa, jossa alakonserni osana laajempaa (90 % omistettuna) konsernia tulevat konsernitilinpäätöksen piiriin. Samansuuntaisesti suurten yritysten tilintarkastajat säilyttäisivät yläkonsernin emoyhtiön sekä julkisen kaupan käynnin kohteena olevien emoyhtiöiden konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden myös varojenjaossa. Tämä vaihtoehto ei ole ollut esillä lausuttaessa ja edellyttäisi jatkovalmistelussa ehdotuksen tekemistä.

OSKL:lta on erikseen kysytty oikeusministeriön kyselyyn vastaamisen jälkeen suhtautumista alakonsernitilinpäätöksen laatimatta jättämiseen. OSKL suhtautuu siihen varuksellisesti. Osakesäästäjien mukaan alakonsernitilinpäätöksen laatimatta jättämisestä sijoittajille saatavien etujen on oltava suurempia kuin haittojen. Toisaalta osakesäästäjät eivät ole kuitenkaan yksilöineet hyötyjä tai haittoja.

Taloushallintoliitto ei ole alakonsernitilinpäätöksen laatimisesta erikseen kysyttäessä muuttanut kantaansa oikeusministeriön kyselyyn vastaamisen jälkeen.

Alakonsernitilinpäätöksen vaatimisen määräaika. Asian sääntelyä kannattavat, EK ja Alma Media (6 kuukautta ennen sen tilikauden päättymistä, jota konsernitilinpäätös koskee) sekä Wärtsilä (tilikauden päättymiseen mennessä). OSKL on todennut, että jos konsernitilinpäätöksen tarve ilmenee vasta yhtiökokouksessa, saattaa olla tarvetta voida vaatia sitä myös jälkikäteen.

Muut ehdotukset. OSKL, Taloushallintoliitto ja ESE ovat vastustaneet säännöksen kumoamista suurten konsernien osalta ja kannattaneet tai hyväksyneet kumoamisen nano- ja mikrokonsernien osalta. Näkemykset eroavat keskikokoisten konsernien osalta: OSKL ja Taloushallintoliitto kannattavat tai hyväksyvät kumoamisen myös keskikokoisten konsernien osalta, kun taas ESE vastustaa konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kumoamista keskikokoisten konsernien osalta.

OSKL ja ESE kannattavat tai hyväksyvät suurten konsernien osalta sääntelyn säilyttämisen ennallaan, ESE lisäksi keskikeskikokoisten osalta. Taloushallintoliitto kannattaa tai hyväksyy suurten konsernien osalta konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden poistamisen käypien arvojen arvostuksen ja sisäisten liiketoimien ilmoittamisen perusteella.

EK on kannattanut säännöksen kumoamista suurten ja keskikokoisten konsernien osalta ja vastustanut nano- ja mikrokonsernien osalta. EK on ehdottanut pienten konsernien osalta konsernilaskelman käyttömahdollisuuksien selvittämistä.

Emoyhtiön päätös konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämisestä. Päätöksentekoa koskevat mielipiteet jakautuvat. Ajatusta vastustetaan tai pidetään ongelmallisena suurissa emoyhtiöissä (EK, Alma Media ja Wärtsilä). EK perustelee tätä sillä, että jos konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus johtuu kirjanpitolaista, tällöin osakeyhtiölaissa ei tule olla erityissäännöksiä asiasta. Yksittäiset vastaajat ovat kannattaneet ajatusta OSKL (yhtiökokous), Taloushallintoliitto (johto), ESE (yhtiökokous) ja Yara (yhtiökokous) tai hyväksyneet sen PWC (johto). Talousvastuun mukaan emoyhtiön konsernitilinpäätöksen tekemisestä tai tekemättä jättämisestä pitäisi päättää yhtiökokouksessa.

Muut kommentit. STM:n sekä tilintarkastajien antamien lausuntojen perusteella hallituksen esityksessä on tunnustettava, että konsernitilinpäätöksellä saattaa olla jonkin verran käytännön merkitystä varojenjaossa. STM:n, HTM-tilintarkastajien ja Tuokon lausuntojen perusteella on muutoksen vaikutuksista annettua arviota saattaa olla perusteltua tarkistaa alaspäin, etenkin pienten konsernien osalta. HTM-tilintarkastajat ry:n lausunnon mukaisesti hallituksen esityksessä on tarkasteltava valmisteltavia asioita toisiinsa liitynnässä olevana kokonaisuutena, ei vain erillisinä osa-alueina.

TY:n lausunnon perusteella IFRS-standardien ja julkisen noteerauksen merkitystä varojenjaossa on saatettu muistiossa yliarvioida. TY ja LUT pitävät kiinni myös näkökohdasta, että osakeyhtiölain säännös on konsernitilinpäätösdirektiivien vastainen. Hallituksen esityksessä voidaan myös TY:n lausunnon mukaisesti todeta selvemmin, että vähemmistöosakkeenomistajilla on jo nyt lain tasoinen oikeus vaatia konsernitilinpäätöstä.

3. OYL 13:2.2 § Maksukyvyyn arvioinnin selventäminen

3.1 Lausunnonantajien yksityiskohtaiset kommentit

3.1.1 Vastuu maksukyvyyn arvioinnista sekä arvioinnin ajallinen selventäminen

Kannatus. Sisäasiainministeriö/Poliisiosasto, Valtiovarainministeriö, Valtioneuvoston kanslia/Omistajaohjausosasto, Keskusrikospoliisi, Finanssivalvonta (ei huomautettavaa), Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Turun yliopisto, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Osakesäästäjien Keskusliitto, Suomen Kuntaliitto, Suomen Yrittäjät, Suomen Taloushallintoliitto, Osuuspankkikeskus, Skandinaaviska Enskilda Banken, Tuokko Tilintarkastus, Lassi Mäkinen / Lasmak oy, Alma Media, Etetä-Savon Energia, Yara Suomi, Wärtsilä

Varaukset. Työ- ja elinkeinoministeriö/Työelämä- ja markkinaosasto (ks. kohta 3.1.2), Sosiaali- ja terveysministeriö, Verohallitus (ks. kohta 3.1.2), HTM-tilintarkastajat, KHT-yhdistys, Deloitte & Touche, Suomen Lakimiesliitto,

Vastustus. Suomen Asianajajaliitto, PricewaterhouseCoopers, Talousvastuu, Airaksinen-Rasinaho.

Kannattajat

SM/PO ja KRP pitävät kannatettavana ehdotettua 13 luvun 2 §:n maksukyvyyn varmentamista koskevan säännöksen täsmentämistä. Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuun korostamisella selvennetään myös osakkeenomistajien ja hallituksen välistä vastuusuhdetta. Arvioinnin ajankohdista säätäminen on tarpeellista koska varojen jaon täytäntöönpano voi käytännössä tapahtua huomattavasti sen jälkeen, kun jakopäätös on tehty ja yhtiön taloudellinen tilanne on voinut muuttua tuona aikana. SM/PO ja KRP katsovat, että arvioinnin dokumentoinnista ja sen säilyttämisestä tulisi säätää tai ohjeistaa tarkemmin.

VM pitää maksukykytestiin liittyvien yhtiön velvollisuuksien täsmentämistä uudella OYL 13:2 §:n 2 momentilla hyvänä ja tärkeänä ehdotuksena. VM pitää tärkeänä sen täsmentämistä hallituksen esityksessä, mikä on ja miten määräytyy yhtiön tilintarkastajan rooli, kun yhtiö tekee maksukykyarviota erilaisissa varojenjakotilanteissa.

VNK/OOO pitää ehdotuksia perusteltuina. VNK/OOO:n mukaan maksukykytestillä ja siihen liittyvän tarkentavan sääntelyn avulla muun muassa velkojasuojanäkökohdat tulisivat riittävällä tavalla huomioon otetuiksi.

FIVA:lla ei ole esitettyihin muutoksiin mitään huomautettavaa.

LUT kannattaa maksukyvyyn suorittajan ja ajankohdan selventämistä, vaikka sen mukaan testin laatimisvelvollisuudesta tai sen ajankohdasta ei vallitsekaan erityistä epäselvyyttä. TY toteaa kannattavansa ehdotusta, koska hallituksen laatima maksukykyarvio on hallituksen itsensä, yhtiön velkojien sekä varojenjaosta päättävien osakkeenomistajien edun mukaista. LUT:n ja TY:n mukaan yhtiön maksukykyarvio tulisi esittää OYL 8:5 §:n toimintakertomuksessa, tai mikäli yhtiö ei laadi toimintakertomusta, tilinpäätöksen liitetiedoissa. LUT:n perusteluiden mukaan näin arvio tulisi OYL 8:10.1 §:n mukaisesti rekisteröidyksi pykälän 2 momentissa säädettyjen sanktioiden uhalla ja siten yhtiön toimintaympäristön toimijoiden tietoon. TY:n perustelee tätä sääntelyn selkeydellä ja yhtenäisyydellä: Dokumentoinnin paikan vapaavalintaisuudessa ei ole saatavissa yhtiökohtaisia hyötyjä sen sijoittamispaikan suhteen. Sääntelyn yhdenmukaisuutta olisi sen sijaan pidettävä tältä osin hyödyllisenä. Mikäli arvio muuttuu yhtiökokoukseen mennessä, hallituksen olisi esitettävä yhtiökokoukselle uusi, perusteltu arvio.

LUT ja TY katsovat, että jos yhtiön hallitus ei voi panna yhtiökokouksen varojenjako päätöstä täytäntöön sen OYL 13:2 §:n vastaisuuden johdosta, hallituksen päätöksestä olisi annettava tieto osakkeenomistajille siinä järjestyksessä, kuin yhtiökokouskutsu osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaan annetaan. LUT perustelee tätä osakkeenomistajien käytettävissä olevan informaation varmentamisella. TY tarkentaa, että näin osakkeenomistajat saavat informaation varojenjaon edellytysten täyttymisestä varojenjako prosessin eri vaiheissa. TY:n mukaan maksukykyarvion lähettäminen osakkeenomistajille hallituksen päättäessä panna täytäntöön yhtiökokouksen varojenjako päätöksen määrällisesti sitä pienempänä lisäksi yhtiön kustannuksia. Tälle on kuitenkin hyväksyttävä peruste, koska vaatimuksella suojataan vähemmistöosakkeenomistajia.

LUT lausuu arviomuistiossa esitetystä maksukykyarvion tilintarkastamista koskevasta kappaleesta (s. 81), että sanotun mukaan tilintarkastajan tehtäväksi jäisi tarkastaa, että yhtiön maksukykyisyys on otettu muodollisesti huomioon. Näin ollen maksukyvyyn sisältöä tilintarkastaja ei tarkastaisi eikä arvioisi. Erityisesti vähemmistöosakkeenomistajien ja yhtiön muiden intressitahojen kuten velkojien oikeussuojan kannalta olisi ilmeisesti parempi vaihtoehto, jos tilintarkastaja tarkastaisi ja arvioisi maksukykyisyystestin sisältöön muutoinkin, kuin vain sen osalta, onko se muodollisesti tehty tai täysin epärationaalinen tai perusteeton. Toisaalta, jos sääntelyn tavoitteena on pidettävä sitä, että tilintarkastajan vastuuta ja roolia halutaan kaventaa, niin silloin muistiossa esitetty on hyvin perusteltavissa.

TY:n mukaan hallituksen tekemän maksukykyarvion edellyttäminen selventää yhtiökokouksen ja hallituksen välistä vastuunjako. Osakkeenomistajan vahingonkorvausvastuuta koskevan OYL 22:2 §:n sisältö ja sen perustelut (HE 109/2005 s. 196) tuottamusarvioinnin sisällöstä soveltuvat muutosehdotukseen. Silloin, kun yhtiöstä jaetaan varoja, saattaa tuottamusolettama tulla sovellettavaksi myös osakkeenomistajan kohdalla, jos jako tehdään lähipiirin hyväksi. Kuitenkin ehdotettava lisäys johtaa käytännössä siihen, että osakkeenomistajaa koskeva tuottamusolettama on helppo kumota ehdotettavan hallituksen maksukykyarvion perusteella, koska osakkeenomistajan on normaalitilanteessa yleensä voitava luottaa siihen, että hallituksen tekemä maksukykyarvio on asianmukainen. Näin ollen ehdotettava muutos keventää itsessään osakkeenomistajan

todellista vahingonkorvausvastuuta. (ks. maksukykytestin sääntelyn muutostarve, muis-
tion kohta 3.2.2).

TY huomauttaa, että muistiossa on paikoin mainittu myös toimitusjohtajan vastuu mak-
sukykyisyyden arvioimisessa (mm. s. 75 ja 84), mutta käytännössä vaikutus ei ulotu
ehdotettavaan osakeyhtiölain 13 luvun 2 §:n säännökseen asti. Yhtiöiden erilaisuus
huomioiden olisi perusteltua myös se, että toimitusjohtajallakin olisi jonkinlainen vas-
tuu maksukykyisyyden arvioinnissa. Mikäli maksukykyarvio olisi sijoitettava toiminta-
kertomukseen tai tilinpäätöksen liitetietoihin vastaisi myös toimitusjohtaja maksukykyi-
syyden arvioimisesta ainakin silloin, kun toimitusjohtaja on tosiasiallisesti huolehtinut
maksukykyisyyden arvioinnista.

TY toteaa maksukykyarvion suhteesta OYL 25 lukuun, että pelkästään maksuky-
kyisyysarvion suorittamisen laiminlyönnin ei voida katsoa rikossäännösten tarkkarajai-
suusedellytys huomioiden johtavan OYL 25:1.4 1 §:n rikkomiseen, vaan sillä on katsot-
tava olevan ainoastaan vaikutus tahallisuuden arvioimiseen silloin, kun varoja on jaettu
maksukykyisyydestin vastaisesti. Mikäli maksukykyisyyden arvioiminen sijoitettaisiin
toimintakertomukseen, tulisi OYL 25:2 §:n 4 kohta koskemaan myös maksukykyisyy-
den arviointia, jolloin sen suhde rangaistussäännöksiin tulisi asianmukaisesti säänneltyä.

EK kannattaa kyselyvastauksessaan osakeyhtiön maksukykyä ehdotusta seuraavin syin:

- Ehdotus selventää yhtiön johdon, osakkeenomistajien, tilintarkastajien tai velkoji-
en oikeuksia ja velvollisuuksia
- Ehdotuksen myötä yhtiön sidosryhmät saavat enemmän tietoa varojenjaon edelly-
tysten täyttämistä
- Ehdotuksesta ei aiheudu liiallisia kustannuksia yhtiöille ja sidosryhmille

EK ehdottaa kuitenkin, että ehdotetusta pykälästä poistetaan sana "toimintakertomuk-
seen". Vaikka pykälä sisältääkin vaihtoehtoisia, ei-julkisia tapoja arvion kirjaamiseen,
on olemassa riski, että paine toimintakertomuksessa julkistamiselle muodostuu suureksi.
Oikeusministeriö on pyytänyt EK:a selventämään lausuntonsa sisältöä. EK toteaa vasta-
uksessaan, että se ei vastusta dokumentointia sinänsä. EK on katsonut oikeusministeriön
mainitsemat julkistamisen vähimmäisvaatimukset pääosin kannatettaviksi. EK:n mu-
kaan on kuitenkin erittäin tärkeää, että julkistamisvaatimuksessa ja erityisesti sen do-
kumentoinnissa ei mennä liian pitkälle. EK:n mukaan Yritysten arvioidessa maksuky-
kyään arviointiin käytettävä aineisto ja tiedot ovat usein sellaisia, että ne sisältävät yri-
tyksen liikesalaisuudeksi luokiteltavaa tietoa. Tällaisten tietojen tulee luonnollisesti py-
syä vain yrityksen itsensä hallussa.

STTK pitää muutoksia perusteltuina. STTK perustelee kantaansa erityisesti sillä, että
osakeyhtiöiden vastuu- ja toimivaltajakokysymykset selkeytetään esitetyllä tavalla.
STTK:n pitää myönteisenä sitä, että muutoksilla voidaan parantaa Suomen mahdolli-
suutta olla konsernien emoyhtiöiden sijoittautumismaana. STTK:n mukaan esitetyt uu-
distukset eivät käsittäksemme oleellisesti heikennä velkojien tai muiden intressitahojen
tiedonsaantimahdollisuuksia.

OSKL kannattaa ehdotusta, koska ehdotuksen myötä yhtiön sidosryhmät saavat enem-
män tietoa varojenjaon edellytysten täyttämistä. OSKL hyväksyy maksukykyarvion

ajallisen täsmentämisen, koska se ei antaisi mahdollisuutta harhaanjohtavan tiedon antamiseen maksukyvyistä. OSKL:n mukaan maksukyvyn ajallisen määrittämisen sopiva ajanjakso on kuusi kuukautta.

Kuntaliitto pitää maksukyvyn arvioivaa vastuullista tahoa (hallitus ja toimitusjohtaja), arvioinnin ajankohtaa (mahdollisimman lähellä yhtiökokousta) ja arvioinnin laiminlyönnistä korvaamisesta (OYL 22 luku) koskevia ehdotuksia perusteltuina.

SY hyväksyy ehdotuksen, koska ehdotus selventää yhtiön johdon, osakkeenomistajien, tilintarkastajien tai velkojien oikeuksia ja velvollisuuksia. SY pitää maksukyvyn arvioinnin ajallista täsmentämistä ongelmallisena, koska ajanjakson pituutta ei ole tarvetta säännellä laissa ja arvioinnin ajanjakson pituus vaihtelee merkittävästi eri yhtiöissä.

Taloushallintoliitto kannattaa ehdotusta, perustellen asiaa seuraavasti:

- Ehdotus selventää yhtiön johdon, osakkeenomistajien, tilintarkastajien tai velkojien oikeuksia ja velvollisuuksia
- Ehdotuksesta ei aiheudu liiallisia kustannuksia yhtiöille ja sidosryhmille

Taloushallintoliitto pitää kuitenkin ongelmallisena maksukykyarviossa tarkasteltavan aikavälin täsmentämistä osakeyhtiölaissa, koska ajanjakson pituutta ei ole tarvetta säännellä laissa ja arvioinnin ajanjakson pituus vaihtelee merkittävästi eri yhtiöissä

Taloushallintoliitto täsmentää säännöskohtaisissa perusteluissaan, että maksukykyarvio tulee dokumentoida hallituksen kokouksen pöytäkirjaan tai erilliseen päivätyyn ja allekirjoitettuun asiakirjaan. (Taloushallintoliitto ei kannata arvion sisällyttämistä tilinpäätökseen, koska tilinpäätös on julkistettava asiakirja.)

OPK kannattaa ehdotusta, koska sen mukaan maksukykytestiä koskevat muutosesitykset yhtiön eri toimielinten roolista sekä arvioinnin dokumentoinnista, esittämisestä ja säilyttämisestä selkiyttävät yhtiön eri toimielinten vastuuta ja parantavat eri sidosryhmien tiedonsaantimahdollisuuksia varojenjaon edellytysten täyttymisestä.

OPK toteaa lisäksi, että kilpailuneutraliteetin nimissä myös osuuskuntalain varojen jakoa koskevien säännösten tulisi olla yhteneväiset OYL:n kanssa. Tämän vuoksi konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden poistaminen tulisi ulottaa koskemaan osuuskuntia. Konsernitaseen laatimista varojen jaon yhteydessä koskeva vaatimus tulisi kumota myös osuuskuntalaista. Osuuskuntalakiin tulisi myös säätää OYL:a vastaavasti säännökset maksukyvyn säilyttämisestä varojenjaossa.

SEB kannattaa ehdotusta, perustellen asiaa seuraavasti:

- Ehdotuksen myötä yhtiön sidosryhmät saavat enemmän tietoa varojenjaon edellytysten täyttymisestä
- Ehdotuksesta ei aiheudu liiallisia kustannuksia yhtiöille ja sidosryhmille
- Muu syy (olkaa hyvä ja perustelkaa): Näin yhtiön johto joutuisi aidosti arvioimaan yhtiön maksukykyä

SEB pitää maksukyvyn ajallisen arvioimisen sääntelyä osakeyhtiölaissa ongelmallisena, koska ajanjakson pituus vaihtelee merkittävästi eri yhtiöissä.

Tuokon mukaan ehdotus kirjaa osakeyhtiölakiin voimassaolevan käytännön, ja ehdotus on hyvä täsmennys lakiin. Tuokon mukaan osakeyhtiön varojen jaon kannalta keskeisestä merkityksestä huolimatta maksukykytestin asema yhtiön tilinpäätösinformaation osana, ja osittain sisältökin, on jäänyt epämääräiseksi lähes kaikkien sidosryhmien kannalta tarkasteltuna. Tuokon vakaa käsitys on se, että johdon laatima maksukykytesti tulisi säädöstasolla nostaa yhdeksi tilinpäätösinformaation osaksi. Maksukykytestin tulisi olla kirjallisessa muodossa laadittu asiakirja. Hallituksen ja toimitusjohtajan tulisi se allekirjoittaa ja tilintarkastajan tulee se ja sen uskottavuus ja realismisuus ehdottomasti tarkastaa. Se ei kuitenkaan yksin ole riittävä tilintarkastajan osingonjakoehdotusta koskevan kannanoton perustaksi. Tuokko pitää maksukykytestin nostamista tilinpäätösinformaatioon sisältyväksi yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan allekirjoittamaksi asiakirjaksi eräänä oleellisimpana yhtiön varojen jakoon liittyvänä osakeyhtiölain (kirjanpitolain) muutostarpeena.

Tuokon mukaan maksukyvyyn pituudesta ei ole tarvetta säätää laissa, koska maksukyvyyn ennakoinnin järkevä ajanjakso vaihtelee toimialoittain ja suhdanteittain. Tuokko toteaa lisäksi tilintarkastuksesta, että jää tulkinnanvaraiseksi, millaiset maksukykyarviot ovat käytännössä selvästi epärationaalisia. Tämä johtaa siihen, että tilintarkastaja joutuu ottamaan kantaa maksukykyarvion sisältöön. Tilintarkastuslain 15 §:n 4 momentin vuoksi tilintarkastaja joutuu ottamaan kantaa varojenjaon lainmukaisuuteen myös maksukyvyyn kannalta. Pelkästään muodollisten edellytysten tarkastaminen on omiaan aiheuttamaan vakavaa ja merkittävää epäselvyyttä tilintarkastajan tehtävistä. Osakkeenomistajan ja yhtiön muiden laajasti ymmärrettyjen sidosryhmien kannalta on parempi vaihtoehto, että tilintarkastaja ottaa kantaa sisältöön eikä ainoastaan muodollisiin seikkoihin.

Lassi Mäkinen / Lasmak oy (Lasmak) katsoo, että tasetesti soveltuu huonosti varojenjaon perusteeksi. Nykyisen kirjanpitolainsäädännön mukaan laadittu tuloslaskelma tuottaa tilikauden voitto- tai tappioluvun, joka ei ole objektiivisesti tarkastellen oikea toiminnan tulos. Se syntyy useiden subjektiivisten tulkintojen ja sovittujen sääntöjen perusteella. Vaikka tilinpäätös on laadittu kirjanpitolainsäädännön ja hyvän kirjanpitolain mukaisesti, tulos on aina virheellinen. Käymättä läpi kaikkia tilinpäätöksen epätarkkuuksia Lasmak mainitsee niistä kaksi. 1) Käyttöomaisuuden arvot ja samalla myös tuloslaskelman poistot perustuvat yhtiön johdon subjektiiviseen arvioon kunkin käyttöomaisuushyödykkeen vaikutusajasta. Tämä arvio tehdään etukäteen ja käyttöomaisuushyödykkeen poistot lasketaan sen mukaisesti koko hyödykkeen vaikutusajan. Johdolla ei ole realistisia mahdollisuuksia arvioida jonkin hyödykkeen vaikutuksia usean vuoden ajalta. Monesti johdolla ei ole edes osaamista tämän arvion tekemiseen ja kiireiden vuoksi arviot jätetään usein kirjanpitäjien tehtäväksi. Heillä taas ei ole riittävästi liiketoiminnan tuntemusta tällaisten arvioiden tekemiseen. 2) Toiseksi taseen vaihtomaisuuden arvo voidaan kirjanpitolain mukaan laskea kolmella eri tavalla ja kaikilla näillä tavoilla syntyy erilainen lopputulos. Vaihto-omaisuuden arvo vaikuttaa tilikauden tulokseen tuloslaskelmaan kirjattavan vaihto-omaisuuden muutoksen kautta. Sen lisäksi, että arvo voidaan laskea useilla tavoilla, varastokirjanpidot ovat yleensä epätarkkoja. Esimerkkinä epätarkkuudesta voin mainita, että usein varastoluettelossa on negatiivisia varastomääriä. Yksikin tällainen luku paljastaa sen totuuden, ettei kyseinen varastokirjanpito ole luotettava.

Lasmakin mukaan sen sijaan maksukykytesti oikein toteutettuna on tarkka ja luotettava työkalu varojenjaon suuruuden arvioinnissa. Maksukykytestin periaate on hyvin muotoiltu osakeyhtiölain 13 luvun 2 §:ssä. Asia on sanottu yksinkertaisesti mutta kattavasti. Maksukykytestissä on kaksi osatekijää. Ensinnäkään yhtiö ei saa olla maksukyvyttömien varojen jakaessaan ja toiseksi yhtiö ei saa tulla maksukyvyttömäksi varojenjaon vuoksi. Vaikka määritelmä on hyvä, sen toteuttamisessa on ongelmia. Lasmakin mukaan maksukykytestin toteuttamisen ongelmat johtuvat puutteellisesta kirjanpitolainsäädännöstä. Tuloslaskelma ja tase eivät anna minkäänlaista apua maksukykytestin tekemiseen. Lasmakin mukaan maksukykytestiä varten ei riitä historiasuuntautunut kassakirjanpito, vaan keskeisen tärkeää on tehdä tulevaisuussuuntautunut kassasuunnitelma. Muuten ei ole mahdollista arvioida, voiko yritys tulla maksukyvyttömäksi varojenjaon vuoksi. Kassasuunnittelu on tärkeää myös terveen kasvun varmistamiseksi ja konkurssin välttämiseksi. Kassasuunnitelmalla on merkitystä, kun esimerkiksi arvioidaan, voidaanko yritys hyväksyä yrityssaneeraukseen tai pitääkö yritys asettaa konkurssiin.

Lasmak toteaa, että varojenjaon yhteydessä maksukykyyn arviointia tehtäessä on syntynyt epävarmuutta siitä, kuka on vastuussa arvioinnista, milloin se on tehtävä, miten se on tehtävä ja miten arviointiasiakirja tulee säilyttää. Oikeusministeriön selvityksessä ehdotetaan, että toimitusjohtaja ja hallitus vastaavat yhtiön maksukykyyn arvioinnista, maksukyky on arvioitava mahdollisimman lähellä yhtiökokousta, arvioinnin perusteet on selvästi mainittava sekä arvio on säilytettävä luotettavalla tavalla. Nämä ehdotukset parantavat nykytilannetta olennaisesti. Säilyttämisestä olisi hyvä mainita myös, miten kauan arvio on säilytettävä. Lasmak ehdottaa lisäksi, että maksukykyä tarkasteltaisiin OYL 20:23 §:n negatiivisen oman pääoman ilmoittamisen yhteydessä.

Alma Media hyväksyy ehdotuksen, koska ehdotus selventää yhtiön johdon, osakkeenomistajien, tilintarkastajien tai velkojien oikeuksia ja velvollisuuksia. Alma Media kannattaa maksukykyarviossa tarkasteltavan aikavälin ajallista täsmentämistä, koska ajanjakson pituutta on tarve selventää ja arvioinnin ajanjakson pituus ei vaihtele merkittävästi eri yhtiöissä. Sopiva ajanjakso olisi 12 kuukautta.

ESE kannattaa ehdotusta seuraavin perustein:

- Ehdotus selventää yhtiön johdon, osakkeenomistajien, tilintarkastajien tai velkojien oikeuksia ja velvollisuuksia
- Ehdotuksen myötä yhtiön sidosryhmät saavat enemmän tietoa varojenjaon edellytysten täyttämistä
- Ehdotuksesta ei aiheudu liiallisia kustannuksia yhtiöille ja sidosryhmille

Yara kannattaa ehdotusta seuraavin perustein:

- Ehdotus selventää yhtiön johdon, osakkeenomistajien, tilintarkastajien tai velkojien oikeuksia ja velvollisuuksia
- Ehdotuksesta ei aiheudu liiallisia kustannuksia yhtiöille ja sidosryhmille

Yara kannattaa myös maksukykyyn ajallista määrittelemistä, koska ajanjakson pituutta on tarve selventää. Sopiva ajanjakso olisi 12 kuukautta.

Wärtsilä kannattaa osakeyhtiölain sääntelyn selventämistä sillä, että yhtiön hallitus laati maksukykyarvion ennen varojenjako koskevaa päätöstä ja sen täytäntöönpanoa.

Ehdotus selventää yhtiön toimielinten velvollisuuksia tässä asiassa, eikä se muuta nykyistä käytäntöä. Siten siitä ei aiheudu ylimääräisiä kustannuksiaakaan yhtiölle.

Varaukset

TEM/TMO on todennut alustavien kommenttien antamisen jälkeen käydyissä keskusteluissa, että se ei sinänsä vastusta maksukykytestiin liittyvän vastuun selventämistä, mutta TEM/TMO pitää ensiarvoisen tärkeänä maksukykytestin sisällön selventämistä ja selkeiden ohjeiden antamista siitä, millainen laskelma tai selvitys on riittävää johdon huolellisuusvelvollisuuden täyttämiseksi.

STM lausuu varojenjaosta yleisellä tasolla, koska vakuutusyrityksiä koskevat myös varojenjako rajoittavat erityissäännökset. STM pitää maksukykyyn arviointimenettelyn ja arvioinnin ajankohdan täsmentämistä tarpeellisenä. STM huomauttaa, että perustelujen mukaan arviointi kuuluisi toimitusjohtajalle ja hallitukselle, mutta säännöksestä toimitusjohtajaa ei suoraan ilmene.

STM:n käsityksen mukaan hallituksen ja toimitusjohtajan suorittaman yrityksen maksukykyyn arvioinnilla on yleistä merkitystä sidosryhmien arvioidessa yrityksen toimintaedellytyksiä. Arvioinnin dokumentointia koskevan ehdotetun sääntelyn puutteena STM pitää sitä, että dokumentointi voisi perustua myös asiakirjoihin, jotka eivät sisälly toimintakertomukseen tai muuhun julkistettavaan tilinpäätösaineistoon. Säännösehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan osakeyhtiön tiedonsaannin varmistuvan osakkeenomistajien oikeudella saada maksukykyyn arviointia koskevat tiedot yhtiökokouksessa yleisen kyselyoikeuden perusteella, jos arviointia ei esitetä toimintakertomuksessa. Tätä mahdollisuutta ei kuitenkaan ole velkojilla käytettävissä.

STM:n mielestä maksukykyisyysarvion keskeiset seikat, tai vähintään toteamus, että tällainen arvio on tehty, olisi siksi otettava yrityksen toimintakertomukseen, koska voidaan perustellusti katsoa olevan kyse KPL 3:1.5 §:n tarkoittamasta kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kannalta merkityksellisestä seikasta. Mikäli maksukykyarvo otetaan toimintakertomuksesta erilliseen asiakirjaan, olisi toimintakertomuksessa viitattava tähän asiakirjaan, jonka tulisi olla luonteeltaan julkinen. STM:n käsityksen mukaan maksukykyisyyden arviointi on luonteeltaan hyvään hallintoon (corporate governance) liittyvä olennainen tieto, eikä siksi ole syytä jättää arviota julkaisematta. Hallituksen kokouksen pöytäkirjaan liittäminen ei ole riittävää. Maksukykyarvio soveltuu myös henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden toiminnassa, jossa oman erityispiirteensä muodostaa henkivakuutuksen kohtuusperiaate (eli ylimääräiset lisäedut), josta jo nyt edellytetään tiedotettavan vakuutuksenottajille.

STM kannattaa lisäksi sen selventämistä, että yhtiökokouksen varojenjakopäätös on pätevä pidemmän ajan kuluessa vain edellyttäen, että yhtiön taloudellinen tila ei ole heikentynyt olennaisesti (OYL 13:3 §). Toisaalta osakkeenomistajien yhdenvertaisuus edellyttäisi yhtiökokouksen päätöksen toimeenpanemista, kun hallitus ja toimitusjohtaja ovat tehneet yhtiön maksukykyistä uuden arvion, jonka perusteella varojenjako on mahdollista.

Verohallitus pitää maksukykytestin täsmentämistä ehdotetulla tavalla perusteltuna mutta ei kuitenkaan riittävänä (Verohallitus esittää maksukyvyyn sisällön selventämistä, ks. seuraava jakso 3.1.2).

HTM-tilintarkastajat ry kannattaa ehdotuksia maksukyvyyn arvioinnin periaatteelliseksi selventämiseksi. Maksukyvyyn arvioinnin ajanjaksoa ei tule sisällyttää lakiin, koska maksukyvyyn ennakoinnin järkevä ajanjakso voi vaihdella merkittävästi toimialoittain ja suhdanteittain.

HTM-tilintarkastajat ry:n mukaan ristiriitaista nykylainsäädännön kanssa ja tilintarkastajan tehtävän kannalta on muistion esitys, missä tilintarkastajan tehtäväksi rajattaisiin pelkästään varojen jaon muodollisten edellytysten tarkastaminen. Tilintarkastaja joutuu tilintarkastuslain mukaan ottamaan kantaa varojen jaon lainmukaisuuteen myös maksukyvyyn kannalta. (15 §, 4 mom. ”tilintarkastajan tehtävänä on varmistaa, että vastuuvolliset eivät ole rikkoneet yhteisöä tai säätiötä koskevaa lakia taikka yhteisön tai säätiön yhtiöjärjestystä, yhtiösopimusta tai sääntöjä”). Yhdistys muistuttaa, että käytännön elämässä osakkeenomistaja, tavarantoimittaja tai muu velkoja ei yleensä kykene arvioimaan maksukykyarvion sisältöä. Eri osapuolten ja sidosryhmien kannalta on parempi, että tilintarkastaja ottaa kantaa maksukykyarvion sisältöön eikä ainoastaan siihen, onko maksukykyarvio tehty vai ei. Se vähentää myös johdon ja määräävän osakkeenomistajan mahdollisuuksia hankkia itselle hyötyä muiden kustannuksella.

KHT-yhdistyksen ja Deloitte mukaan ehdotus kirjaa osakeyhtiölakiin voimassaolevan käytännön. Hallituksella ja toimitusjohtajalla on useimmiten ajantasaisin tieto yhtiön taloudellisesta tilanteesta ja siten paras kyky arvioida yhtiön maksukykyisyyttä varojenjakoa koskevan päätöksen tekemisen yhteydessä. Tämä ehdotettu hallituksen ja yhtiökokouksen välinen vastuunjaon selkeyttäminen on KHT-yhdistyksen ja Deloitte mielestä hyvä täsmennys lakiin.

KHT-yhdistys ja Deloitte katsovat, että huolellisesti toimivat yhtiöt ja niiden hallitukset dokumentoivat maksukykyisyyden arvioinnin. Dokumentoinnissa voi käytännössä nykyhetkellä olla osittain puutteellisuksia, ja tämän vuoksi lakitasolle nostettu velvollisuus maksukykyisyyden arvioinnin dokumentoinnista selkeyttää nykytilaa.

KHT-yhdistys ja Deloitte huomauttavat, että ehdotuksesta ei käy ilmi täysin yksiselitteisesti, minä ajankohtana maksukykyisyyden arviointia koskeva dokumentaatio tulisi olla valmiina. Deloitte kysyy, onko dokumentaation oltava olemassa jo sillä hetkellä, kun tilinpäätös allekirjoitetaan ja voitonjakoesitys annetaan vai vasta tilinpäätöksen laatimisen ja tilintarkastuksen jälkeen? KHT-yhdistyksen ja Deloitte mukaan arvio maksukykyisyydestä tulisi olla olemassa sillä hetkellä, kun hallitus valmistelee ehdotustaan yhtiökokoukselle voitonjaon osalta. Mikäli yhtiökokous pidetään vasta pitkän ajan kuluttua voitonjakoehdotuksesta, tulee hallituksen arvioida maksukykyisyys uudelleen viimeistään yhtiökokouksen yhteydessä.

KHT-yhdistys ja Deloitte katsovat, että tilintarkastuksen näkökulmasta maksukykyisyyden arvioinnin suorittamisen tarkastus on osa hallinnon tarkastusta. Siten pohdittavaksi jää, tuleeko tilintarkastuskertomuksessa antaa huomautus, jos maksukyvyyn arviota ei ole tilintarkastuskertomuksen laatimishetkeen mennessä laadittu. KHT-yhdistyksen ja De-

loitten käsityksen mukaan maksukyvyyn arvioinnin tulisi olla laadittu voitonjakoehdotuksesta päättämisen yhteydessä ja arviointi on uusittava sekä päivitettävä, jos yhtiökokous pidetään voitonjakoehdotusta koskevaa hallituksen kokousta olennaisesti myöhemmin. Oikeusministeriön muistion mukaan uusi arvio olisi tarpeen vain poikkeuksellisesti, mutta KHT-yhdistyksen ja Deloitteen mukaan etenkin esimerkiksi taloudellisen laskusuhdanteen yhteydessä päivitys olisi tarpeen jo lyhyehkön ajan jälkeen.

Oikeusministeriö on pyytänyt Deloittea perustelemaan, mitkä tekijät puoltavat sitä, että maksukykyisyyden arvioinnin olisi oltava valmis sillä hetkellä, kun hallitus valmistelee voitonjakoa koskevaa ehdotusta. Deloitteen mukaan näin tulisi olla, jotta hallituksella on oikea käsitys yhtiön taloudellisesta tilanteesta ja varojen jaon vaikutuksesta yhtiön tulevaan taloudelliseen toimintakykyyn. Tämä sisältyy Deloitteen mukaan hallituksen yleiseen huolellisuusvelvoitteeseen (OYL 1:8 §).

Deloitteen mielestä myös tilintarkastajan tulee saada yhtiön taloudellista tilannetta koskevaa informaatiota hallituksen jäseniltä tilinpäätöstarkastuksen suorittamisen yhteydessä. Käytännössä tilintarkastus suoritetaan loppuun sen jälkeen, kun hallitus on hyväksynyt tilinpäätöksen. Samassa yhteydessä hallitus käsittelee myös mahdollista voitonjakoa. Tilintarkastaja ottaa tilintarkastuskertomuksessaan kantaa siihen, onko yhtiön hallinto hoidettu huolellisesti ja osakeyhtiölain mukaisesti. Mikäli voitonjakoehdotus olisi osakeyhtiölain vastainen, tilintarkastajan tulisi antaa asiasta huomautus tilintarkastuskertomuksessa. Tilintarkastuskertomukseen voidaan myös sisällyttää Valtion tilintarkastuslautakunnan kannanoton mukaan vapaaehtoinen lausuma yhtiön voitonjaosta.

Deloitteen mukaan voitonjakoehdotus liitetään tilinpäätökseen, joka on yhtiön pääkonttorissa osakkeenomistajien nähtävillä ennen tilinpäätöksen vahvistavaa yhtiökokousta. Osakkeenomistajilla on oikeus saada maksukyvyyn arviointia koskevat tiedot yhtiökokouksessa yleisen kyselyoikeuden perusteella, jos arviota ei esitetä toimintakertomuksessa. Tämä tilinpäätös ja voitonjakoehdotus toimivat osakkeenomistajien päätöksenteon pohjana.

Deloitteen näkemyksen mukaan hallituksen voitonjakoehdotuspäätöksen valmistelu voidaan määritellä siten, että se voidaan sisällyttää toimintakertomukseen voitonjakoehdotuksen yhteyteen, hallituksen kokouksen pöytäkirjaan tai erilliseen asiakirjaan. Deloitte katsoo, että hallituksen yleisen huolellisuusvelvoitteen nojalla tämä valmistelu tulee dokumentoida asianmukaisesti kirjallisesti.

SLML pitää kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan yhtiön hallitus laatii arvion yhtiön maksukykyisyydestä ennen varojenjakoa koskevaa päätöstä ja sen täytäntöönpanoa. SLML:n mukaan saattaisi kuitenkin olla erityisesti vähemmistöosakkeenomistajien ja yhtiön muiden intressitahojen kuten velkojien oikeussuojan kannalta perusteltua se, että tilintarkastaja tarkastaisi ja arvioisi maksukykyisyydestin sisältöä muutoinkin, kuin vain sen osalta, onko se muodollisesti tehty tai täysin epärationaalinen tai perusteeton.

Vastustajat

PWC kannattaa maksukykyä koskevan sääntelyn ajallista täsmentämistä, koska täsmentäminen on tarpeellista. Sopiva ajanjakso olisi kuusi kuukautta. Sen sijaan PWC vastus-

taa muistiossa esitettyä maksukyvyyn sääntelyä koskevaa muutosehdotusta, perustelleen asiaa seuraavasti:

- Selkeintä olisi, että arvion johtopäätös ilmaistaan aina toimintakertomuksessa (liitetiedoissa) ja arvion aineisto (useimmiten hyvin laaja) on hallituksen pöytäkirja-aineistossa. Dokumentointitapa (toimintakertomus/liitetiedot taikka hallituksen pöytäkirja tai erillinen selvitys) vaikuttaa arvioinnin sisältöön: jos maksukykyarviointi olisi mahdollista dokumentoida kokonaan toimintakertomuksessa/liitetiedoissa tarkoittaisi se julkisuuden vuoksi varsin suppeaa arviota verrattuna hallituksen pöytäkirjassa tai erillisessä selvityksessä tehtävään arviointiin.

PWC toteaa maksukykyarvion ja tilintarkastuksen osalta lisäksi seuraavaa:

- Muistion s. 85 olevaa lausuma osakkeenomistajan (yhtiökokouksen) kyselyoikeuden laajuudesta voidaan ymmärtää väärin, jollei tuoda esiin, että tähänkin kysymykseen vastaamiseen sovelletaan OYL 5:25.1 §:n ja tilintarkastuslain 19.3 §:n mukaista kieltoa olennaisen haitan tuottamisesta yhtiölle - maksukyvyyn arviointiin liittyy usein yrityssalaisuutena salassa pidettäviä tai sopimusperusteisen salassapitovelvoitteen kattamia seikkoja (neuvotteluvaiheessa olevia transaktioita, rahoituskovenanteja jne). Oikeusministeriön pyynnöstä PWC on täsmentänyt tätä lausumaa siten, että PWC:n mukaan oikeusministeriön muistion lausuma oli muodoltaan ehdoton siten, ettei PWC:n mainitsemia kyselyoikeuden rajoitteita ollut huomioitu. PWC:n käsityksen mukaan kyselyoikeuden rajoitusten huomioiminen ei ole vain teoreettinen mahdollisuus, vaan voi tulla esiin monenlaisissa käytännön tilanteissa.
- PWC:n mukaan muistion s. 85 oleva maininta " -tilintarkastajan tehtävänä on varmentaa, että arviointi perustuu OLOSUHTEISIIN NÄHDEN ASIANMUKAISIIN selvityksiin ja HARKINTAAN - -" vaikuttaa epäonnistuneelta ottaen huomioon sen, että tilintarkastus on laillisuusvalvontaa, ei tarkoituksenmukaisuuden arviointia. Oikeusministeriö on pyytänyt PWC:ltä lausuman sisällön tarkentamista. PWC on vastannut, ettei sillä ole huomautettavaa muistiossa esitettyyn luonnokseen säädöstekstin muotoilusta, vaan teksti liittyi tältä osin ministeriön muistiossa esitettyyn käsitykseen tilintarkastajan tehtävistä, jotka PWC:n näkemyksen mukaan eivät vastaa voimassa olevaa tilintarkastuslakia, sovellettavia kansainvälisiä tilintarkastusstandardeja eivätkä hyvää tilintarkastustapaa. Erityisesti sivulla 85 oleva tekstijakso, joka alkaa sanoilla "maksukykyä koskevien - -" ja päättyy sanoihin " - - huomioon yhtiön toiminnan - -" on ongelmallinen, esimerkiksi käytetyn verbin "varmentaa" osalta. Muistion sivulla 73 oleva teksti ei kuulu varsinaiseen perusteluosuuteen, mutta on kuitenkin syytä tässä tarkentaa, että maininta tilintarkastajan "velvollisuuksista", joista on "erikseen sovittu yhtiön ja tilintarkastajan kesken" voivat tilintarkastuslain 22.2 §:n mukaan perustua yhtiökokouksen päätökseen, eivät esimerkiksi pelkästään hallituksen toimiin. Perustelujen mukaan maksukyvyyn arviointi on hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulla. Jos arviointi kuitenkin tehdään, kuten ehdotus sallii, hallituksen pöytäkirjassa tai erilliseen asiakirjaan, on epäselvää millainen vaikutusmahdollisuus/vastuu toimitusjohtajalla on. Erillisten asiakirjojen käyttö dokumentointiin voisi olla hankalaa tilintarkastuksen kannalta (ns. audit trail -vaatimus). Kielenkäyttö "arvioinnin" osalta on epäselvää. Käytännössä arvioinnin perustana on hajanainen, mahdollisesti hyvin laaja aineisto, jossa voi olla useita luottamuksellisia/salaisia seikkoja.

Varsinainen johtopäätös on ilmaistavissa lyhyenä ja julkaistavissa olevana tekstinä. Ehdotamme, että yhtiön olisi julkaistava arvioinnin johtopäätös toimintakerptomuksessa (tai jollei sellaista tarvitse laatia, liitetiedoissa), ja arviointimateriaali liitettäisiin hallituksen kokouspöytäkirjaan. Arvioinnin aikahorisontti pitäisi säätää laissa, koska hallituksen ja toimitusjohtajan on muutoin hankala keskittää dokumentointiaan, ja vielä vaikeampaa olisi heidän menettelynsä asianmukaisuuden arviointi tilintarkastuksessa. Tilinpäätökseen kuuluva oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta (kirjanpitolaki 3.1 § kohta 1) eli ns. going concern -oletus testataan seuraavalle tilikaudelle eli käytännössä 12 kk jaksolle tilinpäätöspäivästä (siis esimerkiksi 31.12.2008 -31.12.2009). Olisi luontevaa, että sama aikahorisontti koskisi maksukykyarviointia.

Talousvastuu pitää ehdotusta ongelmallisena, koska ehdotus ei selvennä yhtiön sidosryhmien tehtäviä ja vastuita.

Seuraavassa käsitellään yhdessä SAL:n ja A-R:n antamia lausuntoja yhdessä:

Sääntelyn tarve. SAL:n ja A-R:n mukaan maksukykyssäntelyyn ei liity oikeudellista epäselvyyttä. Yhtiökokous ei saa pääsääntöisesti päättää jakaa varoja enemmän kuin hallitus ehdottaa tai muutoin hyväksyy. Maksukykyyn arviointi kuuluu hallituksen yleisen huolellisuusvelvollisuuden piiriin. SAL ja A-R epäilevät sääntelyn tarvetta. SAL:n ja A-R:n mukaan ehdotetun kaltaisten itsestään selvien seikkojen nimenomaisesta sääntelystä on pyritty voimassa olevassa osakeyhtiölaissa eroon.

SAL ja A-R kysyvät, miksi varojenjaossa hallitukselle asetetaan nimenomainen lainatasoinen velvollisuus dokumentoida päätöksensä, kun taas muiden huolellisuusvelvollisuuden alaan kuuluvien tehtävien dokumentointia ei vaadita. SAL:n mukaan huolellisuusvelvollisuuden noudattamisen dokumentointi ei ole asianmukainen perustelu sille, että hallituksen päätöksen dokumentoinnista säädetään tällä tavoin laissa. A-R:n mukaan ehdotus voi johtaa vastakohtaispäätelmään.

Oikeusministeriö on pyytänyt A-R:a perustelemaan näkemystään tarkemmin. Täydentävässä vastauksessaan A-R toteavat, että keskustelu erillisestä etukäteisestä maksukykyä koskevasta lausunnosta tuli esille välittömästi uuden osakeyhtiölain tultua voimaan. A-R:n mukaan keskustelua näyttävät käyneen erityisesti eräät tilintarkastajat, mutta etukäteistä lausuntoa koskevat yleiset vaatimukset on toistaiseksi voitu torjua. A-R:lle on aina ollut epäselvää, mistä vaatimus erillisen etukäteisen selvityksen tekemisestä johtuu. Maksukykyä koskeva säännös on tarkoitettu tavanomaiseksi yhtiöoikeudelliseksi kieltonormiksi, jonka vastaista menettelyä arvioidaan jälkikäteisesti. A-R ovat edelleen sitä mieltä, että etukäteisen selvityksen edellyttäminen poikkeaa OYL:ssä yleisesti omakustusta käytännöstä. A-R:n mukaan osakeyhtiölain kokonaisuudistuksessa pyrittiin eroon tämäläisistä muodollisuuksista, mitä ilmentää muun muassa tilintarkastajilta pyydettyjen lausuntojen lukumäärän putoaminen noin puoleen aikaisemmasta

Vastuukysymykset. SAL ja A-R katsovat, että muistiossa ehdotettu säännös yksinkertaistaa vastuukysymyksiä liikaa. A-R:n mukaan ehdotettu säännös ei ota riittävällä tavalla huomioon tilanteiden vaihtelevuutta ja muistiossa näytetään kiinnitetyn liian vähän huomiota muihin varojenjako tapoihin kuin osingonjakoihin. A-R:n mukaan ehdotettu

säännös saattaa johtaa hankaliin tulkintakysymyksiin ja hallituksen vastuun kohtuuttomaan kiristymiseen esimerkiksi tilanteessa, jossa hallituksen sijaan osakkeenomistaja tekee tosiasialliset päätökset varoja jakavassa yhtiössä. Lisäksi säännösteksti jättää toimitusjohtajan aseman täysin avoimeksi.

Säännös on myös ongelmallinen vähemmistöosingon osalta, esim. onko hallitus vastuussa maksukyvyyn arvioinnista ja varojenjaon mahdollisista vaikutuksista myös tilanteessa, jossa vähemmistöosakkaat vaativat hallituksen mielipiteestä poiketen vähemmistöosinkoa jaettavaksi. Nykyistä lakia on A-R:n käsityksen mukaan tulkittava siten, ettei edes vähemmistöosinkoa voida jakaa, jos jako loukkaisi maksukykyisyysvaatimusta. Oikeusministeriö on pyytänyt A-R:a perustelemaan vähemmistöosinkoa koskevaa näkemystään tarkemmin. A-R toteavat, etteivät he lausunnossaan esittäneet, että ehdotettu vähemmistöosingon sääntely olisi voimassa olevaa sääntelyä ongelmallisempaa. Itse asian osalta A-R toteavat, että vähemmistöosinkovaatimus tehdään usein yllättäen yhtiökokouksessa. Tällöin käsillä ei välttämättä ole etukäteen laadittua selvitystä maksukyvyystä sitä tapausta silmällä pitäen, että vähemmistöosinkoa (yllättäen) vaadittaisiinkin. A-R:lle jäi epäselväksi, miten muun ohessa tällaisissa yhtiökokouksen päätöstilanteissa olisi uuden säännöksen voimaantultua tarkoitus menetellä. Ero nykytilanteeseen on siis erityisen arvion asettaminen jakopäätöksen tekemisen edellytykseksi.

SAL toteaa, että esitetyt lakitekstin muutokset eivät muuttaisi vastuukysymyksiä, koska pelkillä muistion perusteluilla lakia ei voi muuttaa. Vastuunmielessä ei ole relevanttia, kenellä on OYL:n mukaan oikeus saada tarvittavat tiedot, vaan se, kenellä tosiasiallisesti on tarvittavat tiedot. SAL täydentää muistiota niin, että hallituksen ja toimitusjohtajan lisäksi myös tilintarkastaja ja hallintoneuvosto voivat saada lain nojalla tarvittavat tiedot. Lisäksi esimerkiksi yksittäisellä osakkeenomistajalla voi olla hyvinkin tarkat tiedot yhtiön taloustilanteesta muiden rooliensa vuoksi, vaikkapa jos osakkeenomistaja on samalla yhtiön rahoittaja. Riittävät tiedot maksukyvyyn arviointiin voivat olla myös yhtiökokouksen käytettävissä. Yhtiökokouksen oikeus saada tietoa kyselyoikeuden perusteella riippuu kuitenkin siitä, voidaanko tietoa antaa aiheuttamatta olennaista haittaa yhtiölle.

SAL toteaa, että muistion (s. 81) mukaan maksukykyarvion myötä tuottamusolettama maksukyvyyn arvioinnista ja dokumentoinnista siirtyisi pienten ja keskisuurten yhtiöiden osakkeenomistajilta hallitukselle. SAL pitää tulkinnanvaraisena, millä perusteella vastuu maksukyvyyn arvioinnista olisi nyt osakkeenomistajilla. Lisäksi pelkästään sillä, että muutoksella kiristetään hallituksen vastuuta ja toimintavelvollisuutta, ei poisteta tai vähennetä osakkeenomistajan vastuuta. SAL on täydentänyt lausuntoaan siltä osin, että toki teoriassa OYL 22:2 § soveltuu osakkaan toimintaan varojenjaossa. Käytännössä arvioinnin kannalta tarpeellinen tieto on kuitenkin hallituksella, joten osakas ei kovinkaan helpolla voi joutua vastuuseen hallituksen vastuulla alun perin olevan arvioinnin oikeellisuudesta. Tätä osakkaan vastuuta ei poista tai vähennä se, että hallitus olisi velvollinen tekemään arvioinnin kirjallisesti. Mikään ehdotuksessa oleva säännösmuutos ei myöskään sano, että osakkaan vastuu vähenisi esitetyn muutoksen myötä.

SAL ja A-R kiinnittävät huomiota tilintarkastajan asemaan ja vastuuseen. A-R:n mukaan yhtiön ja tilintarkastajan välisen suhteen selventämistavoitteen saavuttaminen voidaan kyseenalaistaa, koska säännösteksti ja esitetyt perustelut jättävät avoimeksi, onko tilintarkastajan otettava kantaa myös arvion sisällöllisiin seikkoihin. Jos on, mikä on

tämän sisällöllisen arvioinnin laajuus. SAL huomauttaa, että missään ei kuitenkaan säädetä eikä ehdoteta säädettäväksi, että tilintarkastaja ei vastaisi maksukyvyyn sisällöllisen arvioinnin tarkastamisesta samoin kuten muustakin hallinnon tarkastuksesta. SAL ja A-R toteavat, että tilintarkastaja tekee oman kannanottonsa aina jälkikäteen tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä. Tällöin maksukykyarvion perustana olevat hallituksen oletukset ja ennusteet ovat usein jo toteutuneet. Tämä saattaa helposti alentaa tilintarkastajan suorittaman tarkastuksen käytännön merkitystä ja pahimmassa tapauksessa johtaa johdon vastuun kannalta epäasiamukaiseen jälkiviisasteluun. SAL nostaa esiin tilintarkastajan tehtävän työläyden ja korvausriskin. A-R ehdottavat, että mikäli tilintarkastajalle haluttaisiin antaa maksukykyarvion osalta aito ja selkeä rooli, jatkovalmistelussa voitaisiin harkita säännöstä, jossa asetetaan yhtiölle velvollisuus hankkia tilintarkastajan ennakkollinen lausunto maksukyvyistä. Tämäkään vaihtoehto ei ole suinkaan ongelmaton ja potentiaalisesti aiheuttaa yhtiölle paitsi turhaa hallinnollista vaivaa myös nostaa olennaisesti varojenjakoön liittyviä kustannuksia.

Arviointitapa ja raportointi. A-R:n mukaan ehdotettu säännös ei tuo muutosta maksukyvyyn raportointiin, vaan yhtiöt voivat paitsi päättää olla julkistamatta arvionsa myös varsin vapaasti valita arvioinnin suorittamisformaatin. A-R:n käsityksen mukaan nykyisinkin useat yhtiöt dokumentoivat suorittamansa maksukykyarvioinnin hallituksen pöytäkirjassa, jossa päätetään varojenjakoesityksen tekemisestä yhtiökokoukselle. Toiseksi voidaan kysyä, onko muodollisen dokumentaatiovelvollisuuden asettaminen omiaan parantamaan maksukykyarvioinnin laatua nykyisestä. On totta, että erillisen laintasaisen ja rangaistus- ja vahingonkorvausuhan alaisen dokumentointivelvollisuuden asettaminen saattaa kiinnittää hallituksen huomion arvion suorittamiseen ja saattaa edesauttaa muodollisen arviointivelvollisuuden myöhempää toteennäyttämistä. Tästä huolimatta ehdotettu sääntely saattaa johtaa arvioinnin laadun heikkenemiseen, jos yhtiöissä keskitytään pääasiassa muodollisten vaatimusten täyttämiseen sisällöllisten seikkojen sijaan. SAL:n mukaan tällainen lainsäädäntöperinne on Suomelle vieras.

SAL toteaa arvioinnin ajankohtaa koskevasta ehdotuksesta, että käytännössä tämä tarkoittaa kolmea arviointikertaa, koska hallituksen tulisi huolellisuusvelvollisuutensa täyttämiseen arvioida maksukykyä myös, ennen kuin se kertoo hallituksen esityksen voitonjakoiksi, eli yleensä tilinpäätöksen allekirjoittamisen aikoihin.

SAL:n ja A-R:n mukaan testin uusimista lyhyen ajan kuluttua yhtiökokouksen päätöksestä koskeva perustelu ei ole täysin vakuuttava. SAL mukaan esitetyssä pykälätekstissä tätä ei ole mitenkään säädetty, vaan päinvastoin pykälän mukaan arvio on tehtävä aina erikseen ja erilliseen allekirjoitettuun dokumenttiin. Säännöksestä ei selviä, kenen asiakirja on allekirjoitettava. SAL ja A-R katsovat, että ottaen huomioon arvion laatimatta jättämisestä johtuvat vahingonkorvaus- ja rangaistavuusriskit voidaan arvioida, että maksukykyarviointi tullaan jättämään tekemättä vain poikkeuksellisesti. Lisäksi mikäli hallitus kokonaan tai osittain vaihtuu varojenjakopäätöksen ja varojenjaon toteuttamisen välisenä aikana, on todennäköistä, että uusi hallitus ei yleensä tukeudu vanhan hallituksen tekemään arvioon vaan laatii oman arvionsa, olkoon aikaisempi arvio miten tuore tahansa. SAL:n mukaan tuntuisi uskaliaalta luottaa siihen, että aiemmin laadittu arvio esitetyn lakitekstin mukaan riittäisi. Vaatimus, että esim. pörssiyhtiöissä uuden hallituksen olisi tehtävä heti uusi maksukykyarvio, on varsin ankara.

Arvion ajankohta ja ajallinen kesto. SAL:n mukaan voimassa olevasta lakitestistä ei voida tehdä muistiossa esitettyä tulkintaa siitä, että maksukykyä tulisi arvioida osinkovelkaa lyhennettäessä. SAL perustelee väitettään sillä, että voimassa olevassa laissa ei aseteta yhtiökokouksen päätöstä, tasetestiä ja maksukykytestiä eri asemaan. SAL tarkoittaa tällä sitä, että maksukyky, tasetesti ja päätöksentekomenettely on arvioitava voitonjaosta päättämisen hetkellä. A-R pitävät muistiossa esitettyjä perusteluja ovat tarkoitushakuisina ja pitävät oikeana tulkintana sitä, että velvollisuus arvioida yhtiön maksukykyä koskee nykyisellään ainoastaan päätöksentekohetkeä, ei täytäntöönpanohetkeä. A-R:n mukaan viittaus OYL 6:2.2 §:ään voidaan katsoa tässä yhteydessä merkityksettömäksi. SAL mukaan OYL 6:2.2 § voi soveltua vain, jos yhtiökokouksen päätös oli jo alun perin pätemätön. Jos yhtiökokous on tehnyt päätöshetkellä laillisen voitonjakopäätöksen, OYL 6:2.2 §:n nojalla ei voida väittää, että hallitus voisi kieltäytyä maksamasta kyseistä osinkovelkaa vaikka yhtiön maksukyky ei olisi turvattu osinkovelkaa lyhennettäessä. Jos taas päätös ei ollut alun perin laillinen, on selvää, että hallituksen tulee kieltäytyä päätöksen täytäntöönpanosta joka tapauksessa, eli siinäkin tapauksessa, että yhtiön maksukyky sinällään sallisi osinkovelan lyhentämisen.

SAL:n mukaan myöskään muistion viittaukset OYL 13:1 §:n säännöksiin eivät ole vakuuttavia. Säännös on SAL:n mukaan sikäli ongelmallinen, että jakaa-sana ei voi järkevästi viitata OYL:ssa voitonjakovelan maksamiseen vaan vain osingonjakopäätökseen. SAL:n mukaan teoriasta osakkeenomistajien toissijaisesta asemasta velkojiin nähden ei voida johtaa mitään yksiselitteistä tulkintaa siihen, miten jo päätettyä osinkovelkaa tulisi käsitellä.

SAL toteaa lisäksi, että OYL:ia ja maksukyvyttömyyslainsäädäntöä on kuitenkin ainakin vuoden 1895 osakeyhtiölaista alkaen tulkittu vakiintuneesti siten, että osinko-oikeus muuttuu velkomiskelpoiseksi tavalliseksi saamiseksi laillisella varojenjakopäätöksellä.³ Esimerkiksi voitonjakopäätöksen jälkeiset tappiot eivät vaikuta osakkaan saamisoikeuteen.⁴ Voitonjakopäätöksen jälkeen osinkosaaminen on myös katsottu olevan valvottavissa konkurssissa samanlaisena saatavan kuin mikä tahansa muukin velka.⁵ Tätä periaatetta ei ole muutettu nykyisen OYL:n säännöksellä. On myös huomattava, että maksunsaantijärjestystä koskevassa lainsäädännössä osinkosaamista ei ole asetettu mitenkään erityiseen asemaan. SAL:n mukaan osinkovelan oikeudellisella luonteella on merkitystä eritoten konkurssitilanteessa. Jos yhtiö kykenee maksamaan kaikki velkansa ja jatkamaan toimintaa, velan luonteella on vähäisempi merkitys. Maksunsaantijärjestys insolvenssioikeudessa ja yhtiöoikeudessa tulisi olla sama, koska muunlainen lainsäädäntö aiheuttaa ristiriitaisia tulkintatilanteita.

³ Esim. VOYL 1895 22.3 §, Drockila 1964 Osingonjakokelpoiset varat osakeyhtiölain mukaan s. 21, Huttunen 1984 Osakeyhtiön yhtiökokouksesta s. 284, Havansi 1987 JJ Ylöstalo s. 129, Kyläkallio Osakeyhtiölaki ja käytäntö 1987 s. 530, af Schulten 2004 Osakeyhtiölain kommentaari II s. 335, Kyläkallio & Iirola & Kyläkallio 2008 Osakeyhtiö s. 1106 ja KILA 1636/27.11.2000.

⁴ Esim. Drockila 1964 Osingonjakokelpoiset varat osakeyhtiölain mukaan s. 21 ja Huttunen 1984 Osakeyhtiön yhtiökokouksesta s. 284.

⁵ Esim. Drockila 1964 Osingonjakokelpoiset varat osakeyhtiölain mukaan s. 21 ja Havansi 1987 JJ Ylöstalo s. 129.

SAL toteaa, että osinkovelan toissijaiselle luonteelle on löydettävissä kirjallisuudesta kovin vähäistä tukea, oikeuskäytäntöä ei kaiketi lainkaan. Tätä koskien oikeusministeriö on esittänyt SAL:lle kysymyksen SAL:n lausunnossa mainitussa Drockilan kirjassa (s. 35) olevasta jaksosta, jossa pohditaan osingonjakovelvoitteen väistymistä. SAL:n mukaan tilanteessa käsitellään tilannetta, jossa voitonjakopäätöstä ollaan tekemässä, eikä SAL:n mukaan katkelmasta saada tukea oikeusministeriön tulkinnalle. Samoin oikeusministeriö on esittänyt kysymyksen Huttusen kirjassa (s. 284) olevasta katkelmasta. SAL:n mukaan tässä käsitellään taseen vahvistamisen ja voitonjaosta päättämisen välistä aikaa, ei voitonjakopäätöksen ja osingon maksuhetken välistä aikaa, mistä SAL:n mukaan Huttunen ei lausu mitään. Oikeusministeriö on esittänyt SAL:lle kysymyksen Kyläkallion kirjassa (s. 530) olevasta katkelmasta. SAL:n mukaan Kyläkallio ei lausu tässä kohtaakaan mitään siitä tilanteesta, jossa yhtiö kärsisi tappioita voitonjakopäätöksen jälkeen. SAL toteaa, että osakkaan saama korvaus on toki oikeustalousteoreettisesti yleensä residuaalista, mutta osingonjakopäätöksen jälkeen se on konkreettista saamisoi-keutta, eikä sen luonteesta sinällään johdu, että sitä tulisi käsitellä toissijaisena saamisena. SAL:n mukaan jos tiukasti pidetään kiinni oikeustalousteoreettisesta lähtökohdasta, että osakkeenomistajat ovat viimesijaisia saajia, tulisi osakkeenomistajille jakaa voittoa vasta sitten, kun yhtiö on lopettanut toimintansa ja kaikki velat on maksettu. Käytännössä tämä ei ole mahdollista, vaan osakeyhtiölaeissa on - itseasiassa jo satoja vuosia ennen oikeustaloustieteen keksimistä - omaksuttu periaate, että osakkeenomistajille voidaan tietyin kriteerein jakaa yhtiön varoja ennen velkojen maksua yhtiön toiminnan aikana. Se, mitkä ovat optimaaliset kriteerit osingonjaolle taloudelliselta kannalta, ei ole ihan yksiselitteistä määrittää. Yhtiön velkojen kannalta ei kuitenkaan ole vähemmän edullista se, että osakkaat nostavat heidän heti laillisesti nostettavissa olevan osingon vasta myöhemmin.

Ulkomaisista maksukykytöistä ja niiden vaikutuksesta Suomen maksukykytestin tulkintaan SAL toteaa, että ulkomaisista esikuvista voidaan tehdä monenlaisia johtopäätöksiä säädettävää lakia silmällä pitäen, mutta niillä ei voida muuttaa voimassaolevan lain tulkintaa. Voimassaolevaa oikeutta taas ei tule muuttaa selventävällä voimassaolevan oikeuden kirjaamisella, jos tosiasiasa muutetaan oikeustilaa. Ulkomaisissa osakeyhtiölaeissa on kovin monia yleisestikin käytössä olevia oikeusperiaatteita, joita kaikkia ei suinkaan ole mitenkään perusteltua omaksua Suomessa, eritoten kun meillä on moderni ja joustavuuteen tähtäävä osakeyhtiölaki, jossa on erityisesti kiinnitetty huomiota turhien muotomääräysten poistamiseen.

Käytännön ongelmat. SAL:n ja A-R:n lausunnoissa on havaittu seuraavat vaikutukset, jotka ehdotuksella olisi. Maksukykyarviointin laajentaminen täytäntöönpanohetkeen 1) lisäisi arviointikertojen määrää ja hallituksen hallinnollista taakkaa, 2) heikentäisi merkittävästi osakkeiden ja osinkolippujen maksumenettelyä, vaihdantakelpoisuutta ja käyvän arvon määrittämistä, 3) vähentäisi yhtiön mahdollisuutta saada rahoitusta yhtiöön jätettyjen osinkojen muodossa sekä lisäisi aikaa ja resursseja vieviä muodollisia järjestelyitä, joissa osakkeenomistajat nostaisivat osingon mahdollisimman pian päätöksentekohetken jälkeen ja kierrättäisivät osinkona saamansa varat välittömästi takaisin yhtiölle lainana, sekä 4) vaikeuttaisi omien osakkeiden hankkimista. 5) Lausunnoissa on käsitelty myös eräitä muita asiaan liittyviä yksittäisiä seikkoja.

1) Arviointikertojen määrä. SAL:n ja A-R:n mukaan ehdotus siitä, että hallituksen olisi arvioitava aina ennen osinkovelan maksua yhtiön maksukykyä, johtaisi siihen, että jokainen osinkovelan lyhennys edellyttäisi hallituksen päätöstä lyhennyksestä ja maksukyvyyn arvioinnista. SAL toteaa, että tällä hetkellä käytännössä osingonjakovelan pienempiä suorituksia hoidetaan usein alemmalla tasolla organisaatiossa. Eritoten konserneissa osinkovelka käytännössä tulee lyhennettyä pienissä erissä konsernin sisäisten velkasaldojen lyhentyessä esim. konsernitilille kertyvissä päivittäisissä suorituksissa. Esitetty vaatimus johtaisi myös siihen, että kirjanpidossa tulisi pitää osinkovelat (jollaiseksi myös esim. voitonjakorelaatiossa annettu konserniavustussääntö olisi katsottava) erillään muista veloista. Tämä kaikki lisää tarpeettomasti byrokratiaa ja kustannuksia. SAL:n mukaan jos maksukykyarvion delegointi puolestaan sallittaisiin, koko tarve arvion laatimisvelvollisuuteen kyseenalaistuu entisestään. SAL:n mukaan myöskään kumoamalla nimenomaisesti kriminalisoitu teko sillä, että hallituksen esityksen perusteissa täsmennettäisiin tilanteita, joissa hallituksen vastuulla olevaa maksukykyarviota ei tarvitsisi uusina olennaisesti muuttuneina olosuhteina (jatkuvan jaon yhteydessä), ei kuulosta asianmukaiselta lainsäätämistavalta. A-R:n mukaan kustannukset kasvaisivat olennaisesti, koska osinkovelkaa ei aina voida tai haluta maksaa kerralla vaan useammassa erässä ja arviointikertojen määrä saattaisi moninkertaistua nykyisestä.

SAL toteaa, että jos ajatusta maksukyvyyn arvioinnista vie äärimmäisyyksiin, esityksen voidaan epäillä johtavan esimerkiksi keskinäisissä yhtiöissä merkittäviin ongelmiin. Keskinäisillä yhtiöillä SAL tarkoittaa keskinäisiä kiinteistöyhtiöitä, golf-yhtiöitä ja ns. Mankala-periaatteella toimivia sähköyhtiöitä ja vastaavia osakkaille palveluja tuottavia yhtiöitä. SAL:n mukaan periaatteessa maksukyky olisi arvioitava erikseen joka päivä, koska yhtiön katsotaan jatkuvasti jakavan varoja osakkailleen.

2) Osinkolippu. SAL:n ja A-R:n mukaan osinkolipun maksumenettely vaikeutuisi. A-R:n mukaan ehdotus heikentäisi merkittävästi osakkeiden ja osinkolippujen vaihdantakelpoisuutta, koska ehdotus on omiaan lisäämään epävarmuutta arvopaperin tosiasiallisesta käyvästä arvosta. SAL:n mukaan osinkolipun mukainen osinkosaatava on velkakirjalain mukaan maksettava vaadittaessa. Jotta hallitus voisi täyttää ehdotetun maksukyvyyn arvioinnin, hallituksen tulisi ilmeisesti olla jatkuvasti päivystämässä kussakin osinkolippuja vastaanottavassa paikassa valmiina laatimaan maksukyky selvitys. Muutoin nimittäin yhtiö joutuisi rikkomaan osinkolippujen maksuvelvoitetta jättämällä lipun lunastamatta, kunnes selvitys maksukykyisyydestä on laadittu. Koska velkoja ei voi huolellisesti toimien jättää haltijavelkakirjaa yhtiöön, tarkoittaisi tämä sitä, että velkojan tulisi palata uudestaan vaatimaan lunastusta osinkolipusta. Jos aikaa ehtisi kulua ennen velkojan palaamista asiaan, tällöin hallituksen tulisi laatia uusi selvitys ja velkojan palata taas uudestaan osinkolipun kanssa. Kaikki tämä merkitsee yhtiön velvoitteiden rikkomista, joten yhtiö lienee vastuussa kuluista. Lisäksi yhtiön voinee hakea konkurssiinkin, jos maksamatta jätetty saatava on selvä ja riidaton. Ilman velkakirjalain olennaisia muutoksia esitetty OYL:n muutos ei näyttäisi toimivalta.

SAL:n mukaan maksuhetken mukainen maksukyvyyn arviointi tekisi osinkosaatavan oikeudellisen perimisen vaikeaksi. Hallitus voisi nimittäin lainvoimaisen tuomion jälkeen todeta, että yhtiön maksukyky ei enää salli osingon maksua. Kun osakkaalla ei ole edes oikeutta saada tietoa perusteluista, osakkaan on kovin vaikea riitauttaa tätä väitettä ja kuitenkin väite johtaisi uuteen prosessiin, joka viivyttäisi osingonmaksua entisestään

niin paljon, että lopulta yhtiö saattaisi oikeasti jo ollakin maksukyvytön. Tämän muutoksen myötä myös vähemmistöosinkosääntely näyttäisi menettävän tehokkaan oikeus-suojan. On nimittäin käytännössä mahdotonta riidellä siitä, tuleeko yhtiö olemaan maksukykyinen joskus epämääräisessä tulevaisuudessa olevana voitonjaon maksupäivänä. Oikeusministeriö on esittänyt SAL:lle hallituksen viivyttelystä aiheutuvaa korvausvas-tuuta koskevan kysymyksen. SAL:n mukaan hallitus on varmaankin teoriassa vastuussa, jos se OYL:ia rikkoen viivyttelö osinkovelan maksamisessa. Oikeusministeriön ehdot-taman lainsäädännön valossa SAL pitää tämän vastuun toteutusta kokolailla mahdotto-mana. Osinkosaamista velkovan osakkaan ei ehkä kannata lähteä koko prosessiin, jos ensin joutuu ajamaan tulkinnanvaraista kannetta yhtiötä kohtaan ja tämän jälkeen vielä tulkinnanvaraisempaa vahingonkorvauskannetta hallitusta kohtaan.

Käyvän arvon määrittämisen vaikeutumisen osalta A-R katsovat lausunnossaan, että mikäli maksun saaminen arvopaperiin liittyvästä jo päätetystä osinkosaatavasta sidottai-siin maksun täytäntöönpanohetken tilanteeseen, tämä on omiaan lisäämään epävarmuut-ta arvopaperin tosiasiallisesta käyvästä arvosta. A-R:n täydentävän vastauksen mukaan arvopaperin hinnoittelu vaikeutuu, jos ei ole tietoa siitä, minkälaisia taloudellisia suori-tuksia sille maksetaan. A-R kuitenkin toteavat, että he eivät voi ryhtyä suorittamaan oikeusvertailua asiassa.

3) Yhtiöön jätetty osinko ja osingon antaminen yhtiölle lainana. A-R:n mukaan yhtiö-käytännössä ei nykyisellään ole harvinaista, että jakopäätöksen jälkeen osakkaat jättävät osingon yhtiöön parantaakseen yhtiön taloudellista asemaa. Voidaan arvioida, että esi-tetty säännös vähentäisi yhtiön mahdollisuutta saada tällaista rahoitusta. Säännöksen myötä lisääntyisivät myös aikaa ja resursseja vievät muodolliset järjestelyt, joissa osak-keenomistajat nostaisivat osingon mahdollisimman pian päätöksentekohetken jälkeen ja kierrättäisivät osinkona saamansa varat välittömästi takaisin yhtiölle lainana.

SAL toteaa, että asiaa arvioitaessa on huomattava, että yhtiön velkojat eivät johdu jako-päätöksen hetkisen maksukyvyyn arvioinnin johdosta sen huonompaan asemaan kuin jos koko osinko olisi maksettu heti voitonjaosta päätettäessä. Itse asiassa osingon välitön maksu johtaa helposti yhtiön muut velkojat huonompaan asemaan, koska vaikka osin-gonjako ei vaarantaisikaan välittömästi yhtiön maksukykyä, yhtiön lisärahoitus (so. ja-kamaton osinko) tukee yhtiön mahdollisuuksia jatkaa toimintaansa ja esimerkiksi paran-taa muiden velkojien jako-osuuksia mahdollisessa konkurssissa. Edelleen on kyseen-alaista, miksi osinkovelan jättämistä yhtiöön tulisi arvioida toisin kuin tilannetta, jossa osakas nostaisi heti osingon ja tämän jälkeen antaisi lainan yhtiölle.

4) Omien osakkeiden hankkiminen. SAL:n mukaan omien osakkeiden hankintavelankin periminen saattaisi vaikeutua. Osakkeiden myyminen yhtiölle muutoin kuin käteismak-sua vastaan kävisi riskialttiiksi. Mm. pörssiyhtiöiden hankkiessa omia osakkeitaan han-kinta toteutetaan yleensä pienissä erissä pitkän ajan kuluessa. Velvollisuus päivittää maksukykyarviointia jokaisen erillisen hankinnan yhteydessä muodostuisi huomattavan hankalaksi. Vastaavasti esimerkiksi yhtiö, jonka työntekijöiden kannustinjärjestelmä perustuu työntekijöiden osakeomistukseen, saattaa ostaa omia osakkeitaan yhtiön palve-luksesta eroavilta työntekijöiltä siten, että hankinnat toteutetaan työntekijän erotessa, jolloin hankintoja myös toteutetaan eri aikoina.

5) Muut yksittäiset seikat. SAL:n mukaan esitetty muutos jättää avoimeksi, miten tulisi suhtautua vapaan oman pääoman määrään. Esitetyn sanamuodon mukaan vain maksukykyä olisi arvioitava maksuhetken mukaan, joten ilmeisesti tarkoituksena on, että osinkovelkaa voitaisiin lyhentää, vaikka vapaata omaa pääomaa ei enää olisikaan maksuhetkellä. Näiden kriteerien erilaista kohtelua ei muistiossa ole perusteltu. Oikeusministeriön esittämään kysymykseen koskien Korkeimman oikeuden (KKO) päätöksen 1992:98 ja OYL 13:5 §:n soveltuvuutta vapaan oman pääoman määrään SAL on esittänyt, että mainittu KKO:n päätös koskee oman pääoman muutoksia ennen varojenjako päätöstä.

SAL:n mukaan jos viedään loppuun asti maksukykyarvion pohjana oleva ajatus osakaiden olemisesta residuaalinen maksunsaaja, niin myös voitonjakokelpoisia varoja tulisi arvioida osingon maksuhetkellä. Tätä SAL ei kuitenkaan missään nimessä kannata. Voimassaoleva ja esitetty OYL 13:5 § on vähän epäselvä sen suhteen, mitä jakaa-sana tarkoittaa. Edellä todetusti SAL tulkitsee sen tarkoittavaan varojenjako päätöstä, mutta muistion perusteella voisi tulla siihenkin tulokseen, että sana kattaa myös osinkovelan maksamisen. Jos halutaan säätää laki, jonka mukaan vain maksukykyä olisi arvioitava maksuhetkellä, olisi asianmukaista perustella, miksi voitonjakokelpoiset varat ovat eri asemassa.

SAL:n mukaan esitys jättää avoimeksi myös osinkosaatavan luonteen konkurssissa. Jos edellytetään vain maksukykyä, mutta ei voitonjakokelpoisia varoja, ehkä voisi katsoa, että konkurssipesä on velvollinen maksamaan osinkosaataville tulevan jako-osuuden normaalin velan tapaan, koska etuoikeusasetusta ei ole ehdotettu muutettavaksi eikä osinkosaamista olla säätämässä toissijaiseksi saamiseksi. Sinänsä mitään syytä osinkosaatavan säätämiseen toissijaiseksi ei olekaan, mutta ehdotettu muutos aiheuttaa tässä suhteessa epävarmuutta.

SAL:n mukaan ehdotettu muutos saattaisi myös johtaa siihen, että osingonjakopäätöksellä ei synny vielä ehdotonta osinkosaamista. Siten nykyinen käytäntö osingon ja/tai ennakko-osingon kirjaamisesta saajayhtiössä tuloksi jo tilikauden aikaisella jakopäätöksellä saattaa joutua uudelleenarvioitavaksi. Ainakin kirjaus edellyttäisi osakkeenomistajan tekävän osinkoa jakavan yhtiön maksukykyarvion, noudattaen varovaisuuden periaatetta. Tämä voi johtaa osinkotulon kirjaamisen viivästymiseen, mikä eritoten moniportaisissa konserneissa aiheuttaa huomattavaa haittaa.

Muistiossa (s. 61) on yhtenä argumenttina maksukyvyyn arvioimisesta myös maksuhetkellä käytetty sitä, että käytännössä velkojien voisi olla vaikeata tai mahdotonta myöhemmin selvittää esimerkiksi sitä, milloin jakopäätös tosiasiallisesti tehtiin. SAL:n mukaan argumentti on kestävä, koska pienissä yhtiöissä voidaan tehdä paljon muitakin oikeustoimia, joiden jälkipäiväminen on ainakin teoriassa mahdollista, mutta rangaistavuuden tai muiden sanktioiden piirissä. Vastapainoksi voidaan myös huomata, että yhtiön uusi hallinto voi tuhota hallituksen tekemät maksukykykyselyt ja vaatia rangaistusta tai vahingonkorvausta edelliselle hallinnolle. Tämän riskin minimoimiseksi hallituksen jäsenten tulisi säilyttää itsellään henkilökohtaisessa arkistossa yhtiön dokumentteja, mikä olisi monessa suhteessa ongelmallista.

A-R:n mukaan ehdotettu säännös ja sen esityöt jättävät avoimeksi, mitä täytäntöönpano-termillä tarkoitetaan. Viittaako termi esimerkiksi siihen hetkeen, jolloin varojen maksusta päätetään; hetkeen, jolloin varat tosiasiallisesti maksetaan osakkeenomistajille; vai hetkeen, jolloin varat ovat osakkeenomistajien nostettavissa? Lisäksi muistiossa viitataan lakitekstissä käytetyn täytäntöönpanon ohella myös termiin varojenjaon toteuttaminen, mikä saattaa osaltaan lisätä asian tulkinnanvaraisuutta. A-R pitävät sinällään perusteltuna muistiossakin esitettyä näkemystä (Savela), jonka mukaan päätöshetkellä tehtävän maksukyvyyn arvioinnin on ulotuttava hetkeen, jolloin osinkovelka eräännyy (osinko on nostettavissa), mutta ei tätä myöhäisempään hetkeen, jolloin osinko tosiasiasa maksetaan.

A-R toteavat maksukykyarvion tarkastelun pituudesta, että vaikka tarkkarajainen tarkasteluajaväli olisi monissa tilanteissa epäilemättä pragmaattinen, se johtaisi toisaalta vastuukysymysten keinotekoiseen yksinkertaistukseen. Lisäksi kyseisenlainen sääntely olisi huonosti linjassa muun maksukyvyttömyyslainsäädännön kanssa. Mikäli arviointiaikaa koskevia periaatteellisia nyrkkisääntöjä haluttaisiin antaa, tämä on suositeltavinta tehdä mahdollista muutosta koskevassa hallituksen esityksessä.

Rangaistavuus. SAL:n mukaan jää kuitenkin epäselväksi voidaanko tuollaisella muulla näytöllä (s. 87) poistaa rangaistavaksi säädetyn teon rangaistavuus. SAL toteaa osakeyhtiölain ja rikoslain suhteesta (s. 16 maininta OYL:n erityislain asemasta), että jos tällä tarkoitetaan sitä, että OYL sivuuttaisi erityislakina RL:n, lausuma on virheellinen. Muistion perusteella jää kuitenkin epäselväksi mitä lausumalla tarkoitetaan.

Muistiossa (s. 16) on esitetty, että vaikka varojenjako ei kuuluisi RL 39:1 §:n tai OYL 13:2 §:n teonkuvausten alaan, muut rikosoikeudelliset säännökset, esimerkiksi RL 39:2 §:n velallisen petos, saattavat tulla sovellettaviksi, jos velkojia tai osakkeenomistajia erehdytetään sijoittamaan yhtiöön virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen perustella. SAL:n mukaan muistion lausuma ei ilmeisesti voi pitää paikkansa, koska velallisen petos voi tulla sovellettavaksi vain konkurssissa ja eräissä muissa menettelyissä annettujen väärin tietojen tai salaamisten vuoksi. Jos velkojia tai osakkaita erehdytetään sijoittamaan yhtiöön, lähinnä soveltuva rikosnimike olisi petos.

SAL:n mukaan saavutettavien hyötyjen vähäisyyteen nähden dokumentoinnin erillinen kriminalisointi ei vaikuta perustellulta. Maksukykyarvion laatimisen kriminalisointi voidaan ylipäätään kyseenalaistaa. Selvityksen sisältöä ei ole kyetty muistiossa määrittelemään ja selvityksessä olisi aina kyse hyvin arvionvaraisesta asiasta. Kun kyse on kriminalisoidusta velvoitteesta, sen sisällön tulisi olla yksiselitteisesti selvitettävissä lakitekstistä. Tähän nähden tiukan lakitekstin kirjoittaminen ja siitä tehtävät poikkeukset perusteluissa eivät tunnu asianmukaiselta tavalta säätää lakia. On myös otettava huomioon, että osakeyhtiölain kokonaisuudistuksessa on nimenomaisesti pyritty pääsemään eroon tarpeettomista kriminalisoinneista.

Vaikutukset. SAL ja A-R kritisoivat sitä, että muutos saattaa johtaa hallinnollisten kustannusten lisääntymiseen ja johdon vastuun kiristymiseen, A-R:n mukaan erityisesti pienissä yhtiöissä. Ottaen huomioon erityisesti arviointivelvollisuuksien laiminlyönnin varsin ankaran sanktioinnin sekä sääntelytavan uutuuden, A-R arvioivat maksukykyarvion laatimisvelvollisuuden vaativan varsinkin säännöksen soveltamisen alkuvaiheessa

laajamittaista asiantuntijapalveluiden käyttöä ja näin tosiasiallisesti johtavan yhtiön varsinaiseen johtamiseen käytettävissä olevan ajan vähentymisen ohella myös merkittäviin lisäkustannuksiin. A-R toteavat täydentävässä vastauksessaan, että erityisesti eräät tilintarkastajat katsoivat OYL 13:2 §:n edellyttävän ilman nyt ehdotettavia muutoksiakin erityisen etukäteisen arvion laatimista maksukyvyistä. Erillistä lausuntoa puoltaneet ovat käsittääksemme ajaneet takaa jotakin muuta kuin esimerkiksi pelkkää mainintaa hallituksen pöytäkirjassa. A-R:n mukaan jos taas kysymys on vain maininnasta hallituksen pöytäkirjassa, sellaista ei pitäisi vaatia laissa, sillä Suomessa on yleensä pyritty välttämään puhtaita muodollisuuksia. A-R toteavat, että jos tällaisesta arvioinnista halutaan merkityksellinen suhteessa siihen tietoon, joka hallituksella on muutenkin, sille pitää asettaa riittävän korkeat vaatimukset. Tällöin arvioinnin kustannuksetkin nousevat. Lisäksi on otettava huomioon, että maksukykyä koskeva kirjallinen arvio jää myöhemmin mahdollisen tuomioistuimen tarkasteltavaksi. Tällaista dokumenttia ei kannata tehdä huolimattomasti.

SAL:n mukaan oikeusministeriön ehdottama uusi järjestelmä johtaisi siihen, että osinkovelkaa maksettaessa olisi tehtävä kirjallinen hallituksen vahvistama arvio maksukyvyistä. Tällöin uusi hallitus joutuu itse rikosvastuun uhalla arvioimaan maksukyvyin. Nykyjärjestelmässä osingonjakopäätöksen jälkeen tehtävät maksut yleensä tehdään alemmalla tasolla yhtiön hallinnossa. SAL:n mukaan hallitus on myös velvollinen arvioimaan vain, oliko yhtiökokouksen päätös laillinen. Sen sijaan hallitus ei ole enää velvollinen tekemään maksukykyarviota.

SAL:n mukaan hallitus tuskin itse osaa tai ehtii laatia arviota maksukyvyistä, vaan sellaisen laatiminen aiheuttaa oikeita kuluja. On mahdotonta kuvitella, että esimerkiksi pörssi-yhtiön hallitus ryhtyisi tällaiseen tehtävään. SAL toteaa, että yhtiön hallituksen aika on erityisen kallista, ja sen pitäisi keskittyä yhtiön johtamiseen eikä tarpeettomien selvitysten laatimiseen. Kustannukset voivat usein olla yhtiön toimintaan suhteutettuna olennaisia. Lisäksi kustannukset ovat yleensä turhia, koska yhtiön maksukykyisyys on muutoinkin riittävän selvää. Selvityksen laatiminen voi myös aiheuttaa viivytystä hallinnon hoitoon, mm. osinkovelkojen maksuun, joista voi aiheutua myös korkokustannuksia. SAL:n mukaan hallitus toki vastaa yhtiön taloustilanteen seuraamisesta. Tämä tapahtuu siten, että yhtiön koosta riippuen esim. talousosasto, toimitusjohtaja tai tilitoimisto laatii talousraportteja. Vastuun kantaminen ei käytännössä tapahdu niin, että hallitus tekisi talousraportteja. Tähän nähden on selvää, että jokaisesta uudesta raportointivaatimuksesta aiheutuu yhtiölle lisäkustannuksia.

SAL:n mukaan haittoja on muistiossa suhteutettu lisäinformaatioon, mikä kuulostaa sikäli oudolta, että kenelläkään ei ole oikeutta saada laadita selvitystä maksukyvyistä. Myöskään vastuukysymykset eivät muistiossa esitetyillä toimilla selkeydy lainkaan. Viittaus tuottamusolettamaan ja vastuun lieventymiseen (s. 80) jää epäselväksi.

Päätelmät. A-R pitävät maksukyvyin sääntelyn selventämistä turhana. A-R toteavat, että nykyisin mukaisella tulkinnalla päästään vähintään yhtä selkeään lopputulokseen ja ehdotettu teksti ja perustelut saattavat itse asiassa merkittävästi lisätä vastuunjaon tulkinnanvaraisuutta ja kiristää epäasianmukaisesti hallituksen vastuuta. Jos ehdotetun kaltainen säännös katsotaan tämän arvioinnin jälkeenkin tarpeelliseksi, säännöksen ei tulisi olla vastuunjaon osalta liian kategorinen, vaan säännöksen tulisi paremmin erityi-

sesti säännöstekstissä ottaa huomioon käytännössä esiin tulevat soveltamistilanteet. Tämä tavoite saattaa olla varsin hankala saavuttaa yksiselitteisesti ja tiiviisti, mikä osaltaan asettaa rajoituksia säännöksen käyttöalalle.

SAL katsoo, että maksukykyarvio on turha eikä se selvennä varojenjaon sääntelyä. Sidosryhmien asemaan ei tulisi muutosten perusteella olennaista parannusta, koska sidosryhmillä ei tulisi olemaan oikeutta saada maksukykyä koskevia selvityksiä. Sen sijaan, että maksukykyarvio tehdään myös varojen maksuhetkellä, voisi ehkä miettiä lainsäädännön täsmentämistä siltä osin, tulisiko maksukykyarviointi tehdä sellaisella oletuksella, että osinko tulisi kokonaan heti maksettavaksi, vaikka se faktisesti jätetäänkin velaksi. Tämäkään ei tosin olisi mitenkään yksiselitteisen helppo ratkaisu. Toisena vaihtoehtona olisi sen selventäminen, että voitonjakopäätös voitaisiin tehdä siten ehdollisena, että jakoa täytäntöön pantaessa tehtäisiin maksukykyarvio.

3.1.2 Maksukyvyyn sisällön selventäminen laissa

Kannatus. Työ- ja elinkeinoministeriö/Työelämä- ja markkinaosasto, Verohallitus, Osakesäästäjien Keskusliitto, Suomen Kuntaliitto, Suomen Taloushallintoliitto, Lassi Mäkinen / Lasmak oy, Alma Media, Etelä-Savon Energia, Yara Suomi.

Varaukset. Sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Yrittäjät, Airaksinen-Rasinaho.

Vastustus. Turun yliopisto, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, HTM-tilintarkastajat, Osuuspankkikeskus, Skandinaviska Enskilda Banken, Tuokko Tilintarkastus, Talousvastuu ja Wärtsilä.

Kannattajat

TEM/TMO katsoo, että ehdotettua maksukykyarviota koskeva vaatimus korvaa konsernitilinpäätöksen. TEM/TMO toteaa, että säännös on joustava ja että maksukykytestiä koskevan säännöksen sisältötulkinnassa on nykyisin monia ongelmia.

TEM/TMO huomauttaa, että konsernitilinpäätöksen laatiminen on tyhjentävästi säännelty ja maksukykyarvion laatimista ei. Herää kysymys, tuleeko tilanne epätydyttävästi säänneltyksi näin yleisluontoisella säännöksellä hyvästä tarkoituksesta huolimatta. TEM/TMO:n mukaan on selvää, että ilman täsmällisempää ohjausta eri yhtiöiden käytännöt tulevat nykyisestä "selkeiden pelisääntöjen tilasta" täydellisesti hajaantumaan. TEM/TMO:n näkemyksen mukaan tavoitteena tulisi olla, että suomalaiset yhtiökäytännöt muodostuisivat tässä asiassa melko yhteneväisiksi. Tässä kohtaa argumentiksi ei kelpaa toteamus siitä, että oikeuskäytäntö selkiyttää säännösten sisällön. TEM/TMO:n näkemyksen mukaan maksukykylaskemista olisi annettava ohjeistus.

TEM/TMO:n mukaan on olemassa riski siitä, että näin epämääräinen sääntely tulee vaikeuttamaan säännöksen tulkintaa huomattavasti. TEM/TMO pelkää, että yhtiöiden ja vastuuhenkilöiden oikeusturva huononee merkittävästi käytännössä ja että yhtiöiden kustannukset kasvavat tosiasiallisesti nykyisestä.

TEM/TMO edellyttää lisäksi sen pohtimista, millaista suojaa yhtiö saa myöhempiä väitteitä vastaan ja miten toimimalla voidaan varmistua siitä, että hallituksen jäseniä ei jatkuvasti uhkaa rikos- ja vahingonkorvausvastuu. Näiden kysymysten vastaamisen yhteydessä on pohdittava erityisesti yhtiöitä, joissa on olemassa sen laatuksia riskejä, että niiden toteutuminen on liiketoiminnalle kohtalokasta.

TEM/TMO arvioi, että näihin kysymyksiin voidaan vastata konsernitilinpäätöksen laatimisella. TEM/TMO toteaa lisäksi, että maksukykyarviota ei voisi välttää, vaikka laadittaisiin konsernitilinpäätös. Siten TEM/TMO:n mielestä uusi vaatimus saattaa lisätä tarpeettomasti hallinnollista taakkaa konsernitilinpäätöksen laativissa yhtiöissä. Näillä perusteilla TEM/TMO ehdottaa konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden vakavaa puntarointia sekä maksukykytestin nykyongelmien korjaamista, ei lainsäädännöllisen epäselvyyden lisäämistä.

Verohallituksen näkemyksen mukaan maksukykytestin sisältöä koskevista vaatimuksista tulisi kuitenkin säätää osakeyhtiölaissa, koska se selventäisi lain sisältöä. Samoin maksukykytestillä voi olla vaikutusta arvioitaessa osingonjaon peruuttamisen hyväksyttävyyttä verotuksessa. Yhtiöt saattavat myöhemmin peruuttaa jo tehdyn osingonjakopäätöksen. Jotta osingonjakopäätöksen peruuttaminen hyväksyttäisiin verotuksessa, on sille oltava selvä oikeudellinen peruste. Nykyään esimerkiksi yhtiön tuloksen ja maksuvalmiuden heikkeneminen osingonjakopäätöksen jälkeen ei ole riittävä peruste osingon peruuttamiselle (ks. KHO 1995 B 510, ja 511). Se, että osingonjaon peruuttamista ei hyväksytä verotuksessa tarkoittaa puolestaan, että osinko verotetaan yhtiön osakkeenomistajan tulona tehdyn osingonjakopäätöksen mukaisesti, vaikka yhtiö myöhemmin peruisi päätöksen ja jättäisi osingon maksamatta.

Verohallitus katsoo, että lisäksi maksukykytestillä voi olla vaikutusta verotuksessa velkojan luopuessa saamisestaan. Saamisesta luopumisessa on pääsääntöisesti kysymys yhtiön varsinaisessa toiminnassa syntyneestä velasta, jonka takaisinmaksu vaikeutuu velallisen taloudellisten ongelmien seurauksena. Verotuksessa periaatteena on, ettei saamisesta luopumisesta velalliselle syntyvää etua pidetä veronalaisena siltä osin kuin saaminen on arvoton velkojalle. Verohallituksen yhtenäistämisohjeen vuodelta 2008 toimitettavaa verotusta varten sekä oikeuskäytännön (KHO 25.10.2001 T 2610) mukaan etua ei pidetä veronalaisena siltä osin kuin saaminen on arvoton velkojalle. Jos taas saamisesta luopuminen ei johdu velallisen maksukyvyttömyydestä, on etu veronalainen. Verohallitus viittaa vanhan osakeyhtiölain aikana annettuun Keskusverolautakunnan päätökseen 1980/182, jossa saamisista oli pidettävä arvottomina ainakin siihen määrään saakka, että saamisesta luopumisella voitiin välttää aikaisemmin voimassa olleen osakeyhtiölain 13:2 §:ssä tarkoitettu yhtiön selvitystilaan asettaminen. Kyseisessä säännöksessä velvollisuus asettaa yhtiö selvitystilaan perustui kaavamaiseen taseasemaan perustuvaan arviointiin eikä maksukyvyttömyyteen. Voimassa olevassa osakeyhtiölaissa ei ole vastaavia säännöksiä koskien yhtiön oman pääoman ja osakepääoman suhdetta, eikä voimassa olevassa Verohallituksen yhtenäistämisohjeessa enää viitata Keskusverolautakunnan mainittuun päätökseen.

Verohallituksen mukaan toisin kuin saamisesta luopumisessa osingonjakopäätöksen peruuttamisessa on kysymys siitä, että yhtiö päättää olla maksamatta osinkoa, jonka jakamisesta on jo aikaisemmin päätetty. Verotuksessa on tällöin ratkaistava, verotetaan-

ko osinko peruuttamisesta huolimatta aiemman päätöksen mukaisesti. Verohallitus toteaa, että verolainsäädännössä ei ole erityissäännöksiä tällaisia tilanteita varten. Riippumatta siitä, onko osingonjako peruutettu kokonaan vai onko sitä vain lykätty, verotuskäytännössä osinkoa verotetaan tehdyn osingonjakopäätöksen mukaisesti. Verohallitus arvioi, että päätöksen peruuttamisen hyväksyminen verotuksessa kevyin perustein ja tästä seuraavien yhtiöiden edestakaisten osingon jakamista ja peruuttamista koskevien yhtiökokousten päätösten käsittely Verohallinnossa olisi ongelmallista ja vaikeuttaisi lisäksi muun muassa vuosi-ilmoitusten käsittelyyn liittyviä prosesseja.

OSKL kannattaa sisällön sääntelemistä, perustellen asiaa seuraavasti:

- o Muu syy (olkaa hyvä ja perustelkaa): Muutoin arviot ovat vaihtelevia ja tarjoavat yhtiön enemmistöomistajalle mahdollisuuden käyttää arviointia osana vähemmistön näännyttämistä.

Kuntaliiton mukaan ehdotettua sääntelyä ei tältä osin voi pitää riittävänä ottaen erityisesti huomioon, että alakonsernin emoyhtiön konsernitilinpäätöksen laatimisesta luovutaisiin. Maksukyvyyn arvioinnin perusteista tulisi säännöksessä tai sen yksityiskohtaisissa perusteluissa antaa ohjeistusta, johon perustuen voitaisiin arvostella arvioinnin oikeellisuutta ja riittävyyttä.

Taloushallintoliitto kannattaa maksukyvyyn arvioinnin sisältöä koskevien vaatimusten täsmentämistä osakeyhtiölaissa, perustellen asiaa seuraavasti:

- o Se selventäisi lain sisältöä ja vähentäisi sääntelyyn liittyvää epävarmuutta
- o Taloudellisia osatekijöitä ei ole tarvetta jättää yhtiökohtaisesti arvioitavaksi

Lasmak katsoo, että osakeyhtiölaissa tulisi selkeästi ilmaista, miten arvio laaditaan. Lasmak ehdottaa osakeyhtiölaissa sanottavaksi, että arviointiin sisältyy kassasuunnitelma vähintään vuodeksi eteenpäin varojenjakopäätöksestä lukien. Kassasuunnitelma rakentuu samoin kuin kirjanpitolaisten ja IFRS-standardien rahoituslaskelma kolmesta kasvavasta: juokseva kassavirta, investointien kassavirta ja rahoituksen kassavirta. Juokseva kassavirta on sama kuin kirjanpitolaisten mainittu liiketoiminnan rahavirta. Liiketoiminta-sana soveltuu tähän yhteyteen huonosti, sillä myös investoinnit ja rahoitus ovat liiketoimintaa.

Alma Media hyväksyy arvioinnin sisältöä koskevista vaatimuksista säätämisen osakeyhtiölaissa, koska se selventäisi lain sisältöä ja vähentäisi sääntelyyn liittyvää epävarmuutta ja taloudellisia osatekijöitä ei ole tarvetta jättää yhtiökohtaisesti arvioitavaksi.

ESE kannattaa maksukyvyyn sisällön selventämistä osakeyhtiölaissa, perustellen asiaa seuraavasti:

- o Se selventäisi lain sisältöä ja vähentäisi sääntelyyn liittyvää epävarmuutta
- o Taloudellisia osatekijöitä ei ole tarvetta jättää yhtiökohtaisesti arvioitavaksi

ESE:n pykäläkohtaisten perusteluiden mukaan maksukykyä arvioitaessa voitaisiin näkemyksen mukaan määritellä vieläkin tarkempia mittareita, joilla maksukykyä mitataan, jotta maksukykytesti olisi mahdollisimman läpinäkyvä.

ESE hyväksyy maksukykyarviossa tarkasteltavan aikavälin ajallisen määrittelyn, koska se ei antaisi mahdollisuutta harhaanjohtavan tiedon antamiseen maksukyvyistä. Sopivana ajanjaksona ESE pitää 12 kuukautta.

Yara kannattaa maksukykyyn selventämistä osakeyhtiölaissa, koska se selventäisi lain sisältöä ja vähentäisi sääntelyyn liittyvää epävarmuutta ja se alentaisi päätöksenteosta aiheutuvia kustannuksia.

Varaukset

STM:n mukaan avoimeksi jää, mitä seikkoja arvioinnissa on otettava huomioon ja miten seikat on dokumentoitava. Koska sisältöä ei ehdoteta säänneltäväksi, myös sanktiointi on hankalaa; objektiivisesti voitaisiin lähinnä sanktioida vain arvioinnin täydellinen laiminlyönti. Kokonaisuudessaan maksukykytestin sääntelyyn liittyy siksi edelleen suuressa määrin oikeudellista epävarmuutta.

SAL ja A-R kannattavat sitä, ettei maksukykyyn sisältöä säänneltäisi. Jos kuitenkin maksukykyarvion rikkomiseen liitettäisiin rikosoikeudellinen seuraamus, SAL ja A-R pitävät ongelmallisena sitä, että maksukykyarvion sisältöä ei ole kyetty täsmällisemmin määrittelemään. A-R toteavat maksukykyarvion sisällöstä, että vaikka arvion tarkemman sisällön sääntelemättä jättäminen on perusteltua erityisesti säännöksen joustavuuden ja mukautuvuuden kannalta, tämä ratkaisu on erityisen ongelmallinen rikosoikeudellisen legaliteettiperiaatteen valossa. Koska maksukykyarvioinnin laiminlyöntiin sisältyisi paitsi vahingonkorvaus- myös rangaistavuusuhka, vastuun aktualisoitumisen tunnusmerkkien täyttyminen tulisi lähtökohtaisesti olla jo teko hetkellä todennettavissa. Ehdotettu säännös jättää kuitenkin rikosoikeudellisen vastuun sisällölliset kriteerit avoimiksi.

SY hyväksyy myös arvioinnin sisältöä koskevista vaatimuksista säätämisen osakeyhtiölaissa, perustellen asiaa seuraavasti:

- Se selventäisi lain sisältöä ja vähentäisi sääntelyyn liittyvää epävarmuutta
- Muu syy (olkaa hyvä ja perustelkaa): Asia ei ole yksiselitteisesti kannatettava, sillä yhtiökohtaisesti maksukykyarvion sisältö ja sen dokumentaatio voidaan perustellusti tehdä hyvinkin monin tavoin ja kuitenkin niin, että hallitus voi osoittaa täyttäneensä huolellisuusveloitteensa. Tällöin liian yksityiskohtaiset arvion sisältöä koskevat vaatimukset voivat jäykistää maksukykyarvion tekemistä ja aiheuttaa sen, että lainsäädännössä vaaditut maksukykyarvion sisällölliset vaatimukset täytetään ainoastaan lain veloitteen täyttämiseksi ilman yksittäistapauksessa olevaa todellista tarvetta. Tämä merkitsee yhtiöille lisääntyvää hallinnollista taakkaa, mitä ei voida pitää kannatettavana. Edelleen, jos yhtiön hallitus ei dokumentoisi kaikkia lainsäädännön edellyttämiä seikkoja, saattaisi johdon vahingonkorvausvastuu (tai sen vaara) tuottamusolettaman vuoksi muodostua kohtuuttoman raskaaksi. Toisaalta, mikäli maksukykyarvion (vähimmäis)sisältöä ei mitenkään säädellä, on mahdollista, että velvoite jää epäselväksi ja epämääräiseksi, jolloin jälkeinpäin voidaan pyrkiä väittämään, että arvio on tehty puutteellisesti ja tämä (väitetty) puutteellisuus voidaan viittaamalla kirjalliseen arvioon. Tässä yhteydessä herää kysymys myös siitä, miten tuottamusolettamaa tällaisessa tilanteessa sovelletaan. Kokonaisuutena voidaan todeta, että mikäli maksukykyarvion

sisältö kyetään säätämään yhtä aikaa riittävän yleisellä mutta samalla täsmällisellä tavalla, voidaan sääntelyä pitää hyväksyttävänä. Muussa tapauksessa maksukykyarvion sisällöstä ei ole perusteltua ottaa lakiin säännöksiä.

Vastustajat

TY:n mukaan tarpeet maksukykyarvion sisällön (esimerkiksi yhtiön koko ja rahoitusasema) ja sen sisällön julkistamisen (liikesalaisuudet) suhteen vaihtelevat sen sijaan yhtiökohtaisesti, ja sisällön dokumentointi tulisi näiltä osin jättää vapaavalintaiseksi. Esimerkiksi maksukykyisyysarvio saattaa olla aiheellista julkistaa vain joiltakin osin (ks. muistio kohta 3.2.2).

EK hyväksyy kyselyvastauksessaan sen, että maksukykyyn arvioinnin sisältöä koskevista vaatimuksista säädetään osakeyhtiölaissa. EK perustelee asiaa seuraavasti:

- Se selventäisi lain sisältöä ja vähentäisi sääntelyyn liittyvää epävarmuutta
- Se alentaisi päätöksenteosta aiheutuvia kustannuksia
- Taloudellisia osatekijöitä ei ole tarvetta jättää yhtiökohtaisesti arvioitavaksi

EK katsoo, että maksukykyyn arvioinnin sisältöä koskevista vaatimuksista on tarpeen antaa tarkempaa ohjeistusta tai sääntöjä. Osakeyhtiölaissa säätäminen ei välttämättä ole kuitenkaan paras mahdollinen vaihtoehto, koska laintasoiset vaatimukset voivat muodostua liian tiukkarajaisiksi ja joustamattomiksi. Tällöin vaatimukset voivat aiheuttaa käytännön ongelmia arviointia suoritettaessa, riippuen muun muassa kulloinkin kyseessä olevan yhtiön koosta, sen liiketoiminnasta sekä konsernin rakenteesta. EK:n mukaan arvioinnin sisältöä koskevia vaatimuksia voitaisiin tarkentaa esimerkiksi tulevassa hallituksen esityksessä riittävien ohjeiden antamiseksi yhtiöille, oikeusministeriön suunnitelman mukaisesti.

EK toteaa maksukykyyn arvioinnin ajallisen määrittelyn ja sääntelyn osalta, että EK kannattaa itse maksukykyarviossa tarkasteltavan aikavälin määrittelyä ajallisesti. Kyselyvastauksessaan EK perustelee tätä sillä, että ajanjakson pituutta on tarve selventää. EK pitää kuitenkin ongelmallisena sitä, että aikaväli määriteltäisiin osakeyhtiölaissa. Tämän vuoksi kyselyssä annetut aikavälin määrittelyä tukevat vastaukset viittaavat nimenomaisesti itse maksukykyarviossa ilmoitettaviin tietoihin. Aikavälin tulee olla yrityksen itsensä määriteltävissä edellyttäen kuitenkin, että valittu aikaväli on asianmukaisesti perusteltu ja sen avulla on mahdollista muodostaa riittävä arvio yhtiön maksukykyvyydestä. Aikavälin pituuteen vaikuttaa niin yleinen taloudellinen tilanne, yrityksen taloudellinen tilanne, yrityksen tavanomaisen toimintasyklin pituus ja muut asiat..

EK:n mielestä maksukykyarviossa määritelty tarkasteltava aikaväli selkeyttää arviota ja on hyödyllinen mittari myös yhtiön johdon huolellisuuden arvioinnissa. Mitä tarkemmin yhtiö dokumentoi tekemänsä päätösten aineiston, sitä paremmin jatkossa voidaan todeta yhtiön toimineen huolellisuusvelvollisuuden mukaisesti.

HTM-tilintarkastajat ry:n mukaan maksukykytestin yksityiskohtaista sisältöä ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää lakiin, koska maksukykyyn tai -kyvyttömyyden arviointi täysin luotettavasti ja täsmällisesti etukäteen on usein erittäin hankalaa.

OPK:n mukaan osakeyhtiölakiin ei ole kuitenkaan tarpeen sisällyttää arvioinnin sisältöä koskevia yksityiskohtaisia määräyksiä, vaan asia on jätettävä yhtiökohtaisesti arvioitavaksi. Yksityiskohtaiset säännökset eivät myöskään jousta, mistä voi aiheutua turhia säännöksen muutospaineita muuttuvissa olosuhteissa.

SEB pitää ehdotusta ongelmallisena, koska asia on jätettävä yhtiökohtaisesti arvioitavaksi.

Tuokon mukaan maksukykytestin sisällön sääntely olisi periaatteessa selkeyden vuoksi suotavaa. Yksityiskohtaisen yleispätevän maksukykytestin määrittely on kuitenkin käytännössä erittäin vaikeaa. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että maksukyvyyn tai -kyvyttömyyden arviointi täysin luotettavasti ja täsmällisesti etukäteen voi olla monesti varsin hankalaa. Siksi Tuokko katsoo, että maksukykytestin yksityiskohtaista sisältöä ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää lakiin.

Talousvastuu pitää ehdotusta ongelmallisena, koska asia on jätettävä yhtiökohtaisesti arvioitavaksi.

Wärtsilä ei katso aiheelliseksi ottaa arvioinnin sisältöä koskevia vaatimuksia osakeyhtiölakiin, koska yhtiöt ja näiden toimintaympäristöt ovat erilaisia, ja sen vuoksi arviointikin voi olla erilaista eri yhtiöissä. Samoin maksukykytestin ajallisen arvioinnin normittaminen on ongelmallista, koska yhtiöt ja näiden toimintaympäristöt ovat erilaisia.

3.2 Yhteenveto lausuntopalautteesta

3.2.1 Vastuu maksukyvyyn arvioinnista sekä arvioinnin ajallinen selventäminen

Kannatus. Useimmat lausunnon antajat pitävät ehdotusta yleisesti ottaen perusteltuna (kannattavat tai hyväksyvät). Nämä ovat saattaneet asettaa kannatukselleen tai hyväksynnälleen ehtoja, jotka on esitetty edellä.

Vastustus. PricewaterhouseCoopers (osittain), Suomen Asianajajaliitto ja Airaksinen-Rasinaho vastustavat ehdotusta. Talousvastuu pitää ehdotusta ongelmallisena. Vastustavat tahot näyttäisivät edustavan suurten yritysten tilintarkastajia sekä lakimieskuntaa. Vastustavien tahojen keskeinen peruste on se, että ehdotus ei ole tarpeen, se ei selvennä tai muuta vallitsevaa oikeustilaa, sekä se, että muutos johtaisi käytännön erilaisissa varojenjakotilanteissa vaikeisiin ongelmiin.

Arvioinnin suorittava taho. STM, TY, SAL ja A-R huomauttavat siitä epäloogisesta seikasta, että muistiossa ehdotetun säännöksen perusteluissa vastuu maksukykyarvion laatimisesta asetetaan hallitukselle ja toimitusjohtajalle mutta säännöstekstissä mainitaan vain hallitus. Samoin PWC huomauttaa, että dokumentointia koskevan ehdotuksen vuoksi toimitusjohtajan rooli jää avoimeksi.

Arvioinnin ajankohta ja ajallinen täsmentäminen. Arvioinnin ajankohtaan kiinnitettiin huomiota vain harvoissa lausunnoissa. Suomen Kuntaliiton, SAL:n ja A-R:n mukaan arviointi tulisi suorittaa mahdollisimman lähellä yhtiökokouksen päätöstä tai sen yhtey-

dessä. KHT-yhdistys ja Deloitte huomauttavat, että ehdotuksesta ei käy ilmi täysin yksiselitteisesti, minä ajankohtana maksukyvyyn arviointia koskevan dokumentaation on oltava valmiina (tilinpäätöksen allekirjoitushetki ja voitonjakoesityksen antaminen vai tilinpäätöksen laatimisen ja tilintarkastuksen jälkeen).

Periaatteellisesta maksukyvyyn sääntelyn vastustuksestaan huolimatta PWC:n kannattaa arvioinnin aikahorisontin säätämistä laissa, koska muutoin hallituksen ja toimitusjohtajan on hankala keskittää dokumentointiaan. Ristiriitaista on, että yhtäällä PWC ilmoittaa sopivaksi aikaväliksi kuusi kuukautta. Toisaalla PWC perustelee, että going concern -oletus testataan useimmiten seuraavalle tilikaudelle eli käytännössä 12 kuukaudelle tilinpäätöspäivästä. Luontevaa olisi, että sama aikahorisontti koskisi myös arviota. Alma Media ja Yara kannattavat 12 kuukautta. OSKL pitää hyväksyy kuuden kuukauden mukaisen vaihtoehdon.

SY, Taloushallintoliitto ja SEB pitävät ongelmallisena maksukykyarvion ajallisen keston sääntelemistä osakeyhtiölaissa. HTM-tilintarkastajat ry, Tuokko ja A-R vastustavat pragmaattisuudestaan huolimatta maksukykyarvion ajallisen keston sääntelemistä. Yleinen peruste on se, että arvioinnin kohteena olevat ajanjaksot vaihtelevat yhtiöittäin, toimialoittain ja suhdanteittain.

Arvioinnin dokumentointi ja julkistaminen. Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että velkojilla ei ole kyselyoikeutta yhtiökokouksessa. Samansuuntaisesti SAL ja A-R ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että yhtiön sidosryhmät eivät voi saada enemmän tietoa maksukyvyistä, koska kenelläkään ei ole oikeutta saada haltuunsa maksukykyarviota tai siihen liittyviä asiakirjoja.

STM pitää puutteena sitä, että dokumentointi voisi perustua asiakirjoihin, jotka eivät sisälly toimintakertomukseen tai muuhun julkistettavaan tilinpäätösaineistoon. STM:n mukaan toimintakertomuksessa on vähintään viitattava tähän erilliseen asiakirjaan, jonka tulisi olla luonteeltaan julkinen. KRP:n mukaan maksukykyarvion dokumentoinnista ja sen säilyttämisestä tulisi säätää tai ohjeistaa tarkemmin.

LUT:n ja TY:n mukaan maksukykyarvio tulisi esittää toimintakertomuksessa tai liitetiedoissa, jollei yhtiö laadi toimintakertomusta. Näin arvio tulisi sanktioiden uhalla rekisteröidä ja toimijoiden tietoon. TY perustelee vielä, ettei dokumentoinnin paikan vapaavalinnaisuudella ole saatavissa yhtiökohtaisia hyötyjä. Sääntelyn yhdenmukaisuus puolestaan olisi hyödyllistä. Arvion muuttuessa ennen yhtiökokousta hallituksen olisi esitettävä yhtiökokoukselle uusi perusteltu arvio. Jos hallitus ei voi panna varojenjako päätöstä täytäntöön, hallituksen olisi annettava tieto osakkeenomistajille yhtiökokouksen lähettämisen järjestyksessä.

PWC:n mukaan selkeintä olisi, jos arvion johtopäätös ilmaistaan aina toimintakertomuksessa (liitetiedoissa) ja aineisto on hallituksen pöytäkirja-aineistossa. Dokumentointitapa vaikuttaa arvion sisältöön ja sen laajuuteen.

EK ehdottaa, että säännöksestä poistetaan sana ”toimintakertomukseen”. EK suosinee siten ei-julkisia tapoja toteuttaa ja dokumentoida maksukykyarvio. Myöskään Taloushallintoliitto ei kannata arvion sisällyttämistä tilinpäätökseen.

SAL ja A-R katsovat, että ehdotetun säännöksen mukaisen raportoinnin keskeisenä tarkoituksena olisi vain muodollisuuksien täyttäminen eikä niinkään raportoinnin sisältö. Lisäksi raportoinnin laatu ei ainakaan parane nykyisestä, koska yhtiöt voivat edelleen varsin vapaasti valita raportoinnin muodon ja jättää maksukykyarvion julkistamatta.

Maksukykyarvion tilintarkastaminen. LUT, HTM-tilintarkastajat ry ja Tuokko katsovat, että vähemmistöosakkeenomistajien ja yhtiön muiden sidosryhmien edun vuoksi tilintarkastajan on perusteltua tarkastaa myös arvion sisältö. Tuokon mukaan on epäselvää, milloin maksukykyarvio on selvästi epärationaalinen, joten tilintarkastajan on otettava kantaa myös maksukykyarvion sisältöön. Myös PWC huomauttaa, että tilintarkastus on laillisuusvalvontaa, ei tarkoituksenmukaisuuden arviointia, minkä vuoksi säännöksen perusteluteksti (s. 85) on epäonnistunut.

A-R:n mukaan yhtiön ja tilintarkastajan välisen suhteen selventämistavoitteen saavuttaminen voidaan kyseenalaistaa, koska säännösteksti ja esitetyt perustelut jättävät avoimeksi, onko tilintarkastajan otettava kantaa myös arvion sisällöllisiin seikkoihin. Jos on, mikä on tämän sisällöllisen arvioinnin laajuus. SAL huomauttaa, että missään ei kuitenkaan säädetä eikä ehdoteta säädettäväksi, että tilintarkastaja ei vastaisi maksukykyarvion sisällöllisen arvioinnin tarkastamisesta samoin kuten muustakin hallinnon tarkastuksesta.

Maksukykyarvion laiminlyönnin seuraukset. Arvioinnin laiminlyönnin seurauksiin kiinnitettiin huomiota vain harvoissa lausunnoissa. Kuntaliiton mukaan laiminlyönnin korvaaminen osakeyhtiölain 22 luvun mukaan on riittävää.

TY toteaa, että osakeyhtiölain 22 luvun 2 § soveltuu maksukykyarvioon, mutta osakkeenomistajan tuottamusolettama on käytännössä helppo kumota maksukykyarvion perusteella. TY huomauttaa, että laiminlyönti ei voi rikossäännösten tarkkarajaisuus-edellytyksen vuoksi johtaa osakeyhtiörikossäännöksen soveltamiseen. Maksukykyarvion sisällyttäminen toimintakertomukseen on suositeltavaa, koska tällöin sen suhde rangaistussäännöksiin tulisi asianmukaisesti säänneltyä.

SAL toteaa, että maksukykyarvion laatimatta jättämisen suhde osakeyhtiölain ja rikoslain rangaistussäännöksiin on puutteellisesti säännelty. Jos muistiossa todetusti esitetyn arvion laatimiseen soveltuisi laittoman varojenjaon kriminalisointi, olisi kaiketi lähinnä säilyttämistä koskeva vaatimus sellainen, että se ei olisi jo laittoman voitonjaon kriminalisoinnin piirissä. Saavutettavien hyötyjen vähäisyyteen nähden dokumentoinnin erillinen kriminalisointi ei vaikuta perustellulta. Maksukykyarvion laatimisen kriminalisointi voidaan ylipäätään kyseenalaistaa. Selvityksen sisältöä ei ole kyetty muistiossa määrittelemään ja selvityksessä olisi aina kyse hyvin arvionvaraisesta asiasta. On myös otettava huomioon, että osakeyhtiölain kokonaisuudistuksessa on nimenomaisesti pyritty pääsemään eroon tarpeettomista kriminalisoinneista.

Osuuskuntalain säännösten muuttaminen osakeyhtiölakia vastaaviksi. TY, EK, OPK, PWC, ESE, Alma Media ja Yara kannattavat osuuskuntalain varojenjako-säännösten muuttamista OYL:a vastaaviksi sekä, SY, OSKL ja Talousvastuu hyväksyvät sen. A-R kehottaa harkitsemaan osakeyhtiölain ja osuuskuntalain yhtenäistämistä. Taloushallinto-liitto pitää asiaa ongelmallisena. SEB ei osaa sanoa kantaansa.

3.2.2 Maksukyvyn sisällön selventäminen laissa

Kannatus. Maksukyvyn sisällön nykyistä tarkempaa määrittelyä laissa pitävät perustelutuna työ- ja elinkeinoministeriö / työelämä- ja markkinaosasto, sosiaali- ja terveysministeriö, Verohallitus, Osakesäästäjien Keskusliitto, Suomen Kuntaliitto, Lassi Mäkinen / Lasmak oy ja Yara. Sisällön sääntelyn hyväksyvät Suomen Yrittäjät (ehdollisesti), Alma Media ja ESE. Kannattajat näyttäisivät edustavan ministeriöitä, veroviranomaisia, osakesäästäjiä, eräitä tilintarkastajia sekä kuntien etujärjestöä.

Vastustus. Maksukyvyn sisällön nykyistä tarkempaa määrittelyä lainsäädännössä vastustavat Turun yliopisto, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ja Wärtsilä, Osuuspankkikeskus, Skandinaviska Enskilda Banken, Tuokko Tilintarkastus, Talousvastuu sekä ilmeisesti myös Suomen Asianajajaliitto ja Airaksinen-Rasinaho pitävät maksukyvyn sisällön sääntelyä ongelmallisena. Vastustajat näyttäisivät edustavan yrityksiä, pankkeja, lakimieskuntaa, eräitä tilintarkastajia, ja yliopistoja.

EK:n mukaan laissa sääntely ei ole tarpeen, vaan ohjeet voidaan antaa esimerkiksi hallituksen esityksen perusteluissa. Laintasoiset vaatimukset voivat muodostua liian tiukkarajaisiksi ja joustamattomiksi. Tuokko pitää sisällön määrittelyä periaatteessa selkeyden vuoksi kannatettavaa, mutta sen yksiselitteinen sääntely on hankalaa, minkä vuoksi sisällön sääntely ei ole tarkoituksenmukaista. TY:n, OPK:n ja SEB:n mukaan asia on jä-tettävä yhtiöiden omaan harkintaan.

4. OYL 13:5 § Jaettava määrä

4.1 Lausunnonantajien yksityiskohtaiset kommentit

Kannatus. Sisäasiainministeriö / Poliisiosasto (ei huomautettavaa) Valtiovarainministeriö, Verohallitus, Finanssivalvonta (ei huomautettavaa), Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, HTM-tilintarkastajat, KHT-yhdistys, Osakesäästäjien Keskusliitto, Suomen Taloushallintoliitto, Deloitte & Touche, PricewaterhouseCoopers, Skandinaviska Enskilda Banken, Tuokko Tilintarkastus, Alma Media, Etelä-Savon Energia, Talousvastuu, Yara

Varaukset. Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Kuntaliitto, Suomen Yrittäjät.

Vastustus. Turun yliopisto, Airaksinen-Rasinaho, Wärtsilä.

Kannattajat

SM/PO toteaa, että muilta kuin lausunnossa mainituilta osin SM/PO:lla ei ole huomautettavaa.

VM pitää muutosehdotusta hyvänä ja tärkeänä.

Verohallitus pitää säännöksen selventämistä perusteltuna. Verohallitus huomauttaa kuitenkin siitä, että valtiovarainministeriö on antanut hallituksen esitysluonnoksen varojen jaon verottamista koskevien säännösten muuttamiseksi. Jos valtiovarainministeriön esitysluonnoksen mukaiset säännökset lain ja yhtiöjärjestyksen ylittävistä jaoista tulevat voimaan, osakeyhtiölain jakokelpoisten varojen enimmäismäärää koskevalla säännöksellä ja sen muistiossa ehdotetulla muutoksella tulee olemaan vaikutusta myös verotukseen.

FIVA:lla ei ole esitettyihin muutoksiin mitään huomautettavaa.

STTK pitää muutoksia perusteltuina.

HTM-tilintarkastajat ry kannattaa muistossa esitetyin perusteluin sidotun oman pääoman katteen säilyttämistä koskevan säännöksen sananmuodon selventämistä muistiossa esitetyllä tavalla. Säännökseen tulisi kuitenkin lisätä sidotun pääoman lisäksi käsite ”jakorajoitteinen vapaa oma pääoma”.

KHT-yhdistys ja Deloitte katsovat, että ehdotettu sanamuoto vastaa paremmin vallitsevaa yhtiöiden kirjanpito- ja varojenjakokäytäntöä. Realisoitumattomia arvonorotuksia ei edelleenkään tulisi voida jakaa. Varojen jaossa on aina myös huomioitava omaisuuden käyvän arvon ja kirjanpitoarvojen mahdollinen ero sekä muun muassa omaisuuden mahdollinen vaikutus yhtiön maksukykyyn ja yhtiön rahoitusjärjestelyissä.

OSKL kannattaa ehdotusta, koska jaettavan määrän tarkastelun tulee tapahtua jaon jälkeisen tilanteen perusteella, samoin kuin maksukyvyyn arvioinnin osalta.

SEB kannattaa ehdotusta, koska jaettavan määrän tarkastelun tulee tapahtua jaon jälkeisen tilanteen perusteella, samoin kuin maksukyvyyn arvioinnin osalta.

Tuokko kannattaa muistiossa esitetyin perustein sidotun oman pääoman katteen säilyttämistä koskevan säännöksen sananmuodon selventämistä muistiossa esitetyllä tavalla.

EK, PWC ja Alma Media kannattavat tasetestin täsmentämistä koskevaa ehdotusta. Taloushallintoliitto, ESE ja Talousvastuu hyväksyvät sen. EK ja Alma Media perustelevat kantaansa sillä, että ehdotus selkeyttäisi voimassa olevan lain epäselvää sanamuotoa. EK:n mukaan lisäksi jaettavan määrän tarkastelun tulee tapahtua jaon jälkeisen tilanteen perusteella, samoin kuin maksukyvyyn arvioinnin osalta. PWC:n mukaan ehdotus selkeyttäisi käydyn keskustelun myötä epäselväksi koettua tilannetta. Taloushallintoliiton mukaan ehdotus selkeyttäisi voimassa olevan lain epäselvää sanamuotoa. ESE ja Talousvastuu perustelevat kantaansa sillä, että jaettavan määrän tarkastelun tulee tapahtua jaon jälkeisen tilanteen perusteella, samoin kuin maksukyvyyn arvioinnin osalta.

Yara kannattaa ehdotusta, koska jaettavan määrän tarkastelun tulee tapahtua jaon jälkeisen tilanteen perusteella, samoin kuin maksukyvyyn arvioinnin osalta.

Varaukset

LUT suhtautuu varauksellisesti osakeyhtiölain 13 luvun 5 §:n muuttamiseen, koska esimerkin mukaiset tilanteet ovat käytännössä varsin harvinaisia yksittäistapauksia. LUT:n mukaan voimassa olevaa lakia voidaan ongelmitta tulkita siten, että varojenjako on kielletty, mikäli yhtiön vapaan oma pääoma, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävät varat, muodostuisi negatiiviseksi.

Toisaalta säännösmuutos on LUT:n mukaan kannatettavissa vapaan oman pääoman jakamisen rajoittamiseksi esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa yhtiön sidottu oma pääoma on kokonaisuudessaan negatiivinen esimerkiksi käyvän arvon rahaston (OYL 8:1.1 §) negatiivisuuden johdosta, minkä vuoksi sidottu oma pääoma ei ole katettu. Tosin näissäkin tilanteissa LUT katsoo, että voimassa olevaa lakia voidaan tulkita siten, ettei varojenjako saa ylittää oman pääoman määrää. LUT pitää ehdotettua muutosta tarpeettomana myös siksi, että se voi myös kannustaa arvostuserien jakamiseen yhtiöstä, mikä voi olla ongelmallista.

SAL:n mukaan tavoitetta poistaa in natura -osingonjakoon liittyvät epäselvyydet voidaan sinänsä pitää perusteltuna. Muistion mukaan esitetty OYL 13:5 §:n muutos on tarkoitettu vastaamaan Ruotsin ABL 17:3.1:ia. Tätä ei ole kuitenkaan onnistuttu tekemään. Nimittäin omaisuuden jakaminen osinkona johtaa uuden sanamuodon osalta samaan ongelmaan kuin nykyinenkin, eli että jos omaisuuden arvo on yli kirjanpitoarvon (eritoten IFRS-sääntelyä soveltavissa yhtiöissä), varoja saatettaisiin jakaa enemmän kuin on vapaata omaa pääomaa, vaikka sidottu pääoma jaon jälkeen olisi katettu. Ruotsin sääntelyn osalta tämä ei olisi ongelma, koska relevanttia ei sen mukaan ole onko vapaata omaa pääomaa, vaan että sidottu oma pääoma on jaon jälkeen katettu. Jos jako edellyttäisi vapaata omaa pääomaa, törmätään samaan ongelmaan kuin nykyisinkin mukaan.

SAL:n mukaan oletetaan esimerkiksi, että yhtiöllä on vapaata omaa pääomaa 10 euroa ja se omistaa osakkeita, joiden kirjanpitoarvo on 8 euroa ja käypä arvo 100 euroa (yksinkertaisuuden vuoksi jätetään tässä huomioimatta tarve varautua omaisuuden jakamisesta aiheutuviin veroseuraamuksiin). Jos tämä omaisuus jaetaan osinkona IFRS:ää soveltavassa yhtiössä, tulisi kirjata osinkona jaettavaksi 100 euroa ja myyntivoitoksi 90 euroa. Tällöin viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen vapaa oma pääoma 10 euroa ei riittäisi 100 euron osingonjakamiseen ja voitonjakoa teoriassa voisi väittää laittomaksi. Vasta kun omaisuus olisi myyty ja voiton osoittava tilinpäätös olisi laadittu, voitaisiin myyntivoitto 90 euroa käyttää voitonjakoon. Muistiossa ehdotettu lakiteksti poikkeaa siten Ruotsin mallista sikäli, että ehdotuksen mukaan edelleen vain voitonjakokelpoisia varoja voitaisiin jakaa. Voitonjakokelpoiset varat taas OYL:n mukaan perustuvat viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen. Siten vain 10 euroa olisi käytettävissä voitonjakoon. Täten 100 euron arvoisen omaisuuden jakaminen ei olisi uudistuksen jälkeen yhtään sen vähemmän ongelmallista kuin nykyään. Samoin tehtäessä tarkastelu KPL:n mukaan, joudutaan uudistusesityksen jälkeenkin epävarmuuteen siitä, onko ko. omaisuuden jakaminen osinkona mahdollista, koska faktisesti jaetaan osinkoa enemmän arvosta kuin on vapaata omaa pääomaa. Käytännössä menettely on kuitenkin pitkälti hyväksytty, eikä siten ole KPL:n osalta aidosti ongelma

SAL huomauttaa, että yksimielisten osakkaiden oikeus varojenjakoan OYL 13:6.4 §:n nojalla tulisi muuttaa yhdenmukaisesti tehtävän muutoksen kanssa. Toiseksi olisi SAL:n mukaan huomioitava, että esitetyn muutoksen mukaan yhtiöjärjestyksen vastainen jako ei olisi kiellettyä OYL 13:5 §:n mukaan. Yhtiöjärjestysviittauksen poistamisen OYL 13:5 §:stä tavoitteita voisi olla syytä harkita muistiossa esitettyä täsmällisemmin.

Kuntaliiton mukaan selventävää olisi, että säännöksessä tai ainakin sen perusteluissa kävisi ilmi, miten täyden katteen perusteena oleva nettovarallisuus määräytyy.

SY hyväksyy ehdotuksen, koska ehdotus selkeyttäisi voimassa olevan lain epäselvää sanamuotoa. Toisaalta SY toteaa, että ongelma voidaan välttää tulkinnalla.

Vastustajat

TY ei kannata osakeyhtiölain 13 luvun 5 §:n muuttamiseen, koska esimerkin mukaiset tilanteet ovat käytännössä varsin harvinaisia yksittäistapauksia. TY perustelee tätä sillä, että muistion esimerkissä esitetyt kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista johtuvat ongelmat eivät voi käytännössä aktualisoitua, koska varojen jaon perustana olevat tilinpäätökset laaditaan aina kirjanpitolain aineellisia säännöksiä, ei kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja, soveltaen. TY:n mukaan voimassa olevaa lakia voidaan ongelmitta tulkita siten, että varojenjako on kielletty, mikäli yhtiön vapaan oma pääoma, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävät varat, muodostuisi negatiiviseksi. TY:n mukaan ehdotettu muutos ei toisi muutosta oikeustilaan, vaan ainoastaan aiheuttaisi hämmennystä yhtiöissä ja niiden sidosryhmissä.

Oikeusministeriö on pyytänyt TY:a ja LUT:a täydentämään lausuntojaan konserniavustuksen ja ennakko-osingon osalta. TY toteaa vastauksessaan, että konserniavustukseen osalta ei liene tarvetta yksityiskohtaiselle sääntelylle. Ehdotettavaa säännöstä voitaisiin pitää jopa jossain määrin ongelmallisena, koska konserniavustusta ei voi pitää kategorisesti hyväksyttävänä, vaan sen hyväksyttävyyden arvioitava yksittäistapauksellisten olosuhteiden perusteella. TY arvioi, että tätä koskevien säännösten ottaminen voisi jopa lisätä konserniavustukseen liittyvää tulkintatarvetta. Ennakko-osingon osalta TY katsoo, ettei ole olemassa osakeyhtiöoikeudellisia ongelmia, jotka edellyttäisivät yksityiskohtaista sääntelyä.

Toisaalta säännösmuutos on TY:n mukaan harkittavissa vapaan oman pääoman jakamisen rajoittamiseksi esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa yhtiön sidottu oma pääoma on kokonaisuudessaan negatiivinen esimerkiksi käyvän arvon rahaston (OYL 8:1.1 §) negatiivisuuden johdosta, minkä vuoksi sidottu oma pääoma ei ole katettu. Tosin näissäkin tilanteissa TY katsoo, että voimassa olevaa lakia voidaan tulkita siten, ettei varojenjako saa ylittää oman pääoman määrää. TY:n mukaan sidotun oman pääoman alijäämä on siis katettava vapaasta omasta pääomasta ennen varojenjako.

TY arvion mukaan OYL 13:5 §:n muuttaminen ei lisäisi olennaisesti yhtiöiden kustannuksia. Koska säännöksen muuttaminen aiheuttaisi kuitenkin jossain määrin hämmennystä yhtiöissä, siitä seuraisi selvittelykustannuksia.

Ehdotettujen muutosten sijaan TY esittää kuitenkin jatkovalmistelussa erikseen harkittavaksi, tulisiko osakeyhtiölain 13 luvun 3 §:ään lisätä ns. väliosinkoa koskeva virke, jossa todettaisiin esimerkiksi, että varojen jakaminen voidaan perustaa viimeksi vahvistettuun ja myös muulta ajalta kuin tilikaudelta laadittuun tilinpäätökseen. Mainitun kaltainen lisäys voisi TY:n mukaan olla tarpeen, koska kirjanpito-oikeudellisilla ja vero-oikeudellisilla ratkaisuilla ei ole ratkaistu väliosingon yhtiöoikeudellista hyväksyttävyyttä.

A-R toteavat, että muistiossa tasetestin sanamuodon muuttamista on pohdittu yksinomaan osingonjaon *in natura* kannalta. Tasetestin sanamuodolla on kuitenkin merkitystä myös muissa tilanteissa, erityisesti konserniavustuksen ja vapaan oman pääoman uudelleenrahoitustilanteen yhteydessä.

Konserniarvustus. Osakeyhtiölain tasetestistä johtuu, että vaikka konserniavustuspäätös tehdäänkin ja avustus kirjataan kuluksi jo tilikauden aikana (konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain (825/1986) 4 §:n ja 5 §), konserniavustus voidaan maksaa vasta, kun se tilinpäätös, johon konserniavustus sisältyy, on vahvistettu yhtiökokouksessa (edellyttäen, että tilinpäätöksen mukaiset jakokelpoiset varat eivät konserniavustuksen vähentämisen jälkeen ole negatiiviset). Konserniavustuksen ja ennakko-osingon edellytysten ollessa identtiset, edellä esitetty soveltuu myös ennakko-osinkoihin.

Osakeyhtiölakia ja jo sen edeltäjää on tulkittu siten, että varojenjako on mahdollista, vaikka yhtiön taseessa ei olisikaan vapaata omaa pääomaa (kun konserniavustus tai ennakko-osinko on jo kirjattu vapaata omaa pääomaa vähentäen siinä tilinpäätöksessä jonka perusteella se maksetaan), kunhan varojenjako ei johda vapaan oman pääoman muodostumiseen negatiiviseksi. Koska konserniavustuksesta verotuksessa annetussa laissa ei rajoiteta emoyhtiölle tai vastaavalle annettavan konserniavustuksen määrää yhtiön jakokelpoisiin varoihin, vaan lain 6 §:n mukaisesti ainoastaan elinkeinotoiminnan tulokseen (joka voi esim. aiemmin tappiota tehneessä yhtiössä ylittää jakokelpoisten varojen määrän), konserniavustuksia on joskus annettu jakokelpoiset varat ylittäen. Vaikka menettely onkin hyväksytty verotuskäytännössä, se on silti selkeästi osakeyhtiölain mukaisesti laitonta varojenjako.

Jos osakeyhtiölaki ei rajoittaisi konserniavustuksen antamista, 1) konserniavustuksena annettaisiin todennäköisesti yleensä tilikauden elinkeinotoiminnan voitto, vaikka se ylittäisi jakokelpoisten varojen määrän; ja 2) konserniavustus maksettaisiin välittömästi sen antamisesta päättämisen jälkeen eli samana tilikautena, jolta se annetaan, eikä vasta tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen.

Vapaan oman pääoman uudelleenrahoitus. Vapaan oman pääoman uudelleenrahoitustilanteessa esimerkiksi yhtiössä, jossa on useita osakelajeja, haluttaisiin hankkia yhtiölle jonkin osakelajin osakkeet ja rahoittaa hankinta vastaavansuuruisella toisella osakeannilla siten, että vapaan oman pääoman määrä ei muuttuisi. Mitään erityistä taloudellista syytä sille, miksei tällainen uudelleenrahoitus voisi olla mahdollinen, ei liene. Jos yhtiöllä ei kuitenkaan ole viimeisimmän vahvistetun taseen mukaisesti omien osakkeiden hankintaa mahdollistavaa vapaata omaa pääomaa eikä sidotun oman pääoman alentaminen ole mahdollista, yhtiö ei kuitenkaan pysty hankkimaan omia osakkeitaan, vaikka hankinta rahoitettaisiinkin välittömällä oman pääoman lisäyksellä.

A-R huomauttavat, että ehdotettu säännös ei kuitenkaan vaikuta mahdolliselta pääomadirektiivin 15 artiklan 1.a) ja c) kohdan vuoksi. Toiseksi A-R:n mukaan ehdotettua säännöstä voitaisiin helposti tulkita väärin siten, että se sallisi minkä tahansa varojenjaon, kunhan varojenjaon jälkeen sidotun oman pääoman katevaatimus täytyisi. Tämä merkitsisi sitä, että kuluvan tilikauden tuloksen saisi jakaa ilman välitilin päätöksen laatimista⁶, josta on nimenomaisesti säädetty pääomadirektiivin 15 artiklan 2 kohdassa. Tahattomien väärintulkintojen, sekä tahallisten väärinkäytösten estämiseksi ”täyden katteen” määritelmä tulisi mielellään itse lakitekstistä määritellä siten, että se selvästi perustuu viimeisimpään vahvistettuun tilinpäätökseen. Säännöksen muotoilussa voidaan myös ottaa huomioon pääomalainaa koskeva 12 luvun 1 §:n mukainen edellytys. Kolmanneksi ehdotettua säännöstä voidaan kritisoida siitä, että viitattaessa edelleen vapaaseen omaan pääomaan se ei edelleenkään poista nykyllaissa havaittua ongelmaa, koska sen mukaisesti voitaisiin väittää, ettei yhtiö, jolla ei ole vapaata omaa pääomaa taseessaan, voisi katevaatimuksen täytyessäkin suorittaa muuta varojenjakoja kuin sidotun oman pääoman alentamista.

A-R ehdottavat seuraavaa täsmennettyä säännöstä harkittavaksi: ”Jollei maksukykyä koskevasta 2 §:stä muuta johdu, yhtiö saa jakaa varoja vain, jos varojen jakamisen jälkeen yhtiön viimeisen vahvistetun tilinpäätöksen mukainen nettovarallisuus vastaa vähintään jaon jälkeistä sidotun oman pääoman ja mahdollisesti yhtiöjärjestyksen mukaisesti jakamatta jätettävän määrän summaa”.

A-R:n mukaan tällainen säännös näyttäisi täyttävän pääomadirektiivin säännökset mutta olisi ongelmallinen silloin, kun sidottua omaa pääomaa on maksullisella annilla tai osakepääomasijoituksella korotettu tilinpäätöspäivän jälkeen. Tällöinhän sidotun pääoman korotus rajoittaa varojenjakoja (tästä edellytyksestä ei käsittääksemme voida luopua), mutta korotuksen maksuna yhtiölle tulleita varoja, jotka eivät näy tilinpäätöksessä, ei voida käyttää katteena tasetestissä. Pääomadirektiivin vaatimukset täyttävä ”lattiasääntö” näyttäisi myös aina synnyttävän ristiriidan *in natura* -osinkoa koskevassa tilanteessa, jossa omaa pääomaa vähentävä määrä tulee (esim. IFRS-standardien perusteella) arvioida käypään arvoon eikä kirjanpitoarvoon, koska pääomadirektiivin mukaisesti jaon myötä realisoituvaa varojen arvonnousua ei voida käyttää tasetestissä katteena, kun se ei vielä näy tilinpäätöksessä. Niinpä sekä katto- että lattiasäännöt näyttäisivät toimivan tarkoitetulla tavoin vain, kun jaettavat varat arvostetaan kirjanpitoarvoihin.

Lopputuloksena A-R katsovat, että em. syistä näyttäisi olevan perusteltua olla muuttamatta nykyistä varojenjaon määritelmää. Sen sijaan A-R ehdottavat pohdittavaksi, voitaisiinko osakeyhtiölakiin (tai kirjanpitolakiin) ottaa säännös, jonka mukaan jaettaessa varoja muuna kuin rahana, varat arvostettaisiin tasetestiä sovellettaessa kirjanpitoarvoihin (tällöin perusteluissa tulisi todeta, ettei säännös oikeuta 1:7:n mukaisen osakkeenomistajien yhdenvertaisuuden loukkaamista esim. jakamalla yhdelle osakkaalle alhaiseen kirjanpitoarvoon arvostettuja varoja ja toiselle kirjanpitoarvoa vastaava rahamäärä). Osakeyhtiölakiin saattaisi myös olla perusteltua harkita säännöstä konserniavustuksesta (ja ennakko-osingosta) konserniavustusjärjestelmän suuren käytännön merkityk-

⁶ Asia voidaan esittää myös toteamalla, että määritelmän ”täysi kate” käyttäminen ilman, että määritellään mistä ”täysi kate” lasketaan, on ongelmallista. Mm. tästä syystä osakeyhtiölakia valmisteltaessa määritelmän käytöstä pyrittiin eroon (ks. esim. pääomalainaa koskeva HE 109/2005, s. 121)

sen ja laajan käyttöalan johdosta. Säännöksen olisi tällöin hyvä perustua em. KILA:n ennako-osinkoa koskevissa lausunnoissa esitetyille periaatteille

Wärtsilä pitää ehdotettua muutosta tarpeettomana. Se voi myös kannustaa arvostuserien jakamiseen yhtiöstä, mikä voi olla ongelmallista.

4.2 Yhteenveto lausuntopalautteesta

Suurin osa vastaajista kannattaa ehdotusta vähintäänkin periaatteellisella tasolla. Ehdotuksen vastustajista lakimieskunta pitää ehdotuksen tavoitteita kannatettavina mutta toteaa, että säännöksen ehdotettu kirjoitusasu ei täytä tavoitteita ilman muutoksia.

Lisäksi yliopistot toteavat, että muutos koskisi vain melko harvinaisia tilanteita, ettei muutos ole tarpeen ja että se saattaa hämmentää yhtiöitä. Voimassa olevan säännöksen ongelmat voidaan välttää tulkinnalla.

Muut kommentit. Kuntaliiton mukaan säännöksestä tai perusteluista ilmeni, miten täyden katteen perusteena oleva nettovarallisuus määräytyy.

HTM-tilintarkastajat ry:n mukaan säännökseen pitäisi kirjoittaa ”jakorajoitteinen vapaa oma pääoma”.

KHT-yhdistyksen ja Deloitte:n mukaan realisoitumattomia arvonnousuja ei edelleenkään tulisi voida jakaa. Varojenjaossa on myös huomioitava omaisuuden käyvän arvon ja kirjanpitoarvojen välinen mahdollinen ero.

SAL edellyttää ehdotettuun säännökseen sisällöllistä muutosta, jotta säännöksen tavoite voitaisiin saavuttaa.

A-R kiinnittävät huomiota konserniavustuksen sallimiseen yhtiölainsäädännössä sekä vapaan oman pääoman uudelleenrahoitukseen. A-R huomauttavat, että pääomadirektiivi ei näytä sallivat oman pääoman uudelleenrahoitusjärjestelyitä eikä salli säännöstä, joka ratkaisisi käyvän arvon arvostukseen liittyvät ongelmat, näyttäisi olevan perusteltua olla muuttamatta säännöstä. Sen sijaan A-R ehdottavat säännöstä, jonka mukaan in natura -varojenjaossa varat arvostettaisiin tasetestiä sovellettaessa käypään arvoon. Osakeyhtiölakiin saattaisi olla perusteltua harkita myös konserniavustusta (ja ennako-osinkoa) koskevaa säännöstä. Säännöksen olisi hyvä perustua kirjanpitolausuntokunnan periaatteille.

LIITE

Oikeusministeriössä laadittiin virkatyönä muistio varojenjako koskevien osakeyhtiölain (624/2006) säännösten muutostarpeesta (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:13). Muistiossa käsitellään emoyhtiön konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta (konsernitasetesti) ja maksukyvyn varmentamista (maksukykytesti) yhtiön jakaessa varoja. Muistio koskee julkisia ja yksityisiä osakeyhtiöitä. Muistiosta pyydettiin lausuntoa 18.5.2009 ja 2.6.2009 lähetettyjen sähköpostien välityksellä yhteensä 82 toimijalta. Lausunnon antamisen määräaika oli 17.7.2009. Viimeinen lausunto on vastaanotettu 6.8.2009. Lausunto tai alustavat kommentit saatiin 36 toimijalta. Lisäksi oikeusministeriö keskusteli lausunnonantajien kanssa lausunnon antamisen määräajan jälkeen sekä pyysi 16 lausunnonantajalta täsmennyksiä epäselviin kohtiin ensi erässä 14.9.2009 ja toisessa erässä 21.9.2009. Täsmentävien vastausten määräajat olivat lyhyitä, ensi erässä 21.9.2009 ja toisessa erässä 24.9.2009. Täydentäviä vastauksia (täyd.) saatiin kirjallisesti ja suullisesti yhteensä 15 kappaletta. Viimeinen täydentävä vastaus on vastaanotettu 28.9.2009.

Lyhenne

Sisäasiainministeriö/Poliisiosasto	(SM/PO) (lausunto + täyd.)
Valtiovarainministeriö	(VM) (lausunto)
Työ- ja elinkeinoministeriö, työelämä- ja markkinaosasto	(TEM/TMO) (alust. komm. + täyd.)
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö	(STM) (lausunto + täyd.)
Valtioneuvoston kansia/Omistajaohjausosasto	(VNK/OOO) (lausunto)
Suomen Pankki	(ilm., ei lausuntoa)
Keskusrikospoliisi	(KRP) (lausunto + täyd.)
Konkurssiasiamies	(laus. ei huomautuksia)
Patentti- ja rekisterihallitus	(FIVA)
Finanssivalvonta	(laus. ei huomautuksia)
Valtiontalouden tarkastusvirasto	
Verohallitus	(lausunto + täyd.)
Viranomaisyhteistyön kehittämisprojekti	
Etelä-Suomen lääninhallitus	
Helsingin ulosottovirasto	
Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunta	
Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta	
Kirjanpitolautakunta	
Valtion tilintarkastuslautakunta	

Helsingin kauppakorkeakoulu		
Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta		(ilm., ei lausuntoa)
Joensuun yliopisto		
Jyväskylän yliopisto		
Lapin yliopisto		
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	(LUT)	(lausunto)
Oulun yliopisto		
Svenska handelshögskolan		
Tampereen yliopisto, kauppa- ja hallintotieteiden tiedekunta		
Turun kauppakorkeakoulu		
Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta	(TY)	(lausunto + täyd.)
Vaasan yliopisto, kauppatieteellinen tiedekunta		
Akava ry		
Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry	(EK)	(lausunto + täyd.)
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry	(SAK)	(lausunto)
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry	(STTK)	(lausunto)
Arvopaperimarkkinayhdistys ry		
Arvopaperivälittäjien yhdistys ry		
Eläkesäätiöyhdistys- ESY ry		
Finanssialan Keskusliitto	(FK)	(lausunto + täyd.)
Hallitusammattilaiset ry		(ilm., ei lausuntoa)
Helsingin Pörssi		
HTM-tilintarkastajat ry		(lausunto)
Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajat ry		
Keskuskauppakamari		(ilm., ei lausuntoa)
KHT-yhdistys ry		(lausunto)
Listayhtiöiden neuvottelukunta		
Luottomiehet-Kreditmännien ry		
Metsäliitto Osuuskunta		
Osakesäästäjien Keskusliitto ry	(OSKL)	(lausunto + täyd.)
Pellervo-seura ry		
Suomen Perheyrittäjien Liitto		
Suomen Asianajajaliitto	(SAL)	(lausunto + täyd.)
Suomen Kaupan Liitto		
Suomen Kiinteistöliitto		
Suomen Kuntaliitto	(Kuntaliitto)	(lausunto)
Sijoitusrahastoyhdistys		
Suomen Lakimiesliitto r.y.	(SLML)	(lausunto)
Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK		
Suomen Pääomasijoitusyhdistys ry		(ilm., ei lausuntoa)
Suomen veroasiantuntijat ry		
Suomen Yrittäjät ry	(SY)	(lausunto)
Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry		
Suomen Taloushallintoliitto ry	(Taloushallintoliitto)	(lausunto + täyd.)

Taloustoimittajat ry
 Tapaturmavakuutuslaitosten liitto TVL
 Työeläkevakuuttajat TELA

Oy Auditor Ab		
BDO Finnpartners Oy		
Deloitte & Touche Oy	(Deloitte)	(lausunto + täyd.)
Ernst & Young Oy		
Handelsbanken		
KPMG Oy Ab		
Nexia Tilintarkastus Oy		
Nordea Pankki Suomi		
Osuuskunta Tradeka- Yhtymä		
Osuuspankkikeskus Osuuskunta	(OPK)	(lausunto)
PricewaterhouseCoopers Oy	(PWC)	(lausunto + täyd.)
Revico Grant Thornton Oy		
Sampo Pankki		
Scandinaviska Enskilda Banken	(SEB)	(lausunto)
Suomen Asiakastieto Oy		
Tuokko Tilintarkastus Oy	(Tuokko)	(lausunto + täyd.)

Lausuntoa pyydettyiltä tahoilta seuraavat toimijat ilmoittivat, että heillä ei ole asiasta ainakaan toistaiseksi lausuttavaa:

Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta
 Patentti- ja rekisterihallitus
 Suomen Pankki
 Suomen pääomasijoitusyhdistys ry
 Hallitusammattilaiset ry

Lisäksi muistio lähetettiin tiedoksi seuraaville kymmenelle yhtiölle:

Nokia Oyj
 Euroclear Oy
 Sanoma Oy

Intrum Justitia Oy		
Lindorff Oy		
Lassi Mäkinen / Lasmak Oy	(Lasmak)	(lausunto)

Asianajotoimisto Bird & Bird		
Asianajotoimisto Castrén & Snellman Oy		
Asianajotoimisto Laakso, Lukander & Ruohola Oy		
Asianajotoimisto Roschier Oy / Airaksinen-Rasinaho	(A-R)	(lausunto + täyd.)

Lisäksi yrityselämän etujärjestöt ovat levittäneet muistiota ja kyselyä jäsenyrityksilleen. Oikeusministeriön tiedossa ei ole tarkkaa tietoa kaikista yrityksistä, jotka ovat saaneet asiakirjat. Seuraavat yhtiöt ovat kuitenkin vastanneet oikeusministeriön kyselyyn tai lähettäneet lausuntonsa:

Alma Media Oyj		(lausunto)
Etelä-Savon Energia Oy	(ESE)	(lausunto)
Itä-Savo Oy ¹		(lausunto)
Talousvastuu Oy		(lausunto)
Yara Suomi Oy	(Yara)	(lausunto)
Wärtsilä Oyj		(lausunto)

---

¹ Itä-Savo Oy on vastannut oikeusministeriön kyselyyn. Itä-Savo Oy julkaisee pientä savonlinnaista paikallislehteä osana alueellista konsernia. Vastauksessaan Itä-Savo Oy on ilmoittanut olevansa suuria yrityksiä edustava järjestö. Vastaajan ilmoittama osakeyhtiömuoto ja väitetty järjestönä toimiminen ovat ristiriidassa keskenään. Lisäksi huomattavan lyhyt vastausaika herättää kysymyksen annettujen vastausten harkinnan asteesta ja syvällisyydestä etenkin, kun vastaukset ovat sisällöltään ristiriidassa. Nämä tekijät yhdessä heikentävät Itä-Savo Oy:n vastausten uskottavuutta, eikä sen antamia vastauksia esitetä tässä lausuntotiivistelmässä.

Sarjan aiemmat julkaisut vuonna 2009

1. Hallinto-oikeuksien sähköinen tiedoksianto Veronsaajien oikeudenvilvontayksikköön
2. Jatkokäsittelylupa hovioikeudessa. Lausunnotiivistelmä
3. Väkilvllan vähentäminen Suomessa
4. Pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön uudistaminen. Lausunnotiivistelmä
5. Lausunnot oikaisuvaatimustoimikunnan mietinnöstä
6. Yhteistalouden purkaminen avoliiton päättyessä. Lausunnotiivistelmä
7. Vapaudenmenetyksestä maksettavan korvauksen hakeminen
8. Käsitteilyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Lausunnotiivistelmä
9. Luottotietolain muuttaminen. Lausunnotiivistelmä.
10. Yhteistalouden purkaminen avoliiton päättyessä. Yhteenveto kansalaispalautteesta
11. Tunnista, tunnusta ja toimi. Järvenpään väkilvllan vähentämisen pilottihankkeen arviointi
12. Tiivistelmä yhdistyslakityöryhmän mietinnöstä (OMTR 2008:3) annetuista lausunnoista
13. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus sekä maksukyky- ja tasetesti osakeyhtiön varojenjaossa
14. Surmansa saaneen läheisten korvaussuoja. Vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:n ja rikosvahinkolain 8 §:n 3 momentin arviointia
15. EU:n rautatievastuuasetuksen täytäntöönpano. Lausunnotiivistelmä
16. Maanvuokralain tarkistamistarve. Lausunnotiivistelmä
17. Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti kyselystä asiamiehille ja avustajille.
18. Maksupalvelulaki. Lausunnotiivistelmä
19. Tiedoksianto oikeudenkäynnissä. Lausunnotiivistelmä
20. Seksuaalirikollisten hoito. Lausunnotiivistelmä
21. Edunvalvojien valvonta Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa
22. Todisteiden luovuttaminen rikosasioissa EU:n jäsenvaltioiden välillä. Lausunnotiivistelmä
23. Lapsen oikeuksien käyttöä koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen hyväksyminen. Lausunnotiivistelmä
24. Eurojustin vahvistaminen. Lausunnotiivistelmä
25. Osakeyhtiölain varojenjakoa koskevien säännösten muuttaminen. Lausunnotiivistelmä

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
puh. (09) 160 03
www.om.fi

PB 25
00023 STATSRÅDET
tfn (09) 160 03
www.jm.fi